

קונטרס

הבינוני

**פרשת
וישב
תשפ"ה**

שנה ז'
חוברת י'
גליון 241

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רס"ו

יום שלישי פרשת וישלח ט' כסלו תשפ"ה

ה החלק בהשתדלות שמועיל לפרנסה ולקבלת השפע

חזרה על יסוד ההשתדלות | מה עושה המלמד? | התנועה שבנפש בעקבות ההשתדלות | טעותו של המחקה פרנסת חבירו | השתדלות מועילה ומועילה | קבל את האמת ממי שאמרה | מבחנו של מלמד דרדקי | השפע מגיע על פי ה' במהלך מסוים | מהלך חלק ומהלך מפותל | החילוק בין יצחק ויעקב במציאת הזיווג | הכל מאת ה' המגיד מראשית אחרית | קבלת השפע מתחילה בשלב מוקדם | המהלך משייף את הנפש | החיים בקרבת נוכח ערמומי ומאשים | ההסתר של יעקב אבינו | בימים ההם בזמן הזה | תפילה להקל את יסורי הנפש | הטיפ של המלמד קשור לשינוי הפנימי | אעשה את עצמי כלי לקבלת השפע

יום רביעי פרשת וישלח י' כסלו תשפ"ה

ז עצות שלא להתפאר עם חומרות והידורים בפני אחרים

לעולם ילמד אדם אומנות זו | יודע את הבעיה - חצי פתרון | דע מה שתשיב | הכל מתחיל בראש | מהלך מחשבה חולני | ראיית השוני היא כורח המציאות | התבוננות בשוני היא מצוה | החולי אינו אלא במהלך המחשבה | מאן ניהו בנן של קדושים? | כי אותך ראיתי צדיק | לשובע ולא לרזון | עושה עצמו ללעג ולקלס | לכל אחד מעלות וחסרונות | לא שיקץ ענוותנותו של עני בדעת | מגלה את מעלותיו בלי חסרונותיו | נצחון של שוטים | הסתכלות במבט של ענוה

מדור שבת קודש שיעור נ"ז

יום חמישי פרשת וישלח י"א כסלו תשפ"ה

ח השבת מסייעת לראות את מצבי הנסיון בראיה פנימית

ראיה חיצונית מול ראיה פנימית | הודיעני נא את דרכיך | ויחן את פנימיות העיר | כפי החיפוש כך הגילוי | גילוי פנימיותם של המצבים | יופיה של עיר - תלוי בהסתכלות | גדול יום הגשמים - תלוי בהסתכלות | הסתכלות פנימית מעוררת לעשיית תיקונים | אין חכם כבעל הנסיון | יעקב אבינו שמר את השבת | בשבת מקבלים הסתכלות חדשה | בשבת משיגים את האמת | בשבת מתגלה מקום הטעות | כשבבית בוקה ומבולקה | קורסים לחינוך אך למותר | והכינו את אשר יביאו

יום ראשון פרשת וישב י"ד כסלו תשפ"ה

ט מעלימים את החושך על-ידי נר אחד קטן

חושך לא מגרשים במקלות | מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך | החושך הוא חלק מהתכנית | גן עדן בתוך (מתוך) הגיהנום | הפתרון לדיבור בעת התפילה |

מים אין בו - נחשים ועקרבים יש בו | הפתרון לקימה מאוחרת | עם מצב קשה לא נלחמים | זהירות שלא להיסחף | עצת היצר להגיב בלי דעת | כשהבן מסולק מהישיבה | שתי מדות במוזיקאים | שתי דרכים בתיקון המדות | כשהתורה נעשית סם החיים | הניסים המתגלגלים משולחן התורה | לפני שמחליטים משקיטים את הרעבון | כי נר מצוה ותורה אור

יום שני פרשת וישב ט"ו כסלו תשפ"ה

מט חכמת התורה כנגד חכמת יון

הרואה נר חנוכה מברך שעשה ניסים | וכי לאורה הוא צריך?! | ספר המדות לא עזר לאריסטו | מלחמת יון עם החשמונאים | הגויים לומדים חכמה כאמצעי בלבד | לכן אין הרופא חוזר בתשובה | לולי תורתך שעשועי | קליפת יון לגעת רק בלבוש | עומד ליד התורה ואינו נוגע בה | ואתם הדבקים בה' אלוקיכם | השמר לך פן תשכח | כלים לריכוז המוח | את החיים קשה להגדיר באותיות | רק התורה עוקרת מדות רעות | ונתן לנו את תורתו | עת אשר שלט האדם באדם

מדור אור חיים הק'

ערש"ק פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"א

נט הדרך היחידה לישא חן וחסד בעיני אחרים

ויהי ה' את יוסף ויט עליו חסד | יאר ה' פניו אליך ויחונך | מה תעשה ומה תפעל | בידוע שהוא יראת שמים | עקב ענוה יראת ה' | ולא זכר שר המשקים את יוסף | ישכחהו | אחרי שבר גאון

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"ד

סב הקב"ה מנמיך עצמו לדרגתו של כל אחד באשר הוא שם

איתתך גוצא גחין ותלחוש לה | שם הוי"ה עם דל"ת | נתינת פרס לילד | נתינת פרס למבוגר | הקב"ה מדרוך את האדם בכל מצב | בסייעתא דשמיא אינו מצליח

ליל שישי פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"ד

סו בענוה ושפלות זוכים להארת החנוכה

ואנכי תולעת ולא איש | ירידת הדורות ועליית הגאווה | פיתוח השפה של ההרגשים העדינים | איזהו מגיד שיעור טוב? | פגישת הצדיקים בחנות המכולת | הצדיק שכח את ייחוסו | מפסיקים להיות מרוכזים בעצמנו

ליל שישי פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"ד

ע הזמירות הן הביאור של נרות החנוכה

דומה לשופר שכלול מהרבה טעמים | ויצעקו אל ה' | מלוך על כל העולם כולו בכבודך | חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה | במה שמשותקים זוכים לישועה

מדור אמונה ובטחון

שיעור רס"ו

לזכות

החתן **אליעזר** בן **עטיא דבורה**
והכלה **אלטא צביה** בת **חנה שרה**
נדבת אבי החתן
הר"ר **מאיר אברהם שפיצער** הי"ו
לרפואת **אסתר** בת **רבקה לאה**

יום שלישי פרשת וישלח ט' כסלו תשפ"ה

החלק בהשתדלות שמועיל לפרנסה ולקבלת השפע

המפרשים* שהכוונה למי שפעל בהתאמצות גדולה וישים על כך מחיר, אם בממון, אם בטרחה, אם בויתור על דברים רוחניים, ובטוח הוא שאם לא היה פועל כך, לא היה הממון מגיע אליו. על זה אומרים לו שאינו נכון, כי אילו היתה נמנעת הסיבה ההיא ממנו, היה משיג אותו בסיבה אחרת, כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט (ש"א יד, ו).

הנה יסוד זה שייך בוודאי ליסוד הרחב יותר, שההשתדלות אין בכוחה לעזור לאדם. אלא שכאן הדבר מקבל תוספת הסבר, ולכן ראוי שנחזור על היסוד הידוע מכבר ואז נראה מה התוספת שהוסיף כאן רבינו המחבר.

כלל הדבר הוא שאין שום אפשרות

חזרה על יסוד ההשתדלות

בשיעור הקודם למדנו את דברי רבינו המחבר באמצע הפרק הרביעי שאם האדם הרוויח כסף, ואח"כ שמח עם התוצאה ונהנה מהמהלך שנקט אשר הוביל לאותה תוצאה ומשבח אותו, עליו לדעת שהם דברים בטלים, כי ההצלחה אינה תלויה במהלך, אלא בגזירת שמים. והמשיל את משלו למי שהלך במדבר והכביד עליו הצמא ומצא מים שאינם מתוקים בבור אחד ושמח בהם שמחה גדולה והרווה מהם את צמאונו, וכשהמשיך בדרכו מעט, מצא מעיין נובע מים מתוקים, והצטער על מה ששתה את המים הראשונים. והנמשל לזה, שבעל הממון שהגיע אליו בסיבה ידועה, אילו היתה נמנעת הסיבה ההיא ממנו, היה משיג אותו בסיבה אחרת. וביארו

קל לו הדבר, אך הוא הבין שכדי להתפרנס, הוא צריך לעבוד על עצמו וללמוד איך מדברים אל כיתה של ילדים ואיך מראים עליהם אהבה. אתה יודע כמה זה קשה לו? נראה לך שזה בא לו בטבעיות. ממש לא.

הנה מה החילוק בין הרביעי לשלושה הראשונים? החילוק פשוט ומאוד חשוב להבין אותו. כשאדם עושה דבר שיש בו חלק פנימי וחלק חיצוני, אנו רגילים להגדיר את מה שעושה על פי החלק החיצוני. מה הוא עושה? הוא עומד כאן. מה הוא עושה? הוא עושה תנועות בידיו. מה הוא עושה? הוא מספר סיפור. אם מתבוננים קצת יותר, אומרים: הוא היה צריך להכין מראש. אכן כשמתבוננים עוד יותר, אומרים: הוא עובד עם הנפש שלו. הוא משנה את עצמו בפנימיות. דיברנו על המלמד שזה היום הראשון שלו, ומי שכבר משמש כמלמד שנים הרבה, ולומד שיש הרבה מיני נפשות ושצריך ללכת לכל אחד לפי דרכו, והולך ללמוד בקורס איך להתנהל על פי רוחו של כל אחד. ההגדרה האמיתית היא, שהוא מוכן לשנות את פנימיותו בכדי שיוכל לקיים את שליחותו טוב יותר.

התנועה שבנפש בעקבות ההשתדלות

בחזרה אל הנמשל: **כשהאדם עושה השתדלות לפרנסה בכל צורה שהיא, אפשר להגדיר אותה לפי הלבוש החיצוני** ולומר: הוא קיבל עבודה פלונית או פתח עסק פלוני ויכול להרוויח מזה כסף רב. **ואפשר להגדיר אותה על פי מה שאדם פועל בתוכו פנימה.** הקב"ה אומר לנו ככה: **התנועה שבנפש שאתה משנה לטובה, היא זו שמביאה את השפע.** הלבוש החיצוני שעל ידו אתה מגיע אל השינוי הפנימי, לא מעלה ולא מוריד. מאוד חשוב להבין זאת. האדם שואל כך: אם אני משמש כמלמד

להזיז משהו ולהביא תוצאות על-ידי פעולה גשמית, ואף כשהקב"ה מצוה את האדם לעשות השתדלות, לא ההשתדלות מביאה את התוצאה, אלא הקב"ה מביאה.

מה עושה המלמד?

בזה צריך להבין, שכאשר האדם עושה השתדלות, יש שני חלקים, יש את החלק של הנפש שפועלת בצורה מסוימת, ויש את הלבוש הנראה מבחוץ. למשל: אדם נבחר לשמש כמלמד, הוא נכנס ביום הראשון לספר לתלמידים את סיפורי הפרשה. הן בוודאי הוא עושה בזה השתדלות לפרנסה, שהרי ישלמו לו בסוף החודש. אכן כשתשאל את העומדים מן הצד איזו סוג השתדלות המלמד עושה, אחד ישיב לך: הוא הגיע להיות עם הילדים בבוקר עד אחת בצהריים. השני, אשר יש לו הבנה קצת יותר מעמיקה, ישיב לך: זה לא רק שהוא בא להיות עם הילדים מתשע עד אחת, כי עבודה זו היא עבודת שמרטף בלבד ומשלמים עליה פחות ואין לוקחים בשבילה אדם כה מוכשר. אתה יודע אם כן מה המלמד עושה? הוא נמצא עם הילדים ומחייך אליהם ומסביר להם את סיפורי הפרשה, וכן הוא עוסק בעוד דברים הרבה תוך כדי שהוא שומר על הילדים. והשלישי שהבנתו עוד יותר מעמיקה, יאמר לך: הוא הקדיש עוד יותר זמן, כי היה צריך גם להכין את הפרשה. הוא הכין, שמעתי אותו מספר להם מהמדרש ואף מספר להם סיפורי צדיקים.

והרביעי, המעמיק יותר מכולם, יענה ויאמר: כל התשובות שהשיבו לך הראשונים, לא היו כי אם תשובות טכניות, וכעת תשמע את תשובתי: אני מכיר את האברך, מאוד קשה לו לצאת ממקומו הטבעי, להשפיע על ילדים ולהרעיף עליהם אהבה. הוא אדם מופנם ושקט מטבעו ולא

לפעול במסגרת העולם הזה? לכן **מוזמנים לו מן השמים** מיישהו שיציע לו הצעה לפתוח עסק, ואין זה אלא כדי **לעוררו לקום ולעשות מעשה ועל-ידי כן לצאת מעצלותו הטבעית. כשהוא בוחר בטוב** ואומר: הקב"ה הכניס אותי למצב זה, כפי הנראה אני צריך לקום ולעשות, אלך לברר לגבי ההצעה אם היא ראויה לי או לא. אפנה לכך זמן. הוא מתלבט - לנסות? אולי זה לא יצליח? אבל זה מה שהזדמן לי. ה' יעזור שזה יצליח. וכך הוא הולך ועושה. **ונמצא שהוא עשה תשובה. הוא התקרב אל ה'.** הוא נעשה כנוע, עבד, נותן, כל מה שהנפש צריכה להיות. וזה מה שעושה אותו כלי לקבלת הפרנסה.

זהו ההסבר לכל הסיפורים על מי שנכנס אל הצדיק והתלונן כי הוא נשאר בעירום ובחוסר כל ובביתו אין לחם לאכול, ואמר לו הצדיק: צא לשוק והראשון שיציע לך איזה דבר לקנות, תקנה ממנו ותראה הצלחה. ההסבר הוא, כי **באמת אין חילוק מהי צורתה החיצונית של הדרך בה האדם מרוויח, כי העיקר הוא השינוי שבנפש. הלבוש החיצוני הוא זה שמאפשר לו לעשות את השינוי בנפש, וכשהשינוי נעשה, ממילא הוא נעשה כלי מוכן לקבל.**

זוהי טעותו של מי שמחקה את חבריו. **בשביל הראשון שעשה את זה, זה היה הדבר הנכון, כי באמת היה לו קשה לעשותו, וזה דרש ממנו להתבטל ולהיכנע לה', ונהפך מחמת כן לאיש אחר. כשאתה מחקה אותו, לא די שאינך נהפך לאיש אחר, אלא אתה אף מתרחק מה', כי גישתך היא שאתה יכול לעזור לעצמך ושהסיבות והמהלכים הם אלה שמביאים לאדם את פרנסתו, וכיון שאתה מתרחק מה' ומיהיות**

ומרויח כך וכך בחודש, האם זה עוזר לי לפרנסתי? על פי תורה, על פי החובת הלבבות', האם השתדלות כזו עוזרת לי לפרנסתי או לא? ובכן, עד היום דיברנו ג"כ על המושג שמצות ההשתדלות היא זו שגורמת לו לאדם שתהיה לו פרנסה, עשיית הדבר הנכון היא זו שגורמת לו שתהיה לו פרנסה. אם אתה עושה את הדבר הנכון - תהיה לך פרנסה; אם אינך עושה את הדבר הנכון - לא תהיה לך פרנסה. אין זה תלוי בכמה כסף אתה מרוויח. זה כבר ידוע לנו מזה עידן ועידינים. אך כעת נאמר באופן יותר ברור: **בזה שאתה עובד עם עצמך להתנהג נכון יותר על פי רצון ה', הן על-ידי תרומה מכישרונך לעולם, הן על-ידי התנהגות באחריות מבלי להתעצל, אתה מכניע את עצמך ומתקרב אל ה', וממילא אתה נעשה כלי לקבל את השפע שהקב"ה רוצה ליתן לך.** איך התמונה נראית מבחוץ? לא משנה כלל. לא מעלה ולא מוריד.

טעותו של המחקה פרנסת חבריו

זוהי הסיבה מדוע זו טעות גדולה מאוד לחקות² את השני שהצליח באיזו פרנסה. האדם לוטש עיניו על חבריו שעוסק באיזה מסחר ורואה הצלחה, ואומר: אף אני אעשה כמוהו ויהיה לי כסף. כל-כך הרבה טעויות יש במהלך מחשבה זה שקשה למנות כאן את כולן. הטעות הראשונה היא מה שהוא חושב שחבירו מרוויח כסף מפני שהוא עוסק במסחר מסוים זה. אך ביתר ביאור לפי הנלמד כעת - **זה שפלוני מתפרנס ברווח מאז שפתח את העסק שלו, אינו קשור כלל לעסק.** העסק הוא רק לבוש גשמי שנועד לאפשר לאדם לטלטל את נפשו ולחולל בה שינוי. איך היה מוציא את עצמו מעצלותו אם לא היה צריך

שהאדם עושה, יש את החלק הפנימי שהוא עושה, ויש את החלק החיצוני הנראה לעין. **עליך לשאול את עצמך: מה היתה התנועה שבנפש שעשתה אותי כלי לקבל את השפע?** את זה מאוד כדאי לך לברר. לא מה בדיוק היה מבחוץ. **כי מה שהיה מבחוץ לא מעלה ולא מוריד. זה נועד רק לעזור לך לעשות את התנועה שבנפש.**

נדייק עוד: פעמים רבות שומעים את הנוסח: לא השתדלותך הועילה, אלא תפילתך. לא על זה אנו מדברים עכשיו. בשיעור זה אנו מדברים על כך **שההשתדלות מועילה, אך לא החלק החיצוני שלה, אלא החלק הפנימי שלה אשר מקרבת את האדם אל תכליתו ומשלימה את נפשו ועושה אותו כלי לקבלת השפע.**

זוהי הסיבה שפעמים רבות האדם מתבלבל בהרגישו שהשתדלותו הועילה לו. הוא אומר: זו המציאות. לפני שעשית השתדלות - לא היה לי כלום, ומאז שאני עושה השתדלות נכונה - יש לי. הוא מתחבט הרבה בשאלה זו. אתה אומר לי שהשתדלות אינה כלום? אתה אומר לי שהיא אחיזת עיניים בלבד? אני שומע... אני צריך אמונה שהיא רק אחיזת עיניים... אך התשובה היא, **שככל שההשתדלות מביאה לשינוי בנפש האדם, מוככת ומעדינת אותה, היא בוודאי מועילה הרבה מאוד.**

קבל את האמת ממי שאמרה

במאמר המוסגר: יש לפעמים שהאדם מתפלל ומשתדל ומאמין שהקב"ה מנהל את הכל, ובכל זאת אינו מצליח. ואז הוא פונה ליועץ עסקי ירא שמים (ומאוד מאוד צריך להזהר, כי הרבה שקר מעורב בתחום זה), והלה מראה לו שיש איזה דבר שהוא עושה בצורה שאינה נכונה ונובע ממקום לקוי בנפשו, ואומר לו שזוהי הסיבה שאינו

כלי לקבלת השפע - פרנסתך רק מתרחקת ממך.

השתדלות מועילה ומועילה

ובחזרה אל דברי רבינו המחבר: **אם האדם הצליח, הלא זה מפני שעשה את הדבר הנכון. ה' עזר לו והוא עשה את הדבר הנכון בגישה הנכונה, והרוויח כסף רב. אבל האדם אינו מבין ובמוחו משבח את הסיבה. הוא אומר לעצמו: תמיד ידעתי שזו דרך טובה לעשות כסף. וכיון שהוא משבח את הסיבה, הוא חוזר ומתרחק מן השפע, כי לפי האמת זה לא היה קשור כלל לסיבה. אכן לפי מה שאנו לומדים כעת, צריך לדייק: זה אכן היה קשור לדבר שבו עסקת, אבל אתה מראה באצבע על הדבר הבלתי נכון. מאוד חשוב להבין זאת, וזה יעזור לנו להמשך. שוב פעם: האדם שואל: מה, שלא אחשוב שההשתדלות עזרה לי?! הלא מציאות היא שאם אין עושים השתדלות - אין פרנסה! התשובה היא: יש משהו שעשית שבגללו זכית לקבל את השפע, אבל זה לא הדבר החיצוני, אלא השינוי הרוחני שנעשה בנפשך. לדבר הזה אתה באמת צריך לשים לב. הכסף שהרווחת קשור לתפילה שהתפללת ולמה שעשית אחרי שהתפללת. עשית משהו נכון שחולל שינוי בנפשך.**

הדבר דומה למה שהבאנו בעבר, שכאשר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל ערך מעמד הנחת אבן הפינה לישיבתו הגדולה בלובלין, רבו הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א, שאל את הנדיב שתרם את השטח: איזו מצוה עשית שבגללה זכית להביא אור כזה לעולם? הכוונה היא ככה: ברור שהיתה סיבה שזכית עכשיו לשפע, ותועלת תהיה לך אם תוכל להצביע על הסיבה כדי שתוכל לעשותה שוב. וכפי שאמרנו בתחילת דברינו, בכל פעולה

יותר. **שינוי איכות הגישה אל עבודת הפרנסה, זהו השתדלות. זה מה שמועיל וזהו התכלית.** וחוץ מזה יש בוודאי חלק התפילה.

נדמה זאת שוב למשל על ההולך במדבר שהרווה את צמאנו במים העכורים ואח"כ מצא מים מתוקים. יש לו צער מכך, כי הוא קולט שהלבוש החיצוני היה מיותר. הקב"ה רצה לעזור לו והכין לו מים מתוקים, אבל הוא הוסיף עוד לבושים מבחוץ וחשב שהוא המאושר שבעולם, וכעת מתברר לו שזה לא הועיל לו.

מבחנו של מלמד דרדקי

לענייננו, מי שנתמנה למלמד וקולט שזה שהוא לומד איך להעביר חום לילדים - זו עיקר הסיבה שהקב"ה נותן לו שפע, כי בכך הוא משלים את עצמו, ומבין שעיקר השקעתו צריך להיות בעבודה הפנימית, לגשת בנפש הנכונה אל הילדים, להכין כמו שצריך מתוך לקיחת אחריות, וכן הלאה, אזי הוא מבין שאם מבקשים ממנו לעשות דבר שהוא מחוץ לעבודתו הרשמית - יש לו לקבלה בחפץ לב. נניח שהמנהל ביקש ממנו לעשות טובה ולהיכנס לכיתה השניה. התגובה הראשונית של האדם היא: זה לא כלול בעבודתי. אבל אם הוא קולט את הענין, הוא אומר: בוודאי זה כלול בעבודתי, כי אם התנועה הפנימית שבנפש היא ההשתדלות, מה ההבדל אם אני עובד במסגרת עבודתי הרשמית או לא? אני מקבל פרנסה מפני שאני במצב הנכון ואני כלי לשפע. הוא תמיד בודק אם זה חלק מתפקידו או לא. אם זה חלק מתפקידו, הרי זה חלק מעבודתי ושליחותי.

ובזה נכלל גם מה שכתב החובת הלבבות' שכאשר האדם מסתכל לאחור

מצליח. והאדם מתפלא: למה אתה נתפס לפרט אחד קטן? יש לי כאן עסק שלם, ויש לי הרבה תכונות טובות. אז אני לא תמיד האדם הנחמד שמחייך לכולם, ולא תמיד האדם השומר על סדר יום קפדני ומגיע כל יום בתשע בבוקר. מה קרה? להיפך, אני אדם עם ראש רחב, לפעמים אני מגיע ולפעמים לא. התרצה לומר לי שבגלל שאני לא עושה כמו שאתה מלמד, לכן אינני מצליח!?

הבה נדבר על פי השקפת התורה. אם תנועת נפשו בגשתו אל הפרנסה קצת עקומה, כל המבנה החיצוני, כלומר כל מה שנראה לעין, לא מעלה ולא מוריד. הכל תלוי אך ורק במה שקורה בתוך הנפש. וכל זה מלבד הסוגיית של 'כוחי ועוצם ידי'. אם אינך מספיק 'נותן', ואם אינך מספיק בעל אחריות, ואם אינך מבין שהקב"ה העמיד אותך כאן ושהקב"ה שולח לך את השפע - אין זה נחשב שאתה עושה השתדלות. תנועת הנפש הנכונה, היא זו שמביאה את הפרנסה. הוא משנן לעצמו שהוא צריך באמת לרצות לעזור לאנשים, ובעת נסיון יבחר לעזור לאנשים על פני רווח של עוד שקל. זה צריך להיות ברור אצלו. אחרת, הוא עומד לכיוון השני. וכך הוא לגבי קבלת אחריות ולגבי קבלת עול. הוא עושה הרבה דברים, אבל אינו מקבל עול. אם אינך מקבל עול - איך תרצה לקבל שפע? תפתח את ה'חובת הלבבות' בפרק השלישי ותראה שזה כל הנושא. אין צורך לעררב ולהשקיע. צריך לקבל עול. אם אין לך קבלת עול - אין לך כלום. זה כתוב שם מפורש בחובת הלבבות. וכן הוא לגבי הצורך לעבוד בדבר התואם לתכונת הנפש, כפי שכבר הסברנו בשעתו שכאשר האדם בוחר לעבוד בדבר התואם לתכונת נפשו, זה לא מפני שאותו הוא אוהב, אלא מפני שהוא יודע שזהו שליחותו. הוא מבטל את עצמו ועוסק בשליחותו ולא במה שלכאורה יכניס לו

לתת לו באופן ישיר, ויכול לתת לו באופן עקיף, באיזה אופן משונה. אכן לדבר זה יש תכלית גדולה. המהלך איך הכסף מגיע אל האדם הוא תורה שלימה. נבאר שוב: האדם רוצה פרנסה והקב"ה נותן לו פרנסה, האדם רוצה חכמה והקב"ה נותן לו חכמה. וכן הלאה. האדם רוצה בני חיי מזוני ומבקש עליהם ועושה השתדלות, ואז הקב"ה נותנם לו. **כשהוא עוסק בחלק שלו ומתפלל ועושה השתדלות**, כגון שמשקיע באיזה עסק או הולך לרופא, **זהו המהלך שבו הוא מבקש לקבל את השפע המוכן לו, וכשהקב"ה משפיע לו את השפע, הוא נותנו לו ג'כ על-ידי צינור מסוים**. זה לא הולך ככה שהאדם קם ביום בהיר אחד ומוצא כסף על השולחן. הקב"ה תמיד שולח את הכסף על-ידי מהלך מסוים, אם על-ידי אחיו, אם על-ידי חמיו, אם על-ידי יגיעתו (ואז נופל בחלקו איזו ירושה).

פעמים שאין האדם נותן את דעתו לכך. שואלים אותו: באיזו דרך הקב"ה נתן לך את הכסף? והוא משיב: הוא נתן לי כי הוא רצה לתת לי. אבל אנו יודעים שאין זה ככה. הדרך שהקב"ה נותן כל שפע לאדם, תופס מקום גדול. הן תראה שכל האדם יותר קרוב אל ה', הוא מקבל את הכסף באופן יותר קל, כאילו נפל לו מן השמים והונח על שולחנו. מהיכן לומדים זאת? מהק"ן, כדברי חז"ל **במסכת יומא** (עה, א) שלצדיקים הוא נפל ליד פתח אהלם.

מהלך חלק ומהלך מפותל

בימינו יש סיפורים רבים, שאדם התקשר לבנק בעשרים לחודש לברר את מצב חשבונו שלמיטב ידיעתו אינו בכי טוב, וגילה שהופקדו לו כמה אלפי שקלים שכיסו לו את החור בחשבון. הוא ניסה לברר מאין, עד שנודע לו שמדובר באיזה ענין ישן שלגמרי פרח מזכרונו, וחזן מהנס

ורואה שטעה, למשל, כאשר עשה השתדלות יתירה כדי שהורי התלמידים יאהבוהו - הוא סתם לכלך את פיו ובני מעיו במים מלוכלכים. הוא נמנע מלעשות את הדבר הנכון מתוך פחד שמישהו יאמר משהו. זו ממש מים מלוכלכים. הוא חושב שבגלל שהוא נמנע מזה, אוהבים אותו ויש לו פרנסה. זה דברים בטלים. **כל דבר חיזוני שאתה מוסיף על עבודתך, הוא בבחינת מים שאינם מתוקים**. זה לגמרי מיותר. **אתה משקיע זמן וכוחות נפש ומתרחק מה' וכל זה בלי תועלת. תוותר על זה ותראה שעוד מעט תמצא מים מתוקים ויהיה לך שפע רב**.

השפע מגיע על פי ה' במהלך מסוים

אם מבינים זאת היטב, יכולים להבין בענין עמוק שאנו חיים אתו ונוגע לנו מדי יום ויום. כשהאדם עובד מלמטה למעלה על-ידי השתדלות לקבל את שפעו, יש שהוא רגיל לומר שהמהלך שעל ידו הגיע אליו השפע לא מעלה ולא מוריד. השתדלות אינה כלום. העיקר הוא שהקב"ה רצה לתת לי את השפע. מה ההבדל בין דרך זו לדרך אחרת? אך לפי מה שלמדנו היום, **בוודאי יש מהלך. אין הכוונה שהקב"ה רצה לתת לך את השפע ואין חילוק מה היית עושה כי בכל אופן היית מקבל אותו**. אבל זה שאתה מראה **באצבעך על הלבוש - אני צריך לעבוד בת"ת זה ולא בת"ת אחר. זה אינו נכון**. מה החילוק באיזה ת"ת אתה עובד? אמנם כן, **החילוק קיים רק כשיש בזה בכדי להשפיע על התנועה שבנפשך**, כגון שבת"ת זה תוכל לקיים את שליחותך טוב יותר ולהשלים את עצמך יותר.

כעת נלך מלמעלה למטה ונראה כיצד זה פועל. כשהקב"ה נותן את השפע לאדם, הוא יכול לתת לו באופנים רבים. הוא יכול

בשבילי. שואל אותו הבן: נו, ואיך הוא ידע את מי למצוא? אומר לו האב: איני יכול לתאר לך איזו סייעתא דשמיא היתה לנו. בוא ואספר לך. העבד התפלל לה' ובחר לו לסימן והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחת לעבדך ליצחק, והנה טרם כילה לדבר, נזדמנה לפניו רבקה וכשביקש ממנה הגמייאני מעט מים מכדך, אמרה לו שתה וגם לגמלך אשאב עד עם כילו לשתות. הוא ראה ששלחו לו מן השמים את הזיווג הנכון חיש מהר, ואושיט לה את התכשיטים והלך עמה לביתה וההורים נתנו את הסכמתם, ובלי עין הרע, מה צריך לדבר? אאחלך לך שהקב"ה ילווה אותך. לאן אלך? שואל יעקב. ויצחק אומר לו: לך לשם, לאן שעבדו של אבי הלך, וה' יהיה בעזרך.

וילך יעקב לדרכו עם שק של מעות וצידה לדרך, ובעודו בדרכו, אליפו פוגש אותו וגוזל ממנו הכל, ואינו משאיר אצלו אלא בגדיו ומקלו. כך הוא מגיע לבית לבן ונפגש עם הרמאי הידוע. יעקב כבר בגיל שיבה, ולבן אומר לו: אתה רוצה את רחל לאשה? אין שום בעיה. תעבוד שבע שנים ובלי נדר אתה מקבל את רחל. יעקב עובד שבע שנים במסירות, ובתום שבע השנים, כשהוא מצפה סוף סוף להקים את ביתו עם רחל, הרמאי דוחף לו את לאה. איזה כאב עמוק! יעקב אבינו ברוב קדושתו, ראשית אוני, נתברר לו עתה שהוחלף לו רחל בלאה. ולבן עוד עומד בצד וחיוך גדול מרוח על פניו: מה, באמת חשבת שאתן לך את הצעירה לפני הבכירה?! שוטה שכמותך! מה חשבת? איפה השכל הישר שלך? ובכן, מלא שבוע זאת ואתן לך בוודאי גם את רחל. אין שום שאלה. ואז תעבוד לי עוד שבע שנים בשביל רחל.

שהכסף נכנס בדיוק כשהיה זקוק לו, יש בכך עוד נושא, שזה נכנס בדיוק לחשבון הבנק. הוי אומר: הקב"ה עשה לך צינור קצר והשפע הגיע אליך מיד.

מנגד, יש שהאדם מקבל את השפע עם פרשה שלימה. הקב"ה שלח לו את השפע, אבל זה יכול להגיע אליו רק על-ידי מהלך מורכב ומסובך ואחרי הרבה טרחות וטרודות. הקב"ה כבר הודיע לו שהכסף מוכן בשבילו ועליו לבוא לקחתו. הדבר מאוד מצוי. מודיעים לו שהכסף מוכן לו אצל פלוני היושב במקום פלוני. הוא מגיע לשם ונודע לו שפלוני כבר הלך ויצטרך לבוא מחר שוב. הקב"ה נותנו לו, אבל על-ידי מהלך ארוך ומפותל. וכאמור, התורה מלמדת אותנו בפרשת המן שאם היה האדם מתנהג יותר נכון, ובכלל זה שהיה מאמין יותר ובוטח יותר, מזונו היה בא יותר קרוב אליו ולא היה צריך לעבור את כל המסלול שעבר.

החילוק בין יצחק ויעקב במציאת הזיווג

אולם יש חשבון נוסף אשר אינו קשור לחטאי האדם ואינו תלוי בשאלה אם הוא צדיק או רשע, ומאוד חשוב ללמוד אותו מתוך החומש בפרשת ויצא, מהפסוקים כמו שהם כתובים. יעקב אבינו מחפש שידוך, והוריו אומרים לו שהם שונאים את מעשיהם של בנות כנען, אשר על כן לא יקח אשה מבנות כנען, אלא יקום וילך פדנה ארם ויקח לו אשה מבנות לבן. הבה נתאר לעצמנו. ברור שאין לנו השגה בצדיקים, אבל נלמד לפי ערכנו כדי שנוכל להוציא מה שנוגע לדין. האב אומר לבנו: אתה צריך להשתדל למצוא לך שידוך. שואל הבן: מה עלי לעשות? אומר לו האב: אומר לך מה אני עשיתי. אני הלכתי לשם, כלומר, העבד הלך

נשמותיהם עד סוף כל הדורות, והנה בני ישראל יעברו במשך הדורות מצבים של גלות ושל חושך ואפילה, ואם כן צריך להעמיד יסוד איתן לשני מצבים הפוכים. מצבו של היהודי כשנשמטו באתגליא, היינו כשהוא מקיים תורה ומצוות ודבוק בקונו ובית המקדש עומד על מכונו, ומצבו של היהודי כשהוא שרוי בחושך, כי אש הנשמה לעולם אינה נכבית, ואף כשהוא שקוע עמוק עמוק בתוך הבוץ - נשמטו ממשיכה להאיר, ולכן הוא תמיד מוכן לתשובה, וברגע אחד הוא יכול להתהפך מרשע לצדיק, כי האש קיימת ורק צריך ללבותה. 'ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו' (תהלים לז, י).

זוהי הנקודה של יהודה שיצא ממנו דוד המלך. דוד המלך הקים עולה של תשובה, וזהו הכוח שמשיח יתן לבני ישראל. בני ישראל הרי נמצאים בגלות החשוכה מפני שחטאו, וצריך רק לעורר את האש הקיימת בתוכם, וזהו תפקיד גדול. הוצרך יעקב אבינו להעמיד י"ב שבטים. לא היה לו די בהולדת יוסף הצדיק. הוא היה צריך גם להטמיע בתולדותיו את הכוח להציל מצבים של חושך ולהביא להם גאולה.

קבלת השפע מתחילה בשלב מוקדם

כאשר יעקב אבינו התחיל לעבוד אצל לבן, הוא התחיל כבר בהעמדת י"ב השבטים. היה מי שהסתכל מן הצד ואמר באנחת צער: מסכן! הוא כבר בחור כל-כך מבוגר ותראה כמה שנים הוא כבר עובד ועדיין לא מצא שידוך. מבאר הרמח"ל: אין הדבר כן, אלא עכשיו הוא כבר באמצע לקבל את השפע שלו. כשיעקב אבינו עבד אצל לבן בשבע השנים הראשונות, הוא כבר היה באמצע לקבל את השפע. זו המציאות. השפע לא יכול היה לבוא אליו באופן אחר.

הכל מאת ה' המגיד מראשית אחרית

הא לנו החילוק בין זה שמחפש שידוך לזה שמחפש שידוך. הקב"ה שולח לכל אחד את השידוך המיועד לו. אך ראה את החילוק. התורה מספרת לנו על שניהם, על יצחק בפרשת חיי שרה, על יעקב בפרשת ויצא. יאמר האדם: לא יודע, אין לי השגה בצדיקים, אבל אולי זה נגזר על יעקב אבינו בגלל מעשה שעשה? ברור שזה לא נכון, אך יסוד יש כאן כדאיתא מפורש בזה"ק, ואין זה קשור לשידוכים בלבד, אלא לכל ענין השפע וההשתדלות. היסוד הוא שכאשר הקב"ה משפיע שפע לאדם אחרי שהאדם כבר עשה ככל הנדרש ממנו, לפעמים הוא משפיעו במסלול ישיר, ולפעמים שהוא משפיע במסלול מפותל.

בזה"ק (פרשת ויצא) איתא שבוודאי היתה לאה מיועדת ליעקב, כי בלי זה לא היה לבן יכול להכניסה תחת רחל, אך לפי חשבון שמים, צריכה היתה לאה להגיע אל יעקב באופן של הסתר, ורחל צריכה היתה להגיע אליו באופן של גילוי. הבנים שייולדו מלאה, שורש נשמתם יהיה שייך לזה שהזיווג של אמם נעשה באופן של הסתר, ולכן הגם שלא מיועדת היתה ליעקב, צריכה היתה להיכנס תחת רחל על-ידי רמאות אביהן. אמור מעתה: כשיעקב מתחיל לעבוד אצל לבן, הוא כבר מתחיל לקבל את השפע שלו. העבודה אצל לבן איננה ההשתדלות. ההשתדלות היתה ההליכה מבית אביו לבית לבן. עכשיו הוא כבר מקבל את השפע. הקב"ה אומר לו: אני נותן לך את השפע, אבל אני נותננו לך בדרך מאוד מפותלת ויש לזה תכלית גדולה.

הרמח"ל בדרעת תבונות (כללים ראשונים לב) מבאר סיבת הדבר. יעקב אבינו צריך להעמיד י"ב שבטים אשר המה מרכיבים את קומתם של בני ישראל על פי שורש

תפקיד נוסף, לזכך את נפש האדם. ונסביר: האדם קם ומתפלל ועושה השתדלות כדי לקבל איזה שפע הנצרך לו, ורואה שמשוהו קורה, אבל לפי הנראה, הדבר רק מתרחק ממנו. נדמה לו שהקב"ה לא נענה לו ומצבו רק הולך להחמיר, אך למעשה, **זוהי הצורה שהקב"ה נענה לתפילתו. הקב"ה ראה שהסיבה שאינו כלי לקבל את השפע הנצרך לו היא שחסר לו איזה ליטוש בנפשו, וכיון שהתפלל, הקב"ה ברא מצב שיעזור לו להגיע למקום הנכון בנפשו.** אין לו להסתכל על כך כאילו הקב"ה לא ענה לו. בוודאי ענה לו. אם יבדוק זאת - יראה שזה כך. **אכן פעמים שרואים באופן ברור שהקב"ה רצה לעשותו יותר כנוע ולהראות לו היכן הוא תועה.**

החיים בקרבת נוכח ערמומי ומאשים

יכנס לעוד פינה ונראה כמה הדבר מבהיל. לפני שנתיים בפרשת וישלח דיברנו על כך שמעל כל הנסיונות שהיו ליעקב בבית לבן, מה שהוצרך להתמין כל-כך הרבה זמן ומה שרימיהו ומה שהתל בו עשרת מונים, היה לו נסיון קשה בהרבה. הנסיון האחרון כאשר יעקב ברח ממנו בסתר מחשש שלבן יעכב אצלו הכל ויישאר ערום מכל כיום בואו אליו, ואז לבן דלק אחריו והאשים אותו ברמאות וגניבה: מה עשית ותגנוב את לבבי ותנהג את בנותי כשבויות חרב? למה נחבאת לברוח ותגנוב אותי ולא הגדת לי וגוי ולא נטשתי לנשק לבני ולבנותי? הוא בא אליו בטרוניה כשדמעות של בצל בזוויות עיניו: קצת אנושיות! אני מתנהג אתך כל השנים שאתה אצלי בכזו ישרות וזה מה שאתה עושה לי? וכשיעקב השיב לו: מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי? עשרים שנה עבדתי אצלך בכזו נאמנות על אף כל מה שרימיית אותי. התחתנתי עם בנותיך כדת וכדין, ואף על הצאן עבדתי פי אלף מכפי שהייתי צריך,

הוא היה מוכרח לבוא אליו באופן של הסתר.

יש שהאדם אומר לעצמו: היה לי 'באשערט' (נגזר מן השמים) עגמת נפש, **הייתי זקוק לכפרת עוונות, ואפשר שעדיין לא הגיע זמן ישועתי.** אך כאן אנו מוצאים מושג חדש. **הזמן כבר הגיע וזה כבר מתרחש, ואדרבא, ההסתר שבדבר הוא חלק גדול ממה שצריך לקרות עם האדם.**

כפי שראינו לעיל לגבי העוסק בהשתדלות לפרנסה, **ההעיקר הוא מה שמתרחש אצלו פנימה, לא מה שמתרחש בחוץ,** כגון לכמה אנשים התקשר, **וזה מה שקובע ובונה את הצינור להעברת השפע.** כך כשהקב"ה שולח את השפע אחרי שהאדם עשה את השתדלותו, שפע של חיי, שפע של מזוני, שפע של שידוכים, **הצורה שהשפע נשלח אליו מותאמת לו באופן מיוחד לצורך התכלית הראויה לו, ופעמים שהשפע מגיע אליו בצורה שאינה ישרה ואף לא מיידית,** וזאת בגלל חשבון ידוע למגיד מראשית אחרית כאשר ראינו אצל יעקב אבינו.

המהלך משייף את הנפש

כשהאדם נותן דעתו לכך, הוא מבין שכאשר הקב"ה סולל לו מסלול, זה חלק מן המענה על התפילה. האדם שואל: מה פירוש הוא עונה לי כבר? המציאות היא שעוד לא נושעת! אך התשובה היא **שהשפע כבר באמצע לבוא אליו, אלא שהוא צריך לעבור במסלול ארוך, ואם ירצה, יוכל לראות שדברים כבר זזים ורק צריך להמתין לשפע שיבוא אליו בתום כל המסלול.**

האמת היא, שפעמים רבות אין הדבר נראה כן, וזאת מפני שהמהלך שהקב"ה בורא להביא את השפע אל האדם, יש לו

אומרים שיעקב אבינו היה צריך לא רק לעבור את כל מיני הנסיונות בבית לבן, להתרמות על-ידי החלפת רחל בלאה ועל-ידי היתול עשרת מונים, אלא גם לחיות עשרים שנה עם אדם כזה שמהתל בו ותוך כך מפיל עליו את האשמה, ולזכור שהקב"ה מנהל זאת.

ההסתר של יעקב אבינו

נמצא לגבי המבואר בזה"ק שבני לאה היו צריכים להיוולד מזיווג כזה שנעשה בהסתר, על איזה הסתר מדובר? האם מדובר על הסתר זה שהיתה חשכת הלילה ולא ידע שהכניסו לו את לאה ורק בבוקר נודע לו הדבר? לא! לא זהו ההסתר האמיתי ולא עליו מדובר. **הסתר פירושו: מצב שקשה בו עד מאוד להכיר את ה'. זהו חושך אמיתי. יש בעל בחירה שמהתל באדם ומשפילו יום אחרי יום שעה אחרי שעה, והאדם צריך להחזיק ראש ולזכור שהוא רק שליח מן השמים. זהו הנסיון הגדול ביותר באמונה.**

זה מה שבאר הרמח"ל. כשיעקב אבינו גילה שהכניסו לו את לאה, זה היה לו מאוד קשה, כמו שכתב באור החיים הק'¹ שראה זאת כמכשול גדול. ליעקב אבינו בגודל קדושתו, איזו משמעות היתה לכך? ועל-ידי מי זה נעשה? ובאיזו צורה זה נעשה? הלא זה נעשה בצורה לעגנית כאשר לבן רימה אותו בריש גלי, רמאות לשם רמאות, וכולם יודעים וצוחקים. זה היה נסיונו של יעקב אבינו. היה עליו להבין שזה מה שהקב"ה רצה. אולם בו בזמן הבין שמעתה לא יעמדו בניו הקדושים מרחל, וזה היה בשבילו כאב גדול. כך מובא על-ידי המקובלים² שיעקב אבינו רצה להעמיד את כל י"ב השבטים מרחל, כפי שמוכח מהפסוקים שידע שהוא

מדוע אתה מבקש להוציאם ממני? - מה אמר לו לבן? קצר ולעניין: הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא. אחרי כל הדרשה של יעקב אבינו, אמר לו לבן: הבה ונסכם את מה שדיברנו כאן - אתה הגנב, אתה הרמאי.

הנסיון הזה הוא נסיון קשה מאוד, מהנסיונות הקשים ביותר. וסיבת הדבר, כי ידוע ממה שכתב ה'אור החיים' הק' פרשת וישב שכאשר האדם נפגע על-ידי בעל בחירה, קשה לו מאוד לזכור שאין זה קשור לפלוני אלא לרבש"ע. כשאבן נופלת על האדם, האדם אינו רואה שהיא עושה לו פרוצוף של שנאה, ולכן קל לו לאדם לומר: מאת ה' היתה זאת. אך כשמדובר באדם שמוכר לו היטב... הוא מכיר את לבן. הוא כבר שבע מרמאותו והתעללויותיו, ולבו כל-כך אכול ממנו... איזה עוד תעלולים אתה רוצה לעשות לי? כמה אתה עוד הולך לבלבל ולשגע אותי בהיתולך, וכמובן, לסיים אח"כ בפזמונך המוכר: אתה הרע ואני הצדיק והכל באשמתך? זה מאוד מאוד קשה. לא רק קושי נפשי. ברור שזה קושי נפשי עצום, כידוע שזה מהנסיונות הקשים ביותר שאנשים מתמודדים אתם, ולדאבון לב אלפי אנשים מתמודדים אתם על-ידי הקרובים אליהם ביותר. אך **הקושי היותר גדול מזה, הוא מה שקשה לו להחזיק את הראש ישר ולדעת שהקב"ה ככה סיבב ואין זה קשור לפלוני כלל.** כשפלוני מקלל את האדם פעם אחת, יותר קל לו לומר: ה' אמר לו קלל. אך כשזה קורה על בסיס יומיומי על-ידי בן זוג או על-ידי אב ואם, חותן וחמות, זה כל-כך קשה. אין לתאר את גודל הקושי.

אכן יעקב אבינו נתנסה בזה. נמצאנו

ג. ראה פרשת ויחי מט ג ד"ה ראובן בכורי אתה.

ד. ראה 'לשם שבו ואחלמה' ספר הקדוש"ש ז, ה אות ד' ואילך.

אכן כן, מדוע לא תבין שזוהי הדרך שהקב"ה מביא לך את השפע? לא די בכך שתאמין שהעגמת נפש נגזרה עליך מן השמים. עליך להבין שהקב"ה נותן לך שפע בדרך זו כי זה שפע שאינך יכול לקבל אותו בשום דרך אחרת. הוא באמצע להביא לך את השפע ולהוביל אותך אל תכליתך. זו צורה של הבאת שפע. זה לא סתם התמודדות קשה שאתה מייחל שיבוא יום ותבוא אל קצה.

תפילה להקל את יסורי הנפש

ישאל השואל: האם אין האדם יכול להתפלל שהשפע יבוא אליו בדרך אחרת? ונשיב לעומתו בשאלה אחרת: האם היה יעקב אבינו יכול להתפלל שהזיווג והבנים יבואו אליו בדרך אחרת? זה הרי מה שהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א אמר לאשתו בתשובה לשאלתה: לכל העולם אתה יכול להתפלל ולהמשיך ישועות ולבתנו שהיא חולה אנושה אינך יכול לעזור? הוא אמר לה: איזה פנים היו לו לאברהם אבינו ולכלל ישראל אם כאשר הקב"ה צוה אותו לקחת את יצחק אל העקידה, היה מתחיל לקרוע שערי שמים לבטל הגזירה?

אמנם זה פשוט שהאדם יכול וצריך להתפלל שיהיה לו יותר קל ותאיר לו הדרך, וזה יכול לקרות בכל-כך הרבה אופנים. אם הקב"ה עוזר לו לאדם ומאיר לו בהבנה אפ"י מועטת, הלא הוא מתרפא מזה. אנו לא מדברים עכשיו על מצבים רוחניים. אפילו במצבים גשמיים קשים מעין אלה שהאדם שרוי בהם, והקב"ה מטיב עמו וחונן לו דעת להבין את אשר קורה ולדעת איך להסתדר, הלא הוא חי חיים הרבה יותר מאירים.

כשמישהו מבלבל את האדם ואומר לו: אתה השקרן, אתה הנוכל - לא מוכרח להיות שיהיה לו צער כה גדול מזה. זה תלוי

עתיד להעמיד י"ב שבטים ורצה שכולם ייצאו מרחל כי רצה שכולם יעמדו באתגליא. הוא ידע שזוגתו האמיתית, עקרת הבית, היא רחל, והבין שקדושת בניו תגיע מרחל. צערו היה שהגיע מנוול איש העולם התחתון, ולא סתם רימה אותו, אלא הרס לו כל שאיפתו ותכליתו, כי מעתה ייוולדו השבטים ממצב של שוגג ואונס שלא בקדושה הראויה כפי שרצה. מעתה יהיו תולדות אחרים. לא אותם תולדות שהבין שיהיו כפי תכליתו.

כותבים המקובלים, שבוודאי היה הכל על פי תכנית משורטטת היטב על-ידי הקב"ה, כי ידע שבני ישראל יצטרכו להיות בגלות, ויהיה עליהם לדעת בעודם בתוך החושך שהקב"ה מסבב את הכל ושהוא נמצא עמם בתוך הגלות. בני יעקב הרי נולדו ממנו רק אחרי שעבד על עצמו ואמר: זה לא לבן, זה הקב"ה, זה היה צריך להיות כך. זה היה לו מאוד מאוד קשה. לבן רימה אותי באופן נורא, ובכוונה הוא רימה אותי. יש שהאדם אינו עושה בכוונה. אך לבן עשה זאת בכוונה תחילה. בכזה גלגול הוא עשה את זה! ככזו השחתה! אך יעקב אמר לעצמו: הפסדתי בגלל זה את מדרגת קדושותי ואת עתידי, אבל כך הקב"ה סיבב, בדיוק כך, תודה לך ה'. זה מה שיעקב אבינו עשה, ובזה הוליד את יהודה שממנו יצא משיח אשר על ידו תבוא הגאולה.

בימים ההם בזמן הזה

כמה חיוזק זה יכול לתת לאדם כשהוא מתחיל להבין שכאשר הקב"ה הזמין לו מישהו שבלבל לו את המוח ובגלל כן הפסיד את עבודתו או את לימודו או את קדושתו, הרי זה מפני שרצה שמתוך חושך זה יכיר שהקב"ה סיבב את כל המצב הזה, ויאמר: בגלל זה ברא הקב"ה חולאים נפשיים ואנשים שיסבלו מאותם חולאים ושאינו אחיה בקרבתם.

את החומר בערב, אבל הוא חושב שריצוי האבות גרם, ואין הדבר כן, אלא התנועה שבנפש היא שגרמה לכך.

כשמבינים זאת, מבינים שגם בחלק השני, כשהקב"ה שולח את השפע לאדם, יש שהשפע מגיע אל האדם באופן ישיר וחלק כפי שיצחק קיבל את זיווגו (אגב, לגבי הולדת ילדים, הוצרך גם יצחק להמתין, אך בענין הזיווג לא היה צורך מצד תכליתו שהדבר יסתבר), ויש שזה מגיע אליו במהלך מפותל ומסובך, ואחת מהסיבות שזה מגיע אליו בצורה כזו שדברים לא הולכים כפי שחשב וזה לוקח זמן רב, היא כדי לעוררו לפעול נכון בנפשו, וכך ייעשה כלי ראוי לקבלת השפע.

אעשה את עצמי כלי לקבלת השפע

כשהאדם מבין זאת, אזי גם במצבים החשובים ביותר כשרואה שהישועה רק מתרחקת ממנו, והפחד לופת אותו - מי יודע מה יהיה? הוא אומר לעצמו: הנה כעת הקב"ה נתן לי הזדמנות מיוחדת, כי אם אאמין עכשיו שהקב"ה סיבב כן ויש סיבה לכל שלב שאני עובר, מדוע אני צריך לנסות דרך זו ואח"כ דרך זו ואח"כ דרך שלישית, ואח"כ לגלות שהמומחה הראשון לא הועיל ולעבור למומחה אחר ואז לחזור אל הראשון - אמשיך בזה אור למקום חשוך ואזכך את נפשי ואהיה כלי מוכן לקבל שפע שלא הייתי יכול לקבל בלעדי כל זה.

נמצא לגבי מה שרגילים לומר: מה החילוק באיזו דרך הכסף הגיע? הקב"ה רצה לתת לי כסף, הוא נתן לי כסף - שזה נכון רק לגבי הסיבה החיצונית, אבל לגבי השינוי שקורה בפנים, החילוק ברור. כל פעם הקב"ה רוצה שהשפע יבוא אליך בדרך אחרת, הכל לפי ההרגשים שזה יכול לעורר בלבך, וזה נחוץ לך באופן קריטי, הן להצלחתך העכשווית והן להצלחתך העתידית.

איך האדם מקבל את זה. אם הוא ממורמר וסבור שהלה רשע מרושע ובגללו הוא מפסיד את הכל - באמת מר לו מאוד. אבל אם הוא יכול לומר: אז פלוני אמר שאני שקרן, מה נשמע? מה קרה? הרי אין לו עכשיו יסורי הגוף. יש לו רק יסורי הנפש. וכשמדובר ביסורי הנפש, כיון שהאדם זוכה והקב"ה חונן לו דעת - יש לו הקלה גדולה. ובוודאי, הרפואה האמיתית לנפש היא שיבין האדם שהקב"ה הוא זה שהזמין לו את המצב כדי שיתקן את עצמו וילמד איך לתקן את עצמו.

הטיפ של המלמד קשור לשינוי הפנימי

דיברנו לעיל, שכאשר האדם מזכך את עצמו מבפנים במהלכים נכונים של ענוה והכנעה ולעשות בשביל אחרים (כי לכך האדם נברא, לעזור לאחרים, להועיל לעולם, לקיים את שליחותו) ולזכור שהוא תלוי אך ורק בהקב"ה. ככל שהאדם מוסיף לזכך את נפשו ומכיר בטעויותיו - הוא נעשה כלי לשפע. וכשהאדם עוסק בהשתדלות, מה שמביא לו את השפע, זה החלק הזה, השינוי הפנימי שהוא עושה.

המלמד החליט להכין היטב את החומר הנלמד ובאמת היה שיעור נפלא ביותר. כל הילדים הבינו והאבות התקשרו להודות לו - מעולם לא נתקלנו במלמד כזה, ובחנוכה הרבה נתנו לו טיפ מיוחד. מה הביא לו את השפע הזה? - התנועה שעשה בנפשו. הוא היה אחראי והחליט שהוא הולך לתת את הטוב ביותר שהוא יכול. זו היתה הסיבה לקבלת השפע. ואין לך להתרגז על אותם שלא נתנו לך טיפ. השפע יכול להגיע אליך גם באופנים אחרים.

זו הרגשה מאוד עדינה, כי אף הוא יודע שהוא קיבל את ההכנסה הזו מפני שהכין

לזכות

החתן **דוד בן רחל קריינדל**
והכלה **שינא ליבא** בת **חיה דבורה**
נדבת אבי החתן
הר"ר **יוסף בן ציון האפמאן** הי"ו
נדבת הר"ר **אשר זעליג אבערלאנדער** הי"ו
לרגל שלישי למילה לבנו
הילד **בנימין זאב** נ"י

יום רביעי פרשת וישלח י' כסלו תשפ"ה

עצות שלא להתפאר עם חומרות והידורים בפני אחרים

ולא לגרום בזה עגמת נפש מצד שני. **האדם הרי צריך שיהיו לו חומרות וזהירויות לקיים בעצמו קדש עצמן במותר לך, אבל הוא צריך להיזהר שזה לא יגרום לו להתנאות ולהתפאר או לפגוע בכבודם של אחרים.**

ויש שהעירו שפעמים הרבה קשה לדעת מה המימרא הנכונה שצריך לומר. הם טענו שצריך לקבל על זה עצות. ולמשל, בדוגמא הנ"ל, כשהאדם יושב בסעודת מצוה, המציאות היא שאחיו וגיסיו יושבים לידו ורואים מה הוא מכניס לפה ומה אינו מכניס, ומה יעשה אם לפי גדריו וסייגיו אינו נכון שיאכל משחיטה זו. פעם אחת הוא יכול להתחמק, לצאת לצורך וכדומה, אבל כשזה קורה שוב ושוב, מה יעשה. באמת קשה להגיע אל האומנות הזאת. ואין זו הדוגמא היחידה. הנה מי שמקדש עצמו במותר לו, יש לו מקומות שאינו רוצה ללכת אליהם, ויש לו דברים שאינו רוצה לעשות, ויש לו ענינים שהוא מקפיד עליהם בעת תפילתו ובעת לימודו, ומטבע הדברים אנשים רואים אותו. אלה שאין להם שום בעיה עם כל הדברים האלה, פעמים הרבה

לעולם ילמד אדם אומנות זו

ביום שני פרשת וישלח הבאנו סיפור עם הרה"ק **רבי אהרן מטשערנאביל** זיע"א שפעם ישב בסעודת מצוה עם בן דודו הרה"ק **ה'בית אהרן' מקארלין** זיע"א, ה'בית אהרן' אכל והוא לא אכל, מפני שדרכו היתה להסתגף, וכשה'בית אהרן' שאל אותו מדוע אינו אוכל, השיב לו: אתה היית בן יחיד לאביך ויכול היה ללמדך את עבודת אכילה, ולכן יודע אתה איך ירא שמים צריך לאכול, לא כן אני שנולדתי בין שמונה בנים ולא היה לאבי פנאי ללמדנו הכל. ודיברנו על הנקודה שרואים אצל הצדיקים ואף אנו צריכים ללמוד אותה לפי דרגתנו, **שכאשר יש לו לאדם חומרא או זהירות, הוא צריך לקיימה באופן שלא יפגע באחרים.**

כך נהג הרבי מטשערנאביל. במקום לומר לבית אהרן: אצלנו נהגו למעט באכילה - אמר להיפך: אתה זכית לדעת איך להעלות את הניצוצות שבצומח ובדומם, ומה אעשה שאני לא זכיתי לכך? זה מאוד מדאיב את לבי, אבל זה המצב. אומנות מיוחדת היא להיות זהיר מצד אחד

דומה הדבר למי שיש לו סדר לקרוא שנים מקרא בזמן מסוים, בערב שבת או בליל שבת או ביום השבת אחר הסעודה, ועם הזמן הוא מתחיל לשים לב באיזה שבתות זה בעייתו, כשיש שמחה והכל לוקח יותר זמן והילדים בבית מחכים לו, כידוע שה'חפץ חיים' זצ"ל **במשנה ברורה** מזהיר על כך כמה וכמה פעמים שלא יניח האדם לבני ביתו להמתין לו לסעודה^א. הוא טוען שיתכן שהאדם עובר על לאו של בל תאחר אם בני הבית רעבים וצריכים להמתין לו. וידוע שהוא עצמו לא היה אומר שלום עליכם קודם הסעודה כשהיו לו אורחים, אך היה אומר אותו באמצע הסעודה. הוא כותב שזה בא אפילו על חשבון איחור אמירת שמו"ת.

ולענייננו, כשאתה קולט מתי זה קורה בדרך כלל, אתה כבר נמצא במקום מתקדם ואפשר כבר לחשוב על פתרונות. ובכן, זוהי העצה הראשונה. האדם משאיר את מוחו פתוח וכשהוא מקבל איזו הערה פעם ראשונה ושניה, הוא עוצר לחשוב. אדם טיפש אומר: טוב, קמת היום על צד שמאל! תירגע! אם קיבלת הערה פעמיים... אפילו בפעם הראשונה ראוי להתבונן, אלא שבפעם הראשונה, זה עדיין לא ראייה גדולה. אך בפעם השניה, אף שזו נאמרה בבדיחות הדעת ואף שזו יצאה מפיו של חלוש הדעת או ממני שהיה במצב רוח קשה, אם בר דעת אתה - אתה מבין מזה שמדובר בהתנהגות שגויה.

דע מה שתשיב

העצה השניה, אשר היא בעצם השלב השני, היא **שיכין לעצמו תשובות**. להמציא תשובה טובה במקום - אינו קל. כשהאדם יודע שהתנהגות מסוימת עלולה לגרום לאחרים צער, הוא מכין לעצמו תשובות

זה נובע מכך שהכל טוב להם. באמת אין לו קפידות. הוא יכול להתפלל ערבית מתי שמסתדר לו, איך שמסתדר לו, במקום שמסתדר לו. אין לו שום בעיה עם זה. וכן בענין ברכת המזון, אף פעם אין לו בעיה איך ומה ואיפה. הוא יכול לאכול מתי שהוא רוצה ומה שהוא רוצה, ולכן הוא יכול להישאר האברך הנחמד עם החיוך הנחמי. אבל גם זה אינו מהלך. נמצא **שבאמת עבודה קשה היא שבמקדש לחשב את זה ולהישאר אדם מן הישוב ולא אחד שקשור ואחוז בחשבונות מחשבונות שונים**. אנו צריכים אפוא עצות לכך.

יודע את הבעיה - חצי פתרון

הנה **העצה הראשונה היא שהאדם מתחיל להרגיש בעצמו מתי ובאיזה מצב ניכר עליו קצת שהוא שונה מאחרים**. כבר דיברנו לאחורונה בהרחבה על כך **שהאדם צריך להיות חלק מהכלל**. אל תנסה להיות שונה, אל תנסה לבלוט, אל תנסה להיות תמהוני. ובכן, האדם יכול לשים לב מתי זה קורה. פעמים שיש חתן אחד מבין כל החתנים ששייך לקהילה אחרת. כולם שייכים לקהילה אחת והוא היחיד ששייך לקהילה אחרת. וביו"ט באמצע הסעודה הוא רץ אל רבו. פעמים הרבה אין בזה שום חסרון. לא תמיד יש בזה חסרון. אבל האדם יכול דבר ראשון לשים לב מתי זה קורה. וברגע שהאדם מתחיל לשים לב מתי זה קורה לו, כבר הוא התקדם בצורה רצינית. **הקב"ה דורש מירא ה' שישים לב מתי הוא פוגע בזולתו, שישים לב מתי הוא עושה דבר שמעורר תמיהה או שמעורר אצלו הרגשים של עליונות**. זה לא דורש התבוננות עמוקה מדי. די בכך שהאדם יוצא קצת מהפינה שלו והוא שם לב מתי זה קורה.

א. ראה לדוגמה בשער הציון רפה אות יד. וראה עוד שם תרל"ט אות סז.

ראוי, השינוי שעליו לעשות, אינו צריך להיות בסגנון הדיבור. הורים אומרים לילד: אל תאמר 'תן לי'. תבקש יפה. איך מבקשים יפה? - אני יכול אולי לקבל? אה! ככה מבקשים. השינוי בסגנון הדיבור הוא שינוי חיצוני/פרקטי וצריך ללמד לילד לעשות אותו באותה מדה שצריך ללמוד אותו שכאשר משתעלים או מתעטשים - מכסים את הפה בכף היד. אבל כשמדברים על אדם מבוגר שיש לו כבר דעת, השאלה אינה איך מדברים, אלא איך חושבים. אם תחשוב כבן אדם - גם תדבר כבן אדם. ואז, אע"פ שלא תכין את עצמך, בדרך כלל ייצא מפין תשובה יותר נכונה. **כאשר מהלך מחשבתו של אדם בנוי באופן מיושב ועל פי דרכי התורה, הוא מדבר כך באופן טבעי וממילא.**

אנשים רגילים להשיב כששואלים בשלומם: ברוך ה', ה' יעזור. וכן כששואלים אותם על תכניותם: אם ירצה ה'. **השליה הק'** אומר שבאמת צריך להתרגל לדבר כך - התוכנית שלי נכון לעכשיו היא כזו וכזו, ואם ה' ירצה ויתן לי רשות, אפעל על פיה. אך רובם ככולם משתמשים בשפה זו.

מהלך מחשבה חולני

אבל בענייננו, כאשר יש לאדם חומרא או מנהג מסוים, ברור שהוא צריך להחזיק חזק בחומרותיו ומנהגיו, גם בהלכה זה תופס מקום. **בפרק 'מקום שנהגו'**. יש לכך מקור **מפסוק**: 'שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך'. ישנם מנהגי המקום וישנם מנהגי אבות, ודבר זה נחשב חמור מאוד בהלכה. אך השאלה היא אחת: האם בגלל זה אתה סבור שאתה יותר חשוב מהסביבה? כן או לא? שאלה פשוטה. **איזו מחשבה מסתובבת אצלך כמוח כשאתה משווה את עצמך לאחרים?** אם האדם חושב באמת שהוא יותר חשוב מכל הסובבים אותו, לא

מראש. אם נחזור אל הדוגמא הנ"ל לגבי האוכל, כשכולם אוכלים והוא אינו אוכל כי הכשרות אינה מקובלת עליו, הלא הוא יכול להשיב, בדרך משל, שכבר אכל קודם לכן ואין טוב לו לאכול בשנית כי זה עלול לגרום לו לבעיות. ומי שמתבונן קודם לכן, יכול בדרך כלל למצוא גם תשובה אמיתית. כך הוא לגבי דוגמא זו, וכך הוא לגבי כל דוגמא אחרת. **כשהאדם יודע מתי זה קורה, הוא גם לומד לעשותו באופן שלא יבלוט, וגם מכין תשובות כדי לדעת מה להשיב אם יישאל,** ואם ירצה - יוכל גם להתייעץ עם איש חכם לדעת איזו תשובה גורמת לאחרים להרגיש טוב.

הכל מתחיל בראש

כל האמור לעיל הוא רק בשביל להתחיל את השיעור, אך באמת ראוי להתבונן בענין יותר בהרחבה ויועיל לנו גם לדוגמאות רבות אחרות. כשהאדם מוצא את עצמו פולט מפיו: "יש לי קפייד פלונית" - אם זה חומרות ברוחניות, ואם זה בדברים אחרים. בדרך כלל הבעיה אינה מה שאמר. הדיבור שיצא מפיו הוא רק החלק האחרון של הבעיה. **חז"ל** הרי אמרו (סוף מסכת סוכה): שותא דינוקא, או דאבוה או דאימיה. כשילד מדבר בסגנון מסוים, הוא בוודאי שמע את אביו או אמו מדברים כך. ואמרו שמפני כך הענישו את משפחת מרים בת בלגה על שדיברה בזלזול על המזבח באמרה: לוקוס, לוקוס! עד מתי אתה מכלה ממונם של ישראל? מדוע קנסו את כל המשפחה בגללה? כי אם היא דיברה כך, בוודאי שמעה זאת מביתה, ואם כן כל הבית אינו ראוי לשרת בבית המקדש.

והנה ידוע בתורת הקבלה שאב ואם הם חכמה ובינה. כפי שהאדם מדבר מה שהוא שומע בבית, כך האדם מדבר מה שהוא חושב. לכן כשהאדם מדבר בסגנון שאינו

וכאן אין מדברים על מי שבכוונה הולך ומזלזל בפלוני וצוחק עליו, אבל זה מסגנון זה, ממשפחה זו, וכאמור, הבעיה גדולה מאוד, כי אם הוא חושב כך, הוא גם ידבר כך. אכן יש לפעמים שהאדם עובד על מדותיו. לחשוב הוא ממשיך לחשוב ככה, אבל הוא עובד על מדותיו. הוא מחייך לאחרים, הוא עוזר לאחרים. וזה מה שעושה לו איזון בלב². מצד אחד הוא חושב מה שחושב, ומצד שני הוא משתדל שמבחוץ הוא יהיה אדם נחמד. אבל גם מהלך זה אינו בונה אדם בריא.

ראיית השוני היא כורח המציאות

אם כן מה באמת הסיפור? מדוע כל-כך חשוב לו לאדם לחשוב באופן זה כל היום? הנה שורשה של מחשבה זו מוכרח מצד הבריאה, אך צריך ללמוד לעשותו באופן הנכון ולא באופן הבלתי נכון. זה הנקודה. נסביר: כל מציאות העולם מתאפשרת רק בגלל שיש חסרון ושינוי. אילו היה הכל אותו דבר, אף אחד לא היה יכול להרגיש כלום. תארו לכם שאין ריחוק בין אנשים, אין קנאה, אין שנאה, וכולם שווים בדעותיהם. האדם אינו יכול לחיות כך. **האדם זקוק לשינויים.** קח לכם אפילו את המושג של יום ולילה. האדם מרגיש שנהיה לו חשוך כשככת ליל, והוא מתחזק ונעשה לו אור. השינוי הזה גורם לו להרגיש שהוא משהו. יש לו זהות. הוא לא פלוני, אלא הוא עצמו. אה, אתה מכיר את ארבעת אחיי? אני עוד אחד. אני האח החמישי. יש לו זהות המגדירה מי הוא, וזה בגלל שכל אחד נראה שונה וכל אחד מתנהג באופן שונה. **השינויים שבבריאה נותנים לאדם מציאות.** **הרי זה מעין יתרון האור מן החושך. אי אפשר לראות את האור אם אין גם חושך. לכן הכל בנוי עם שינויים.**

די שאין מחשבתו מחשבת התורה, אלא היא גם מחשבה חולנית. ולא משנה כמה אנשים חושבים כך. הדבר צריך להיות מוגדר. לא די שאינה מחשבת התורה כי הקב"ה ברא את פלוני בדיוק כמו שברא אותך, ולא די שהיא מחשבה שקרית, אלא **אם אתה חי עם מחשבה זו, אתה חי עם מחשבה ילדותית, טיפשית וחולנית.**

ואם זוהי ההגדרה, צריך האדם לשאול את עצמו: מדוע אני באמת כל-כך עסוק במחשבה זו? אינני מכיר את עצמי כאדם חולה. אין הכי נמי. איננו אומרים עכשיו שהאדם חולה. אנו אומרים **שמהלך מחשבה זה הוא מהלך מחשבה חולה.** לפעמים זה עלול לערער את האדם שמדברים כל-כך חריף על דבר שכולם חיים אתו. האדם יכול להתרגז: כולם מדברים ככה? איך אתה יכול לומר שזה מהלך מחשבה חולני? ובכן, הבה נגדיר את זה: **כשיש לו לאדם מהלך מחשבה זה, זה אומר שהוא מתכבד בקלון חבירו במחשבה,** ופירושו של דבר הוא **שהוא שואב את חיותו ואת חשיבותו בעיני עצמו מזה שהוא משפיל את כולם.** הוא לא מוצא את הדרך להרגיש חשוב בעיני עצמו על-ידי התבוננות בדברים שיש לו, ולכן הוא מנסה להרגיש חשוב בעיני עצמו על-ידי שאומר: כל האנשים מבחוץ, אנשים פשוטים הם. אך אני, מה לעשות? אני באמת יותר טוב. וכיון שיש לו לאדם מהלך מחשבה זה, הוא מתכבד בכל עת בקלון חבירו במחשבתו.

הרמב"ם הרי אומר על המתכבד בקלון חבירו שאין לו חלק לעוה"ב (הלכות דעות ו, א). אבל כפי הנראה הוא מדבר על מי שמדבר ופועל כדי להתכבד בקלון חבירו, כי הוא עובר על איטורים חמורים ביותר,

עכשיו שאתה נכנס לחדר שהכל בו לבן ורק דבר אחד צבוע בתכלת, אתה אומר: הנה זהו צבע תכלת. ואם זה נותן לך תועלת, אתה מכיר בטובה שהקב"ה עושה עמך.

נמצא שהבעיה איננה בעצם השוני, בעצם זה שהקב"ה נתן לך זכות להחזיק במנהגים חשובים. יותר מזה, הרבה מהברכות ומהפסוקים בנויים על זה. 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו'. לכאורה אינו מובן, אתה רוצה ללמוד תורה - למד תורה, מה אתה צריך לומר אני כן והם לא? 'אתה בחרתנו מכל העמים וכו' ורוממתנו מכל הלשונות וכו' וקרבתנו מלכנו לעבודתך'. 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום'. אתה לא, רק אני. זה בריא או חולה? מדוע אינך יכול להסתפק בפסוק 'הללוהו שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור?' מדוע אתה חייב לומר אומות העולם אין להם כלום ואני יש לי? התשובה היא **הששוני שאתה שם לב אליו, אין בו שום חסרון**. אדרבא, היהודי צריך להבחין בו, ולא רק בין יהודי לגוי, אלא גם אם יש לו ולשני אין, כי אם הקב"ה נתן לך חוש ראייה והשני עיוור ואינך שם לב לכך ואינך מודה על כך כשאתה עובר לידו, אתה פוגם בתפקידך. ואם יש לך כוחות לנוח ארבע שעות בלבד בלילה. הקב"ה נתן לך את הכוחות. אתה בריא, אתה רענן, מוחך עובד כמו שצריך. אתה לא יודע למה, אבל הקב"ה נתן לך כוחות כאלה, האם אינך צריך להודות על כך? בוודאי אתה צריך.

החולי אינו אלא במהלך המחשבה

ולגבי הדוגמא שפתחנו בה, אם הקב"ה נותן לך כח להתאפק מלאכול בשעה שכולם אוכלים. התפללת שלא לאכול בשר או שלא לאכול כי אם משחיטה פלונית, והקב"ה נתן לך את הכוח להתאפק, ואתה

התבוננות בשוני היא מצוה

נביא דוגמא של מחשבה נכונה בענין זה. האדם שם לב שיש לו כשרון חזק. הוא לומד בישיבה ומדי פעם המג"ש אומר לו: אתה שואל טוב. הרשב"א שואל את זה. וכן המשגיח קורא לו ואומר לו: אתה מוכשר מאוד. אומר ה'חובת הלבבות' (שער הבחינה) שהדבר הראשון שהוא צריך לעשות זה להודות לה' שנתן לו כשרון טוב. וכשהוא רואה מי שאין לו שכל כלל, כגון ילד פגוע מוח, עליו להודות לה' שהוא אינו כך, כמו שכתב ה'חובת הלבבות'. יש לילד זה תכלית מיוחדת שכל הרואה אותו, יודה לה' שיש לו דעת. כעין זה כשאדם רואה אחד בלי רגליים, הוא מודה לה': ברוך ה', יש לי שתי רגליים בריאות. רגע אחד! זו מהלך חולה או בריא? - הסתכל בחובת הלבבות. ה'חובת הלבבות' אומר שעל האדם לשים לב לכך ולומר: ברוך ה' שיש לי שתי רגליים בריאות. רגע אחד! אני צריך לרקוד על זה שפלוגי מתייסר? אני חי מזה שפלוגי חולה?

התשובה היא שמהשינויים אתה יכול להכיר בטובות שהקב"ה עושה עמך, כי כשיש לכולם הכל תמיד ואף פעם אין מציאות של חסרון בשום צד ואופן, אינך יכול לראות את הטוב. הן מסיבה זו קשה לו לאדם להודות על זה שהוא נושם, עד שהוא מתחיל להתמודד עם הנשימה ה' ישמור, כפי שהיה בתקופת הקורונה. מדוע? כי כולם נושמים. אכן כסף הוא דבר שלא לכל אחד יש, ואף מי שיש לו זוכר את הזמנים שלא היה לו, ולכן הוא מרגיש על ידו את הטוב שהקב"ה נותן לו. כשאין שינויים, אי אפשר להרגיש את הטוב ואי אפשר כלל להבחין שיש כאן משהו. רק כשהוא רואה דברים שונים, הוא אומר: אה, זה אינו כמו זה. אילו היה כל מה שבעולם בצבע תכלת, לא היו קוראים לזה תכלת.

במשפחה זו? הקב"ה. האם עשיתי בשביל זה משהו? לא עשיתי כלום. האם זה הגיע לי? ממש לא. וכשהוא מחתן את בניו ועוזרים לו כי הוא בנש"ק, האם הוא עשה את זה? לא. האם זה מגיע לו? לא. מה כן? **הוא אומר: קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. אני מתבייש. זה מעורר בו בושה מהקב"ה שנותן לו כל-כך הרבה טוב,** ואומר: מזה שאני רואה שהטוב הזה אינו מוכרח, אני מבין שהקב"ה החליט להטיב לי באופן מיוחד. הלא אני מכיר את חסרונוי. אינני טיפש. אני מכיר היטב את חסרונוי, ואת מה שאני חושב ועושה כשאף אחד אינו רואה ואינו יודע, רק הקב"ה יודע. הקב"ה אינו מסתכל עלי כפי שכולם מסתכלים עלי. הוא יודע במדויק כל עבירה שעשיתי וכל מחשבה עקומה וכל כשלון, **ועם כל זה החליט להטיב לי ברגע זה.** מה יהיה ברגע הבא? איני יודע. **אם כן, אני צריך להודות לו הרבה ולומר לו: אני מכיר בטוב העצום שאתה נותן לי ואני מודה לך על כך.**

מה קורה **אם זהו מסקנתו? הוא מתקרב אל ה', הוא מתקרב לאמונה, הוא מתקרב לטוב,** הוא חי את זה שטוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו. **חז"ל** שאלו שיש בזה סתירה, בפסוק אחד נאמר 'טוב ה' לקווי', ובפסוק אחר נאמר 'טוב ה' לכל'. והשיבו שיש טוב שהקב"ה נותן לכל הברואים ויש מדרגה יותר גדולה של טוב שהקב"ה נותן לקווי. אך אדם זה שמגיע למסקנת הנ"ל אומר את הפסוק באשרי. איני יודע למה הוא מטיב עמי כל-כך, כפי הנראה הוא מטיב עמי כי הוא טוב לכל, לא מפני שמגיע לי. **וכך יהיה עם מחשבות של טוב, מחשבות של אלוקות, מחשבות של ענוה ומחשבות של אמת.**

אבל **אם השוני מוביל אותו למסקנת הפוכה** - אני המאושר, כי... אתה צריך

יודע שלא כל אחד עומד בדרגה זו - **האם אינך צריך להודות על כך? ומה אם שמת לב שיש לך בתקופה האחרונה סייעתא דשמיא עצומה בנושא של שמירת עיניים** ואתה יודע שיש אנשים רבים שמתמודדים עם זה בצורה קשה - **האם אינך צריך להודות על כך?**

אם כן היכן נמצא החולי? התשובה פשוטה. השאלה אינה האם אתה רואה את השוני? אלא **איזו מחשבה השוני גורם לך לחשוב?** אתה רואה שלך יש איזה דבר שלפלוני אין, ובכן, מה אתה חושב עכשיו בגלל כן? כאן נמצאת הטעות. **המחשבות שצריכות לעלות עכשיו במוח האדם כשהוא רואה שיש לו דבר שאין לאחרים, הן מחשבות של ענוה.** יש שתי מחשבות שבוונות ענוה באדם. האחת היא שהוא מזכיר לעצמו שאינו יכול לעשות ולהשיג שום דבר לבד, וכל מה שיש לו, זה מהקב"ה שנותן לו בכל רגע ורגע, ואם יפסיק ליתן לו - יאבד הכל, גשמיות ורוחניות כאחת. בריאותו, כספו, הצלחותיו בגשמיות והצלחותיו ברוחניות. אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו. והמחשבה השניה היא ששום דבר אינו מגיע לו, והכל ניתן לו במתנת חנם. איני יודע למה קיבלתי את זה, אבל קיבלתי, הקב"ה נתנו לי.

מאן יהיה בנן של קדושים?

אחד נולד בנש"ק. נושא מורכב. רגע אחד! האם הוא צריך להתעלם מהמציאות הזאת? מסתבר שברוב הפעמים התשובה היא כן. אבל כשהמציאות הזאת צפה ואינו יכול להתעלם ממנה, האם יש בזה חסרון? אכן השאלה היא לאיזו מסקנת היא מובילה אותו? **אם היא טוביל אותו אל המסקנת הנכונה, הוא יתקרב אל ה'.** הוא יאמר לעצמו כך: מי ברא אותי? מי הכניס אותי

והיו לו הכוחות לזה, וזה הביא אותו לדרגות גבוהות. כעת הוא יושב ליד צדיק אחר בן דודו ואוכל. הוא שם לב לשוני. השוני עלה על השולחן. בן דודו שאל אותו: מדוע אינך אוכל? ומה מסקנתו? מסקנתו של צדיק היא כזו: רגע אחד! צדיק פלוני בן יחיד למקום? את זה שאני בן יחיד למקום - אני יודע. אך האם צדיק פלוני ג"כ בן יחיד למקום? כן. האם צדיק פלוני גדל במקום שבו אכלו והעלו את הניצוצות ועברו בזה את ה' בדומה לכל שאר הדברים בבחינת 'בכל דרכיך דעהו'? כן. אם כן **מדוע אני אין לי עבודה זו? כי לי הקב"ה לא נתן אותה עבודה. לי הוא נתן עבודה אחרת.** יש לי עבודה של הסתגפות. לכן כשאני רואה את השוני, אינני חושב שאני טוב ממנו, כי אין זה קשור אלי כלל. לי הוא נתן מהלך זה בעבודה, ולו הוא נתן מהלך אחר בעבודה. מי גדול בצדקות כלפי שמיא - אינו נושא בכלל. הצדיק תמיד בטוח שהשני גדול בצדקות ממנו, כי הוא לוקח בחשבון שלפום צערא אגרא ובוודאי השני יש לו נסיונות יותר גדולים ממנו. זה ברור שירא ה' תמיד **מסתכל רק מה הוא עצמו צריך לתקן ולא מה שזולתו צריך לתקן.** אבל כשהוא רואה שוני בינו לבין זולתו, אין זה גורם לו לחשוב שהוא טוב ממנו, אלא גורם לו לראות כמה הקב"ה מטיב עמו.

הבה נשאל שאלה מעניינת: אילו היה ה'בית אהרן' משיב לרבי מטשערנאביל: אתה יודע מה? בערב אשב אתך ואלמד אותך איך אוכלים. רעיון נפלא! אביך הרי לא לימד אותך כי לא היה לו פנאי. אני אלמד אותך. מה היה הרבי מטשערנאביל עושה? מה היה אומר, איני יודע, אך זה ברור שלא היה לומד, אלא היה ממשיך לסגף את עצמו, כי זוהי העבודה שקיבל מאבותיו. הוא הודה לה' שנתן לו דרך להתדבק אליו, ולא היה לו צורך להרגיש

להבין... אני יותר טוב, נו... איך אני מסביר לך את זה... הוא לא יודע בדיוק איך לומר את זה, אבל הוא חי בשקר. מה שהוא רוצה לומר זה: אני המוצלח. ידעתי בדיוק מה צריך לעשות כאן בעולם. אני לא הולך לגלות לך מה עשיתי, כי תחקה אותי. אני לא רוצה שתחקה אותי. אני יודע מה בדיוק צריך לעשות כאן כדי להרוויח כסף. הרווחתי את הכסף ועכשיו אני יתן לעצמי דרור ואעשה תמונות ואראה לך אותן, הבנת?

אחרי שראה את השוני בינו לבין אחרים, הוא רוצה לאמץ אותו לעצמו ולומר שאינו תלוי באף אחד כי אם בחכמתו, או בכך שנולד למשפחה יותר חשובה, משפחה יחסנית, או משפחה משופשת, או משפחה עשירה. בטוץ הוא מייחס זאת לעצמו. וכאמור, שקר גמור הוא, לא רק בגלל מצות האמונה, אלא גם בגלל שזוה לא מתחיל במציאות הדברים, כי בעשרה דברים אחרים יש לו חסרונות יותר מכולם ואפילו אינו שם לב, וזה גורם לו רק להיות יותר טיפשי ויותר שונאים אותו, וגורם הרבה בעיות לעצמו.

זהו סיכום התשובה. לראות שינויים ושונויות בין אנשים, הוא דבר מוכרח, ולשים לב לזה הוא חלק מהמציאות. השאלה היא: לאיזו מסקנה זה מוביל אותך? אם זה מוביל אותך למסקנה הנכונה - זה מרומם אותך; אם זה מוביל אותך למסקנה ההפוכה - זה משפיל אותך.

כי אותך ראיתי צדיק

כעת נחזור אל הסיפור של רבי אהרן מטשערנאביל. הרבי מטשערנאביל זכה להיוולד אצל המגיד הק' מטשערנאביל והיו לו כוחות עצומים של רוח הקודש ודביקות, וחלק מעבודתו היה להסתגף בענייני אכילה,

חושב במוחו שהוא טוב מאחרים, וכיון שהוא חושב שהוא טוב מאחרים, אין זה מביא לו שובע, אלא הוא בבחינת משיעו רעב. הוא רק נעשה יותר רעב. ולכן הוא זקוק ללכת לספר. זה גלגל החזור חלילה.

עושה עצמו ללעג ולקלס

נתקדם עוד: נניח שהאדם אומר: אני באמת טוב מפלוני. כבר אמרנו שזה שקר, אבל כך הוא אומר. פלוני מופרך מכל כיוון אפשרי, ואני שופרא דשופרא. אני שייך למשפחה יותר טובה ולקהילה יותר איכותית, ואני באמת יותר טוב. הנה יש כאן נקודה שקשורה רק לסוגיית האמת והשקר. **האם אתה באמת חושב שבכל התחומים אתה יותר טוב?** והאם ידוע לך באופן מוחלט שהיה לך אותו דרגא של נסיונות ובחרת בטוב? אני רוצה שתענה לי - כן או לא? ובכן, אם האדם משיב על שאלה זו באופן חיובי - אך טיפש הוא, וכבר אמרו **חז"ל** אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו, ולעולם לא תגיע למקומו, ומעבר לזה, ברוב הפעמים אפשר לראות שחור על גבי לבן שבתחומים מסוימים פלוני טוב ממך. הדבר ברור, ואין צריך להגיע לידיעת נסתרות. יש לך חומרא בענין מסוים, יש לך זהירות, יש לך גדר וסייג בתחום מסוים, אך אפשר לראות באופן ברור שגיסך ששייך לקהילה אחרת, יש לו שלושה דברים אחרים שמי שאין לו נגיעות רואה מיד שכלפי שמיא אינם פחותים במעלה משלך.

בתחום זה הולכים בקהילתך עד הקצה האחרון או קרוב לכך, ובקהילה השניה אין הולכים בזה עד הקצה האחרון, ולכן אתה אומר: אצלנו יש גדר וסייג בענין זה ואנחנו יותר מתוקנים. יתכן מאוד שאתה צודק שבתחום זה אתם יותר מתוקנים, אך כנגד זה יש תחום אחר שבו נזהרים יותר בקהילה השניה. לא תמיד זה חיצוניות מול

שהוא יותר טוב, כי הוא הרגיש את הדביקות שהגיע אליה על-ידי ההסתגפות, והיא מילאה אותו פי אלף מאשר לחשוב שהוא כל-כך גדול שיש לו דרך כזו. ריקנותם של אלו שצריכים להרגיש שהם טובים מזולתם, נובע מכך שאינם מרגישים את הדביקות שיכולים להגיע אליה על-ידי הדרך שבה נתגדלו. יש להם רק את הלבוש החיצוני, והלבוש החיצוני אינו נותן להם חיות. לכן הם חייבים לשאוב את החיות מההרגשה שהם טובים יותר כי הם נוהגים כך וכך.

לשובע ולא לרזון

כלל הדברים הוא שכאשר האדם מגיע אל המסקנא הנכונה אחרי שראה שהוא שונה, זה ממלא את נפשו, כי כשהוא חושב שהקב"ה מטיב עמו ונותן לו כל-כך הרבה טוב שהוא מתבייש ממנו, זה מביא שובע לנפשו ואין לו שום צורך לחשוב שהוא טוב מפלוני, כי כל-כך טוב לו וכל-כך נעים לו מאחר שהוא מרגיש קרבת אלוקים. הוא רק היה רוצה שעוד אנשים יהנו מזו. הלוואי שאוכל לתת את זה גם לאחרים.

נאמר באופן חד: החילוק בתוצאה הוא, האם זה מביא אותו להרגשת חסרון או להרגשת שובע. **כשאתה אומר לעצמך: הקב"ה נתן לי את זה, וזה לא מגיע לי.** אני לא יודע מה יהיה בעוד רגע, אבל אני מודה. הקב"ה לא עוזב אותי. עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך. **אני מבקש ממנו על העתיד, אך אני מודה לו על שהוא מטיב עמי. זה מה שמשיע את הנפש, וכיון שהנפש שבעה, אין לו צורך לחשוב שלפלוני אין מה שיש לו.**

הדרך השניה היא שהוא עושה חומרות וענינים וזקוק שאחרים יידעו. מדוע הוא צריך שאחרים יידעו? כי לכתחילה הוא

ואם כן אני מה? יש לי טוב שלא לכולם יש. זה באמת יכול להיות, אבל **הקב"ה נתן לפלוני טוב אחר - תפקיד אחר.**

לא שיקץ ענוותנותו של עני בדעת

ה'ישמח משה' מביא בשם החוזה **מלובלין** זיע"א על הפסוק 'קטונתי מכל החסדים' בענין הכתוב **בתהלים** 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני', שפירושו **שהקב"ה לא בזה ולא הרחיק את ענוותנותו של העני בדעת.** הוי אומר: **כשאין לו לאדם כלום, אבל הוא חי עם האמת, אף זה נקרא ענוה.** פירוש: יש ענוה שבה האדם הוא באמת גדול הדור, אבל הוא מחזיק את עצמו בענוה, וזוכר שהוא בדיוק כמו האחרים. כך הוא חי, כך הוא מדבר, וכך הוא חושב. ועוד יש מי שאין לו משהו מיוחד, ומצד חכמת חיים באופן פרקטי, אינו טוב מחבריו, ואף אחד לא העלה בדעתו לומר שהוא טוב ממנו. אומר החוזה **מלובלין: אם לכל הפחות אתה חי עם האמת הזאת שאתה לא גדול מהאחרים - הקב"ה מקבל את הענוה הזאת.** אנו היינו אומרים שאדם כזה שאינו מתגאה, הוא סך הכל אינו משוגע. הוא פשוט קולט את מצבו פחות או יותר, ואינו חושב הוא מה שאינו. אומר החוזה **מלובלין: אף לזה ייקרא ענוה.**

ובזה מפרש ה'ישמח משה' מאמר **חז"ל** 'משמת רבי בטלה ענוה'. אמר ליה רב יוסף לתנא: לא תיתני ענוה דאיכא אנא. לכאורה אינו מובן. הוא אומר: אל תאמר ענוה, כי אני עדיין קיים ואני עניו. הלא זה סתירה עם כל המושג שנקרא ענוה. אך לדברי החוזה, הכוונה היא ככה. רב יוסף אמר: אתה אומר שרבי שהיה גדול הדור בתורה ובקדושה היה העניו האחרון, וכיון שנפטר, אין יותר ענוה. אל תאמר כן, כי יש דרגה

חיצונית. לפעמים זה כך, ולפעמים זה חיצונית מול פנימיות. ולכן קשה להבחין. עובדים על אמונה, עובדים על אהבת ישראל, עובדים על זהירות בסור מרע, עובדים על התלהבות בתפילה, עובדים על גמילות חסדים. האם יש צורך לנקוב בכל הדוגמאות? פשוט שזה כך. ולא רק לגבי דרכי העבודה השונות, אלא גם לגבי התרבויות² השונות, ולגבי התכונות השונות של בני אדם.

לכל אחד מעלות וחסרונות

ניקח לדוגמא שני אנשים, ראובן ושמעון. ראובן הוא עילוי. הוא לומד היטב וזוכר הרבה. שמעון לומד יותר יסודי. הוא לא לומד כל-כך מהר, אבל לומד יסודי. לא רק זה, אלא גם כשמגיעים להבין בבין אדם לחבירו, ראובן הגם שהוא למדן ומתמיד, אין לו את ההבנה העמוקה בזה. הוא יודע שצריך להיות נחמד, לחייך ולנסות לחזק. אין לו את ההבנה. איך יתכן? הלא הוא יודע את כל הקצות בע"פ ונבחן והולך להתמנות לדיין! אין הכי נמי, פעמים הרבה, זה שהוא אחד מאלף שיוצא להוראה, אין לו את המעלה להבין בנפשו של אדם ולדעת לחזקו באופן אמיתי. אין לו את זה. נמצא שיש דברים שניכרים לכל שבהם פלוני טוב ממך. יש דברים שבהם אתה טוב ממני ויש דברים שבהם הוא טוב ממך. נמצא שגם בתחום שבו אתה יותר חזק מפלוני, אין זה תלוי בכך כלל. הקב"ה הטיב עמך. הוא נתן לך כזה אבא וכזה רב וכזו סביבה שחינכו אותך באופן זה, ואף נתן לך את הכוחות להתנהג על פי זה.

ונדגיש שוב: לא שהמעלה אינה מעלה. **המעלה היא מעלה. הטוב היא טוב. אבל תבין מזה להודות לה' על הטוב שנתן לך. אך לגבי ההמשך, לי נתת את הטוב הזה,**

האדם עסוק כל כולו בחומרותו. לא אמרתי לך שלא. יש לך חומרא. אני מאוד מאוד מרוצה, ואני יודע שהרצון שיש לך להתפלל במנין פלוני, הוא רצון נפלא ביותר. אני מאוד מחשיב את זה. תספר אבל את כל הסיפור. אמור: שנים עשרה שעות מואר ושנים עשרה שעות חשוך, או בדרך כלל זה יותר חורפי - שמונה עשרה שעות חשוך, ובשאר השעות קצת מואר, לפעמים, כשאני מתחזק. אם אינך רוצה לספר את זה, מדוע אתה מספר רק חצי? מדוע אתה מספר לכולם על אחד מהילדים שלך שהוא מוצלח בתחום אחד? הירגע! יש לך ברוך ה' עוד ילדים, ואף הילד הזה...

איני בא לשבור אותך. אני בא לומר לך שלחיות באופן טיפשי ושקרי ובלתי פרופורציונלי - זה חולני. אין לזה שום מהלך, לא מצד חכמת חיים ולא מצד התורה, וזה לא מועיל לך כלום. זה לא גורם לך להרגיש טוב יותר. זה רק מרחיב את החור, כי קושטא קאי שקרא לא קאי, וכשהאדם אומר שקר, הוא כל הזמן צריך להצדיק את עצמו.

נצחון של שוטים

בעבר סיפרנו מעשה בשני עשירים, געציל ושמערל, שהתווכחו למי יש רכוש יותר גדול. געציל אמר: יש לי בניינים גדולים, ושמערל השיב: גם לי יש. אמר געציל: יש לי אניות סוחר. ושוב השיב שמערל: גם לי יש. שוב ניסה געציל את כוחו: יש לי דירה בת שלוש קומות מוקפת גינות וחצירות. הצטחק שמערל: בא תראה את שלי ואז נדבר. המשיכו להתווכח, כידוע שכאשר נכנסים לקליפה זו, נעשים יותר קטנים מילדים. געציל אמר: יש לי מזומנים לרוב. כל אימת שאני צריך - יש לי. גם כשאני צריך סכום של מיליון דולר - תיכף ומיד יש לי. ושוב שמערל: גם לי יש. אמר

אחרת של ענוה, והיא זו שלי, כלומר, סוג הענוה ששייך אצלי. **אם אני חי עם האמת שאיני טוב מזולתי - אף זה נקרא ענוה.**

מגלה את מעלותיו בלי חסרונותיו

זהו החלק האחרון מהסוגיא, להבין שאין פירושו של דבר שאינך שם לב לחילוקים, אלא אתה לוקח בחשבון דבר פשוט עד מאוד, **שכפי שיש אצלכם מעלות, כך יש אצלם מעלות אחרות כנגדן**, ואם כן למה אתה עסוק כל-כך בלספר לכולם? האדם צריך להיות אמיתי. אתה רוצה לספר על מעלותיך? לבריאות. אבל תמחול לנו ותספר גם על חסרונותיך. חוצפה היא שאתה מראה רק צד אחד. שואלים אותך מי אתה, ואתה מציג עשר מעלות. לא סיפרת את האמת. כשאדם אומר תשובה שאין בה פרופורציה, אינו מציג את האמת. הוא דומה למי שמתאר את העולם, ומדבר רק על אור השמש שקיים בו מבלי לדבר על הלילה, שנותן לחשוב כאילו השמש זורחת עשרים וארבע שעות ביום. אמור: שנים עשרה שעות השמש מאירה ושנים עשרה שעות שורר חושך.

יש ששואלים את האדם מה סדר יומו, והוא משיב: אני מתפלל במנין פלוני, אח"כ אני לומד בחברותא, אח"כ אני אומר פרשת המן ופרשת העקידה, ואז אני הולך לעבודה, ואחר הצהריים אני לומד שוב בחברותא, ובערב יש לי שיעור, ואז אני לומד עם ילדיי. שואלים אותו: כל יום אתה עושה את כל אלה? והוא אומר: לא! לא התכוונתי לומר שכך הוא בכל יום, אבל באופן הרגיל זהו סדר יומי. מתי זה נקרא באופן הרגיל? - שואלים אותו. מתי זה יצא לך בפעם האחרונה? אה, בשנת תשפ"א כשלא הלכו לעבודה בגלל הקורונה, אז הצלחת לנהל סדר יום כזה. אם כן מה אתה מדבר הבלים?

ולעשות נחת רוח להשי"ת. את חטאי אני מכיר היטב, אני יודע בדיוק כמה חשוך אצלי בפנים, יהיה מאוד טוב בשבילי להתענות.

וכך הוא חושב כשהוא נוסע לרבו ליו"ט וכדומה, ורואה אחרים שאינם נוסעים. הוא אומר לעצמו: לב יודע מרת נפשו. אני יודע מה אני צריך. אם לא תהיה לי מסגרת זו, אם לא תהיה לי קהילה שתחייב אותי ללמוד ולומר תהלים ולסור מן הרע - מצבי יהיה נורא ואיום. בוודאי אני זקוק למסגרת זו. ואני מודה על כך לרבש"ע. וכי אין אנשים שיכולים להסתדר בלי המסגרת הזו? בוודאי יש. כך הוא אומר לעצמו. וכי אין אנשים שיש להם יראת שמים מבלי שקהילתם תדרוש מהם להתלבש באופן כזה וכזה? בוודאי יש. אלפי יהודים כאלה הם אינם צריכים שיהיה תלוי בביתם בסלון שהם צדיקים גדולים כי למדו לפי הסדר עמוד ליום גמרא בלי רש"י. אבל אני צריך את זה, כי זהו מצבי.

כשהאדם חושב את האמת, הוא רואה את השוני, ואינו שבור, אלא הוא מלא שמחה, כי המחשבות מחזירות אותו אל אמונה שהקב"ה טוב ומטיב ושהקב"ה עוזר לו, והוא מרגיש שובע, וכיון שהוא מלא בטוב, הוא רוצה שגם לפלוני יהיה טוב. הוא שמח בפלוני ומסתכל עליו בעין טובה, ורואה בו רק טוב. ככל שהאדם מתקרב אל האמת, נעשה לו טוב יותר. זה הכלל.

געציל: הנה יש לי עכשיו אתי בכיס הימני כמה אלפי דולר. אך למזלו הרע שמערל פתח ג"כ את כיסו הימני והראה לו שיש לו אותו סכום. כמפלט אחרון הוציא געציל את כל המטבעות הקטנות מכיסו השמאלי והורה גם לשמערל לעשות כן. שניהם ספרו, והנה נודע הדבר שלגעציל יש פרוטה אחת יותר משמערל. או אז קפץ ממקומו ושאג בתחושת נצחון: ראית? אמרתי לך!

פירושו של ויכוח זה הוא שהאדם עסוק להראות את גדלותו, וכשמראים לו שאין זה כלום, הוא מנסה להוכיח ולהצטדק, עד שמגיעים למצב שאומרים לו: אם כן, מה אתה מדבר שטויות? אתה יכול ללכת ללמוד? שב ולמד.

הסתכלות במבט של ענוה

זהו החלק האחרון של הנושא. **שינויים קיימים, לשים לב אליהם ולהתבונן בהם, זה גם דבר מוכרח וגם דבר רצוי, והמסקנא צריכה להיות אחת: להתבייש מהקב"ה, להודות להקב"ה, להבין שהקב"ה נותן לו הכל במתנת חנם, ויחד עם זה לשים לב לחסרונות האישיים, והתוצאה של כל זה היא שכאשר הוא רואה מי שאין נוהג כמותו, כגון שהוא נוהג להתענות בערב ראש חודש וחברו אינו נוהג כן, הוא אומר לעצמו: חברי לא חטא כפי שאני חטאתי. חברי אינו צריך להתענות. אם יתענה - זה ייחשב לו כעבירה. הוא צריך לשבת וללמוד**

מדור שבת קודש

שיעור נ"ז

לזכות

החתן גדליהו בן ריזל

והכלה מרים ריזל חיה רבקה

נדבת אבי החתן

הר"ר שמחה וויינבערגער הי"ו

נדבת לזכות

חיים יהושע בן פנינה פעריל

יום חמישי פרשת וישלח י"א כסלו תשפ"ה

השבת מסייעת לראות את מצבי הנסיון בראיה פנימית

נכנס בפעם הראשונה אצל המלמד, הוא מסתכל על המלמד כל היום מבלי להסיר ממנו את עיניו, אך מה הוא רואה? הוא רואה דבר חיצוני. הוא רואה את צבע זקנו ואת ארכו ואת צורת משקפיו ואת קמטי מצחו. זה מה שהוא רואה. וככל שחולפים השבועות והחדשים, הוא רואה שהמלמד יודע לספר סיפורים בחן, הוא רואה שהמלמד יכול להיות גם קשוח ונחרץ, נודע לו שיש למלמד משפחה עם ילדים, וכן הלאה. ככל שהוא מגלה יותר, הוא מקבל הבנה יותר פנימית למה שכבר ראה בתחילה בראיה חיצונית.

אכן ילדים בדרך כלל יישארו מוגבלים בהבנתם, וכמה שיבינו את המלמד שלהם, הבנתם תהיה חיצונית לעומת הבנתו של המבוגר, כי המבוגר כשיראה את המלמד,

ראיה חיצונית מול ראיה פנימית

בוזה"ק איתא שאורייתא וקב"ה וישראל חד הוא, ולכל אחד מהם יש סתים וגליא. יש בתורה נגלה שכל אחד יכול להבינו, ויש בה גם חלק עמוק, הסבר פנימי, אשר הוא נסתר, וכפי שנראה בס"ד, צריך לזכות להשיגו. וכפי שזה קיים אצל התורה, כך זה קיים אצל ישראל. אם אתה מסתכל על יהודי מבחוץ - אתה רואה דבר אחד; אם אתה מסתכל עליו במבט יותר פנימי - אתה רואה דבר אחר לגמרי. וכן אצל הקב"ה, יש את מדותיו שבהן הוא מנהיג את הבריאה והן גלויות לאדם, ויש ההכרה היותר פנימיות בדרכיו, שהיא יותר סתומה, וצריך לזכות להשיגה.

וכשמתבוננים, ענין זה תופס את כל חיי האדם. נדבר בדרך משל על ישראל. כשילד

אחר פעם, והלה ממאן, עד שביום בהיר אחד הוא מסכים לבוא. הוא מתיישב ומתחיל להתווכח ולטעון שהצדק אתו. הנה האיש הפיקח אומר: אם הוא כבר מסכים לשבת אתנו, המצב טוב. עכשיו הוא מתווכח? לא נורא. יעבור עוד שבוע והוא יתכופף קצת. עד כה הוא בכלל לא רצה לשבת אתנו בשולחן אחד. הרי אומר: מי שעומד מן הצד, רואה אנשים מתווכחים, ומי שיש לו ראייה יותר פנימית, רואה את ההיפך הגמור. הוא רואה שמתפתחת ביניהם קרבה. משהו זז. **כל זה לבאר שאפשר לראות בראיה חיצונית ואפשר לראות בראיה פנימית, הן את התורה, הן את הישראל והן את הקב"ה.**

יחן את פנימיות העיר

אומר ה'שפת אמת' (וישלה תרנ"ג) על הפסוק 'יחן את פני העיר', **שכלל הדבר הוא שפנימיות הדבר מתגלית רק למי שזוכה.** פירושו של דבר **שכל אחד יש לו יכולת לראות מה שראה עד היום והפעם לקבל הבנה יותר עמוקה,** אבל הוא צריך לזכות. הוא צריך לעשות דברים כדי שיהיה זכאי לכך, ואז הקב"ה יעזור לו ויראה את מה שרואה בהבנה מעמיקה. וזה בוודאי ישנה את כל מהותו. כל אחד לפי מה שהוא זוכה, כך הפנימיות מתגלית לו.

הקב"ה הרי רוצה שנסתכל על דברים מתוך אמונה וידיעה שיש בהם משהו יותר עמוק. אם הקב"ה ברא את התורה ועם התורה ברא את העולם, וכעת האדם יושב ועוסק בתורה, הלא פשוט שהמהלך לזכות להבין באופן קצת יותר עמוק מכפי שהבין עד כה, הוא שיתייגע בתורה מתוך רצינות ומתוך אמונה שיש כאן יותר עומק ויותר פנימי. הוא לומד ומבקש: גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. **כשהאדם יושב ולומד ומנסה להבין ולגשת לזה בצורה יותר**

יאמר: יש לו כשרון נפלא. הוא יכול להלהיב את הילדים לפני כל יו"ט, וכן הלאה. ואף הבנתו תהיה חיצונית לעומת הבנתו של ירא שמים שמבין יותר בנשמת האדם. ואף שאינו במדרגה של צדיק שמכיר בשורש נשמת האדם, הלא הוא רואה כמה נשמתו משתוקקת לחלק זה בתורה ולחלק אחר בתורה, וכן הוא רואה לפעמים נשמה גבוהה, ולפעמים נשמה מוכתמת קצת. סוף דבר, עומד אדם אחד והרבה רואים אותו, כל אחד בראיה יותר פנימית משל קודמו.

וכך הוא לגבי אורייתא. כשילד לומד משנה, הכונס צאן לדיר, הוא לומדה בהבנה שטחית. והמבוגר לומדה בהבנה יותר עמוקה ונכנס קצת ללומדות, מהי שמירה פחותה, מהי שמירה מעולה. אך מלבד כל זה יש גם סודות שטמונים מאחורי הפירוש הפשוט של המשנה והללו אינם נגמרים.

הודיעני נא את דרכיך

וכלפי הקב"ה זה יותר קשה להבין, כי אנו מוגבלים ומה אנו מבינים בכלל, אבל גם כלפי הקב"ה **ככל שהאדם מתעלה יותר, הוא זוכה לראות יותר ויותר איך הקב"ה מתנהג עמו** על פי מדותיו יתברך. אין לנו השגה בעצמותו יתברך, אבל הוא מתגלה לנו מתוך הנהגתו את העולם, ואפשר לראות דברים נפלאים. אפשר לראותם בראיה חיצונית, ואפשר לראותם בראיה יותר פנימית. אפשר להבין מתוך הראיה מתי הקב"ה מתנהג במדת הדין ומתי הוא מתנהג במדת החסד. אפשר לראות על-ידי הדברים המתרחשים שמתפתחת גאולה. מבחוץ עדיין אינך רואה גאולה, אבל בהסתכלות פנימית, אתה רואה את הגאולה מתפתחת.

יש שמזמינים מישהו שיש אתו ויכוח לשבת ולדון אתו בנושא הוויכוח ולהגיע לאיזה עמק השווה. מזמינים אותו פעם

האלה? איך יכול להיות? הוא כבר לומד חומש רש"י שלושים שנה ועכשיו הוא גילה לראשונה הבנה חדשה בפשטות הכתובים ממש. והתשובה פשוטה וקלה: אם למדת פעם נוספת מה שכבר למדת שלושים פעם, יש עליך שאלה: מדוע? הן כבר למדת אותו שלושים פעם! אין זה אלא מפני שאתה מאמין שיש בו עוד דברים פנימיים שלא השגת עדיין. אחרת, לא היית חוזר עליו שוב, אלא היית פונה לדברים אחרים. וכך הוא בכל מסכת שהאדם לומד. האדם מחליט ברצינות נפלאה - הולכים ללמוד שוב עם התחדשות את המסכת. ממש כמו בחור ישיבה. גישה זו היא הסימן הגדול ביותר לרצינות נפלאה שיש לו, ואם הוא מחפש זאת, הקב"ה מגלה לו, הכל לפי הערך ולפי הענין.

גילוי פנימיותם של המצבים

ובדיקו כפי שבתורה זה עובד באופן זה, כך זה עובד בכל העניינים האחרים. נדבר למשל על מצב. מתרחש איזה ענין של נסיון. מישהו עשה לו לאדם משהו, והאדם זקוק שתהיה לו אמונה נכונה. הוא זקוק שתהיה לו הכח לראות שהקב"ה כך סיבב ולהרגיש זאת. זה מרגיע אותו. אבל הוא צריך להרגיש את זה. הוא לא מרגיש את זה. מאוד קשה להרגיש את זה. מישהו מתנהג אתו בחוסר ישרות. נורא ואיום. והנה הדרך הפנימית להסתכל על זה, היא להבין שהקב"ה סיבב את זה, ולראות זאת כל-כך טוב עד שבאמת מרגיש כך. הוא רגוע, הוא שמח, כי הוא ראה, נתגלה לו שהקב"ה סיבב כך, והוא מרגיש זאת.

אכן הקב"ה יתן לו לאדם במתנה לראות את המצב באופן זה רק למי... מדובר במתנה נפלאה, כי יש לו לאדם הרבה פחות צער והרבה פחות נכשל בעבירות, הכל מפני שקלט שזה הקב"ה... את המתנה

עדינה, הוא בבחינת בא ליטהר, כי כך הוא מנסה לגלות מה שטמון בפנים, כפי שיעקב אבינו בא לגול את האבן מעל פי הברך, וכפי שהצדיקים מסבירים שיש באר מים חיים בתורה, ושם יש הבנה והשגה בלי גבול, ניגש האדם ומנסה לגול את האבן שעל פי הברך כדי שיוכל להבין יותר, ואין לו לאדם כח להסיר אותה לבדו, אבל הוא יכול לבוא ליטהר על-ידי שמתייגע להבין, וכיון שהוא עושה כך, הקב"ה מסייע לו ונותן לו רשות לקבל הבנה יותר עמוקה במה שלפניו. הוא זוכה להבין מה שנוגע לו, מדוע? כי מצדו השתדל מתוך ידיעה שיש כאן דברים טמירים.

כפי החיפוש כך הגילוי

אכן אם אין האדם לומד תורה ואינו מאמין שיש בה דברים נסתרים. הוא אומר איזה פשט'ל ואינו מאמין שיש במה שלמד יותר עומק, כיון שאינו מחפש את הדבר הפנימי, בוודאי לא יתגלה לו. רק אם האדם מאמין שבמה שהוא לומד יש דברים יותר פנימיים, מתעורר בו תשוקה לגלותם, וממילא הוא מתכוון כראוי קודם הלימוד על-ידי עשיית תשובה וכו', וכשהוא לומד, הוא מתייגע, והוא עושה עצמו מקבל, ואם חבירו אומר אחרת ממנו, הוא רוצה לשמוע, אדרבא, הוא רוצה לעמוד על טעויותיו, וכיון שכן, הקב"ה אומר: אה, אתה רוצה, אתה בא מצדך, אתה עושה אתערוותא דלתתא, אתה עושה השתדלות, אתן לך רשות להבין יותר עמוק. ואז הוא מקבל מתנה ומתגלה לו דבר שעד כה לא השיג.

וזהו הסיבה שדברי תורה כל זמן שאתה מממש בהן, אתה מוצא בהן טעם. דבר מעניין. האדם לומד דברי תורה שכבר למד אותם שלושים פעם ומוצא בהם דברים חדשים. מה הפשט? היכן היו כל הדברים

עושה רושם. כשיצא - פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה. וכשנכנס - חזר הודה, זיוה והדרה.

ועל איזה זיו מדברים? על איזה יופי? אומר ה'שפת אמת' **שיופיה של העיר הוא כשיכולים לראות את פנימיותה.** פשוט מאוד. אתה רואה עיר ובה אנשים הרבה. אנשים הולכים למלאכתם, כלשון הפסוק **בתהלים:** יצא אדם למלאכתו, אנשים אצים רצים, אנשים עושים פרנסה, ילדים הולכים לבתי ספרם, אנשים מוכרים לחם וחלב. הרחובות הומים. זוהי העיר כפי שהיא נראית בראיה חיצונית. **נכנס הצדיק לעיר, ורואה שאין כאן לחם וחלב, אלא יש כאן נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, ויהודים יושבים ולומדים תורה, ויהודים מעלים ניצוצות.** הוא רואה שמתרחשים כאן דברים אחרים לגמרי. הנה צדיק זה בגלל שיש לו כח להאיר, כמו שכתוב בזוה"ק שהצדיק דומה לשמש, הוא גורם שאף אנשים אחרים יוכלו להסתכל בהסתכלות נכונה.

גדול יום הגשמים - תלוי בהסתכלות

בפסוקי דזמרה אנו אומרים: הודו על ארץ ושמים. ההוד, הזיו של העולם הוא כשאתה רואה את הקב"ה בכל דבר. כשאתה רואה שלג וקיטור ורוח סערה, מה אתה רואה? אתה רואה עושה דברו. אתה רואה שהקב"ה מנהל את העולם. במקומות שאין יורד בהם שלג בתדירות, כיון שיורד שלג - כולם מתפעלים. הנותן שלג כצמר, כפור כאפר יפור. כל-כך מעניין, כל כך אלוקי כשרואים איך כל פתית של שלג נוחת בכזה רוגע.

וכן כשיורד גשם, אם יש עדיין את ההתפעלות הטבעית שצריכה להיות, כמו שאמרו חז"ל במסכת תענית. מה קורה עכשיו? האדם פותח את דלת ביתו בבוקר

הזאת יתן רק למי שניסה ולמד וביקש מהש"ת שיעתא דשמיא. כיון שאתה מתייגע, הקב"ה יתן לך לראות את מצבך ונסייך במבט נכון. זה באמת מתנה מהקב"ה. לשון ה'שפת אמת' הוא שנתגלית פנימיות הדר. היא צריכה להתגלות. זה מגיע מלמעלה. אחרת, האבן נשאר על פי הבאר ואי אפשר לשאוב ממנה. זהו הכלל שהאדם צריך לדעת בכל מצב שהוא נמצא, שיש דרך אחרת להסתכל עליו. ולא דרגה אחת יש, אלא הרבה מאוד דרגות יש איך להסתכל על המצב. וצריך לנסות. מתפללים, ומנסים באמת לדבר באופן אחר על אודות המצב. הדברים האלה הם מצד ההשתדלות שהקב"ה יתן לו לראות את המצב בהסתכלות אחרת. וכמה מחלוקות, וכמה פרשיות של בין אדם לחבירו ממילא נמסות כאשר האדם זוכה להסתכל עליהן בהסתכלות אחרת.

יופיה של עיר - תלוי בהסתכלות

והנה כאן ה'שפת אמת' אומר דבר נפלא מאוד. כולם יודעים שיעקב אבינו יצא מביתו של יצחק כי עשו ביקש להרגו וציוו אותו הוריו לברוח ממנו, ועוד היה בשליחות זו שילך למצוא שידוך, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. אומר רש"י: למה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר - הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה; יצא משם - פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה. כשהצדיק נמצא בעיר, יש קדושה, יש שמחה, יש אורה, וכיון שהוא יוצא הכל נהיה כבוי. ויצא יעקב מן העיר. העיר נראית כבר אחרת. ובפרשת וישלח, לאחר כל הנסיונות שהיה ליעקב, עם אליפז, ועם לבן, ועם עשו, על כל החלקים שבהם, כשחזר לארץ ישראל, כתוב: ויחן את פני העיר. אומר ה'שפת אמת': זהו החלק השני של המעשה של יציאת צדיק מן העיר

ובכן, דבר זה כשמתבוננים בו, מתי בדרך כלל עולה לאדם רעיון חדש שיכול לעזור לאנשים? לפעמים מדובר ברעיון כה פשוט, אך הוא נפל פתאום במוחו של אדם אחד, והוא הולך ועוזר בו לכל-כך הרבה אנשים. מהלך הדברים הוא **שככל שהאדם מבין יותר לעומק מה חסר לוולתו, כך הוא יכול לעזור לו יותר**. אתה רואה אנשים ורואה שלא נעים להם ואינך יודע למה. אולי מפני שנודף מהם ריח רע? אולי מסיבה אחרת? ואז בא אחד ואומר לך: אני יודע למה, כי אין להם מרחצאות. ואם הוא נכנס לזה יותר עמוק, הוא מתחיל לראות אנשים כועסים, ומבין שזה מפני שלא נעים להם, ומפני מה לא נעים להם? כי אין להם מרחצאות. ואז הוא אומר: אני יודע מה צריך. אם נבנה כאן מרחצאות, העניינים יסתדרו. מטבע תיקן להם. הוא ראה כל הבעיות שנוצרות מפני שאין להם מטבע, עמד ותיקן להם מטבע. אף אחד לא היה יכול ליצור מטבע קודם לכן? אכן זוהי התשובה. **כשאתה רואה דברים בראיה יותר פנימית ושוורשית, אתה רואה אותם בצורתם האמיתית, ואתה קולט מה הבעיה השורשית, וכשאתה רואה אותה בשורשה, אתה יכול למצוא לה פתרון.**

יעקב הגיע אל העיר ומוצא שהיא נראית כפי שהיא נראית. כולם יודעים שמהו לא בסדר, או שמא אינם יודעים כלל, והם מתקשים. אומר יעקב אבינו: מה הבעיה? נתקין מטבע, נתקין מרחצאות, ויוקל לכם. **כשהפנימיות נתגלית לו לאדם, הוא מבין במה אפשר לעזור**. בכל דבר זה כך. האדם אינו מרוצה עם עבודתו וחושב שזה מה שיעזור לו וזה מה שיעזור לו, אבל רק מי **שקצת נתגלה לו הפנימיות, יכול לחשוב איך באמת לעזור לפלוני**. אחרת, הוא טורח עם עצות שאינן העצות האמיתיות, כי הבעיה לא היתה חיצונית אלא פנימית,

ורואה שיורד גשם. אוי, אין לי כח. תמיד כשאני צריך לצאת לקניות - יורד גשם. נו, יסורים מכפרים. יש עונות, מה לעשות? זו דרך אחת להסתכל על העולם. **הגמרא אומרת בתענית: אתה יודע מה קורה עכשיו? יש עכשיו קבלת התפילות, מתקיים עכשיו 'והיה אם שמוע תשמעו ... ונתתי מטר ארצכם בעתו', 'גדול יום הגשמים', אפשר להמשיך ישועות גדולות. אפשר להסתכל ככה ואפשר להסתכל ככה. הצדיק הוא זוכה להסתכל כפי שצריך להסתכל**. אף הוא יכול להתקדם בזה בוודאי, אבל הפנימיות של הדברים מתגלית אליו. הוא רואה את המתרחש. **הוא מבין שהקב"ה נמצא מאחורי כל דבר**. וכל-כך בהיר לו למי שיש לו ראייה כזו. ומי שאין לו ראייה כזו, הרי הוא חי בחושך ואינו מבין מה שקרה ומדוע צריך להיות ככה, והוא ברוגז. אותו מצב - לאדם אחד מואר ולשני חשוך. ובכן, כשיעקב יצא - נעלמה הבנה זו, וכשחזר - היא חזרה. ויחן את פני העיר. פני הוא מלשון פנימיות. הוא זכה לראות את הפנימיות של העיר.

הסתכלות פנימית מעוררת לעשיית תיקונים

ברם יש לנו על זה הוספה נפלאה. חז"ל אמרו במסכת שבת (לג, ב) שיעקב אבינו תיקן בעיר דברים שהיו חסרים שם. ויחן את פני העיר, אמר רב: מטבע תיקן להם, ושמואל אמר: שווקים תיקן להם, ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם. מה פירושו של דבר? פירושו של דבר הוא שאמר: הבה ואראה מה בני העיר צריכים, ואתקין להם, ובכך אכיר להם טובה. הוא ראה שכאשר אנשים צריכים לקנות מלפפונים עליהם לשלם בפלפלים, עמד ותיקן להם מטבע, להקל עליהם המסחר. או תיקן להם מרחצאות שיוכלו להתרחץ ולהתנקות וינעם להם.

את האמת להבין מהו האדם. מרחצאות תיקן להם, היינו לרחוץ עצמם מלכלוך הגשמיות. זה היה ה'ויחן את פני העיר' של יעקב אבינו. **הוא ראה בני אדם תועים ונתן להם מהלך ועזר להם לגלות את פנימיותם.** הוא עזר להם לסלק את הרע. **וזהי הדרגה העליונה ביותר. אחרי שיעקב אבינו בעצמו עבר מה שעבר, עזר לאחרים. וזהו השיא של התגלות פנימיות הדברים,** כאמור לעיל, **שככל שמכירים יותר את הבעיה, כך יכולים יותר למצוא עצה ופתרון.** ואיך אפשר להכיר את הבעיה? רק כשהקב"ה נותן רשות. יעקב אבינו זכה שנתגלה לו בכזו בהירות מה באמת הבעיה שיש להם לבני אדם, שעכשיו אחרי כל הנסיונות שהיה לו ועמד בהם ביגיעה, הוא יכול ליתן עצות לבני אדם ולעזור להם.

יעקב אבינו שמר את השבת

ממשיך ה'שפת אמת': **ברש"י** כתב על ויחן פני העיר **שזה היה בערב שבת,** וכך איתא **במדרש** שחנה שם מחמת שמירת השבת שלא לצאת מחוץ לתחום. נמצא שבאותה נקודה שיעקב זכה שנתגלתה לו פנימיותן של דברים, נזכר גם ששמר את השבת. פירושו של דבר **ששבת היא הזמן שבו הקב"ה מסכים לגלות פנימיות הבריאה לכל אחד.** כפי שאתה אומר שצדיקים שעובדים על עצמם, מתגלית להם פנימיותן של דברים, כך הבריאה בנויה באופן **שכמה שהאדם עובד עם עצמו בימות החול ומנסה לראות דברים בעיניים של אמונה ובטחון** ומנסה לפרש דברים נכונה ולדבר באופן הנכון עליהם, **הקב"ה נותן לו בשבת לראות את הפנימיות.** הוא מרגיש שזה באמת כך. **כל מלאכתי עשויה. כמה נפלא. הקב"ה באמת טוב ומטיב.**

יעקב אבינו זכה לשמור את השבת.

ואם כן תמיד יחזור לאותה בעיה. הדברים פשוטים. זהו השורש שמאחורי פעלו של יעקב אבינו שתיקן להם מרחצאות וכו'.

אין חכם כבעל הנסיון

וכשמתבוננים, אולי יש לזה קצת הוספה. אף לפני שהלך לחרון, היה לו ליעקב הכח לראות את הפנימיות, והראיה שכאשר יצא משם - פנה זיוה, פנה הודה, פנה הדרה. הוא כבר היה אז יעקב אבינו איש תם יושב אהלים. אבל **אחרי שעבר את כל נסיונותיו והתייגע עם עצמו לראות בכל עת שהקב"ה מוביל אותו** כמבואר **בכל הפסוקים,** ואף בפרשה זו - דורון, תפילה, מלחמה, כי הקב"ה הבטיח לו, ודיבר עם הקב"ה והחדיר בנפשו שזה הכל הקב"ה. הוא התעלה לפי ערכו. אין לנו השגה ביעקב אבינו, אבל לפי גדולתו עלה בעוד דרגה לראות שהקב"ה מסבב כאן את הכל, וזה לא קרה במקרה, וזה לא קרה מפני שלפלוני יש מדות רעות. נו, כל אחד כפי שהוא בא ליטהר, כך מסייעין אותו. לכן **כשחזר כוחו לראות את הפנימיות היה בדרגה יותר גדולה. לא כמו שהיה בתחילה, ולכן יכול היה אז לעשות תיקונים בעיר.**

כתב ה'שפת אמת' שבדרך פנימית מה שכתוב מטבע תיקן להם, מרחצאות תיקן להם, אין הכוונה לעצות גשמיות בלבד, אלא לעצות רוחניות, כי זה מה שבאמת חסר להם לבני אדם. הוא אומר שלמטבע יש צורה, מה הפירוש צורה? כי צורתו של יעקב אבינו חקוקה תחת כסא הכבוד, שופריה דיעקב בה ברא הקב"ה את העולם וזהו תכלית האדם, וכפי שמבקשים בשבת קודש ישדר לן שופריה, היינו היופי של יעקב אבינו ושל אדם הראשון. יעקב לימד דרך להוציא צורה זו. הוא לימד דרך לאדם שיוכל לראות שוב את צורתו. שיוכל לגלות

הלבבות, שכאשר האדם מסתכל על הבריאה, מתברר לו שיש אלוקים בעולם. כשהוא רואה הרים, הוא רואה את בריאתו של הקב"ה. ובכן, אם האדם טוען: אני רואה הרים ואיני רואה בריאתו של הקב"ה. אני רואה להיפך. אומרים לו: **אתה רואה אותם בריאה חיצונית ואינך מצליח שראייתך תעורר אותך לדעת מי ברא אלה.**

אם האדם רואה, בדרך משל, בני אדם. בשבת קודש לא כל אחד מסתכל מההלון ורואה הרים. אבל הוא מגיע לבית הכנסת ורואה בני אדם. מישהו הגיע עם בנו ולקח לו את הסיידור וכו'. זה מה שהוא רואה. אין הוא רואה רבש"ע. מישהו אחר שעומד לידו, מסתכל ג"כ ואומר: אני רואה אלוקות. תראה מה שקורה כאן. אנשים מתפללים, אנשים עושים חסדים, אנשים כל-כך טהורים. הוא רואה משהו אחר לגמרי. שניהם מסתכלים וכל אחד רואה משהו אחר. **שבת היא מתנה שנוכל לראות פנימיותו של דברים.** אבל מי שזוכה במתנה זו הוא רק מי שמנסה, היינו שמדבר בסגנון של אמונה ומתפלל שיוכה לכך.

בשבת משיגים את האמת

יש בליקוטי הרי"ם (תפילות שבת) על בקשת וטהר לבנו לעבדך באמת, שרק השבת יכולה לגלות את האמת לאדם. ה'חידושי הרי"ם' אומר שם שבשבת מתאמת ומתברר לו לאדם בראותו את הבריאה שהקב"ה ברא את השמים ואת הארץ וכל צבאם. וזהו העומק של שמור וזכור בדיבור אחד, שהאדם שומר את השבת, ושובת ממלאכה, ונכנס למצב של מנוחה, וממילא פורצת ממנו השאגה: תראה שהקב"ה ברא את הבריאה. הוא מקבל את התוספת קדושה - את הזכור.

ואומר שם: "ובחול צריך האדם להכין

תמיד אנו אומרים שהאבות הקדושים שמרו את השבת אע"פ שעדיין לא ניתנה. מה הפשט? הוא זכה שנתגלית לו פנימיות הבריאה, וכיון שנתגלית לו - ממילא שמר את השבת. זה אותו דבר. **בשבת זוכים לראות פנימיות הבריאה ושובתים כי רואים שהקב"ה מנהל את העולם.**

ה'שפת אמת' אומר שם שמה שמסתיר בימות החול את הנהגת הבורא, זה התלבשות הטבע. אתה רואה שזה שפועל ועושה, הוא זה שמקבל. התלבשות זו מסתירה את הפנימיות. זה אותו דבר ממש כמו נשמת האדם שככל שהגוף חזק ופעיל, כך קשה לה להתגלות. אכן כיון ששבת היא יום מנוחה, אין בה ההסתרה הגדול הזה, ולכן מתגלה אז הפנימיות. אפשר לראות אז פנימיותו של דברים. ויחן את פני העיר פירושו שיעקב אבינו זכה לשמור את השבת. כך כתוב במדרש, כך כתוב ברש"י. זה אותו דבר כמו שאמרנו לעיל. אין זה דיבור אחר. הוא זכה לראות בריאה כזו. מצד אחד הוא רואה שהקב"ה מנהל את העולם והיום הוא יום מנוחה, ומצד שני יש לו עצות לבני אדם, כי כשפנימיותו של דברים נעשית בהירה לאדם, הוא יכול לתת עצות לאחרים. יסוד נפלא.

בשבת מקבלים הסתכלות חדשה

ובנוגע לדין, מבואר כאן יסוד גדול שעל פיו יכול האדם להבין מהי השבת, ומה יש לו לעשות כדי להוציא מן השבת מה שהיהודי צריך להוציא ממנה. **שבת היא זמן שבו הקב"ה נותן רשות לבני אדם לראות את הבריאה בצורה אחרת.** אם אתה רואה תנין ואדם וחית ראמים באמצע השבוע - נפלא! אבל אתה רואה אותם בריאה של ימות החול. אכן אם אתה זוכה, אתה רואה שהקב"ה ברא אותם. אתה רואה נפלאות הבורא. הרמב"ם הרי כתב, וכן הוא בחובת

יותר נכונה כדי שיוכל לעבוד על עצמו ולעשות שינוי בצורת התנהגותו, כי כשהאדם יודע היכן הוא טועה, הוא יודע היכן להניח את הגדר והסייג, ומבין מה יש לו לעשות כדי להגיע לאן שצריך להגיע. הלא זו המתנה הנפלאה ביותר שהאדם יכול לקבל.

אומר לנו ה'שפת אמת' שזוהי המתנה שהשבת נותנת לנו, כי שבת היא הזמן שבו אפשר לראות שהקב"ה ברא את הבריאה. אתה רואה שהקב"ה נותן לך מזון לאכול, ואתה מודה לו על כל הטובות, מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליו, ואתה אומר נשמת. מה הפשט? למה מודים בשבת? תוצאה היא. כי אני רואה עכשיו את הבריאה בראיה יותר נכונה. אם האדם היה רואה את הפנימיות באמצע השבוע, היה ג"כ אומר נשמת, כי מה אעשה, ראיתי את זה, הרגשתי את זה, שמת לי לב לכך. זוהי המציאות שהאדם מרגיש. ואכן תלמיד חכם הוא בחינת שבת, אך בשבת כשיש לו לאדם נשמה יתירה, יש לו כלים לראות את הבריאה יותר נכון.

כשבבית בוקה ומבולקה

הזכרנו בשבוע שעבר שיש שהאדם חוזר בליל שבת מבית הכנסת עם המלאכים וממתין לו מצב שונה לגמרי. במקום לראות את בניו יושבים כזיתים סביב לשולחנו, הוא רואה את בניו מתקוטטים והופכים וצורחים, וזה מוציא ממנו את כל האויר. עד שכבר זכה להתפלל כמו שצריך... ומה באמת הפתרון לדבר כזה? הנה ראיתם פעם מי שעובד בהצלה וצריך לטפל באמצע תפילת השבת במקרה חירום? הוא מוריד את הטלית והשטריימל, זורק אותם לצד ומתחיל לטפל. פעולה כזו היא פעולה האומרת: שים את השבת הצדה, עכשיו צריך לעסוק בפיקוח נפש. כעין זה יש

עצמו לזה". היינו לעבוד על אמונה בכוחה להכין עצמו כדי שיזכה בשבת קודש למתנה זו, שיוכל לראותו ולהבינו קצת יותר. "כי כמו שהאדם רוצה לקבלו, כמו"כ משיג האמת בשבת קודש". האדם צריך שתהיה לו השתוקקות להבין דברים כפי שהם באמת, סך הכל שלא יתרמה. הלא זה גורם לו להיות יותר כנוע ויותר מקבל, ואז נעשה לו כל-כך טוב.

בשבת מתגלה מקום הטעות

ולפי זה אנו מבינים עוד דבר. בדיוק כפי שיעקב אבינו, כיון שנתגלה לו פנימיותם של דברים, יכול הוא לעזור לאחרים, כך כל אחד הרי יש לו כל-כך הרבה חלקים בעצמו שאין לו לעת עתה הפתרון שלהם. הוא מחפש, אולי דרך זו, אולי דרך פלונית. לא הולך לו. הוא לא מצליח להיפטר מהרגלים שונים, אם זה בענין האכילה, אם זה בענין השינה והקימה בבוקר, ואם זה בענין צורת הדיבור. לא הולך לו, נו, הוא כבר ניסה. אם הוא ניסה הרבה פעמים ולא הצליח, בוודאי העיקר הוא התפילה, אבל גם בחלק ההשתדלות, הוא צריך לבדוק ולראות שמא השתדל שלא במקום הנכון. אולי הסיבה שדוחפת אותי כל-כך חזק, היא בחלק אחר שבנפש, אשר אם שם אצליח לעשות שינוי, זה כן יעבוד. אבל איך אדע, הרי לא נולדתי עליו או פסיכולוג או בעל רוח הקודש! אך האמת היא שהקב"ה רוצה לעזור לו לאדם להגיע לאמיתן של דברים, בוודאי כשזה נוגע אליו ואל עתידו ואל כל הצלחתו בזה ובבא. והמהלך הוא שהקב"ה מתגלה לו לאדם. הוא פותח לו חלון ופתאום האדם יודע מה יש לו לעשות. הקב"ה לא רק מביא לו פתרונות טכניים, כגון שפתאום נפתח מנין חדש, או שפתאום מציעים לו עבודה חדשה שמחייבת אותו לקום מוקדם, אלא הוא עוזר לו גם לראות את הדברים בראיה

מהראשונים שיחברו מסכתות שלימות על חינוך? הלא זה נוגע לכל יסודות הדת, והיום בכל מקום שנוגעים זקוקים לכל-כך הרבה עצות בחינוך וכולי האי ואולי. לא מסתדרים היום עם חינוך הילדים על גילאיהם השונים. אכן התשובה העיקרית היא כי אם האדם הסתכל על הדבר בהסתכלות עקומה, ועכשיו הוא מחפש דרך לטפל בזה... נניח שאתה מסתכל ורואה שני אנשים מתקוטטים, אם אתה רואה לפניך שני אנשים שאיבדו את עשתונותיהם, ואתה כבר יודע מי אשם, ואתה כבר בוחר לך צד ואתה ברוגז, ועכשיו אתה רוצה לחייך, בוודאי אתה צריך שמישהו ילמד אותך איך לעטות על פניך חיוך מזויף. אבל **אם אתה לכתחילה רואה את הסיפור קצת אחרת.**

אתה מיושב בדעתך ואתה אומר לעצמך: הקב"ה זימן כאן שני אנשים שיזכרו את עצמם ורצה שאני אהיה לכך עד, **זה טוב לי וטוב להם, ועכשיו אני פשוט צריך להיות מלא באמונה ובטחון ובשמחה ושלווה - אתה יכול להמשיך להאיר את פניך ואינך צריך שאי מי ילמד אותך איך עושים זאת.** לא תמיד אנו בדרגה זו, אבל **לכל הפחות כשאיננו בתוך הנסיון עלינו לדעת מזה...**

תחשבו על בחור שצפצף על אביו ויצא מן הבית עם ג'לי על פאותיו. אביו נעשה אש להבה. את אשר יגורתי בא לי. אנו משתמשים בזה רק כמשל, ולא המשל הוא העיקר, אלא הנמשל. **אילו היה האב יודע קודם לכן שלנפש בנו דבר זה מאוד חשוב, כי הוא סבור שכך ישא חן בעיני אנשים, היה יכול להעלים עין, ולבחור לעצמו שעת הכושר, אז היה מדבר אתו ומסביר לו שהקב"ה הוא זה שנותן לאדם נשיאת חן. הוא היה מבין היטב. הוא היה מבין שהבחור מתקשה בלימודים ומתעורר בו צורך לטפח את מראה החיצוני. אילו היה**

שהאדם מרגיש שכדי להציל את המצב המתוח בבית, צריך לשים את השבת לצד. אין עכשיו עסק עם המלאכים, הבנת? על המלאכים נדבר עוד מעט. כרגע צריך להחזיר פה את הסדר. בא הנה יענק'ל! אמרתי לך לשבת כאן. כל שבת אתה מעורר מהומות חדשות. הוא מוריד את השטריימל, זורק אותו הצדה כאומר לשבת: הסתלקי מכאן לכמה דקות. והוא צועק וצורח ומזיז ענינים עד שרואה שהסדר חוזר לשרות בבית. טוב, עכשיו אפשר לחזור ולחבוש את השטריימל. ועכשיו השאלה אם נשאר קצת נפש בשביל הרגשים, כי בעצם לבו כבר מלא בכעס ובהרגשים של כוחי ועוצם ידי.

כך האדם חושב שזה או כך או כך, או שאני עם המלאכים ואיני רואה כלל מה קורה בבית ואז עקרת הבית כועסת מדוע אני מתעלם, או שאני רואה ומטפל באופן האמור. אין לי דרך אחרת לטפל בזה. מה אתה רוצה שאני אגיד להם? שאגיד להם שהזה"ק שאומרים קודם הסעודה מדבר בענין זה?

אך האמת הפוכה לגמרי. האמת היא **שכל מצב הוא מאת ה', והקב"ה דורש מן האדם להגיע למקום מאיר ונעים, שיוכל לראות את המצב ולומר: אה, הקב"ה רוצה לגלות לי שאף המצבים האלה נעשים בכוונה תחילה ובהשגחה פרטית מדוקדקת ואין זה קשור כלל לילדים, ואפשר עדיין להרגיש טעם בשבת.** הוא ניגש לזה בשלוה ושואל: מה קרה כאן? וכשצועקים עליו, אינו צועק בחזרה. וכשרואה אנשים שאיבדו את העשתונות, הוא מסתכל עליהם במבט אחר לגמרי מאחר שהשבת שורה עליו.

קורסים לחינוך אך למותר

נבאר עוד: יש לשאול: מדוע איננו רואים

כמה פעמים הזכרנו את דברי ה'שפת אמת' בפרשת וישב, שיהודה חזר שוב על כל סיפור הדברים באזני המשנה למלך, כי כשראה שהדברים הולכים ומסתבכים מיום ליום ומשעה לשעה, הבין שכדי למצוא פתרון, הוא צריך לחזור על כל סיפור הדברים, אך הפעם עם שמו של הקב"ה. הקב"ה סיבב שיהיה כך, וסיבב שיהיה כך. כשהאדם חוזר על השתלשלות הדברים מתוך הכרה שהכל נעשה על-ידי הקב"ה, מתקיים אני יוסף. הפתרון מתגלה.

זהו הרעיון. השבת נותנת עצות. אבל אתה צריך לדעת לקיים את השבת, ואתה צריך לדעת לקיים אותה גם כשאתה רואה דברים שאינם מתאימים לרוחה של השבת. זו כל המציאות של שבת. יש כסף ויש עולם ויש כל מיני ענינים, ואתה מסיח את דעתך. יש רבש"ע שמנהיג את הבריאה והמצב נפלא ביותר. הוא שר ניגון. עם זה שהוא רואה שאנשים ברזגו, הוא שר ניגון. לא חס ושלום כדי להרגיז אותם, אלא מפני שהוא מדבר עם נפשו. זהו מהות השבת. כשהאדם שובת, בפנימיות, לא רק בחיצוניות. הוא נזהר שלא להתרגז. אזי מתגלה לו פנימיות הדבר, ואז הוא יכול למצוא פתרונות פשוטים.

בינינו, כמה בעיות צומחות רק מזה שהאדם מטפל באופן שאינו נכון ומחזק את הבעיה. איננו קולטים. אנחנו כמו ידיו מגדילים אותה. בהתחלה היא לא כל-כך גדולה. כל בעיה בחיים, בהתחלה היא די קטנה, אך אנחנו מעצימים אותו על-ידי טיפול לקוי.

עכ"פ כשמתכוונים לשבת באופן זה... אני רוצה לזכות לראות פנימיותן של דברים. הקב"ה רוצה ליתן לי מתנה זו, שאוכל לראות את הפנימיות של אורייתא,

מסתכל לכתחילה על התמונה בהסתכלותה של תורה... יש כאן בחור שמתמודד, בחור שנדמה לו מחמת גילו ונפשו שזה מה שיציל אותו. הוא לא היה חושב על הבושות בבית הכנסת. הוא לא היה חושב על שום דבר, אלא היה אומר לעצמו: הבה ואלמד את דברי ה'אור החיים' הק' על ונח מצא חן שיש דברים אחרים שנותנים לאדם חן. אילו היה באמת מסתכל ומתנהג באופן זה, לא היה זקוק לקורס של חינוך. אכן כן, זה לא קשור לחינוך. זה קשור לראיית הדבר בריאה נכונה.

אמת נכון הדבר שצריך להיות מזוככים, ובסוף כולם מתמודדים עם אותם דברים, אבל ברגע של אמת - לא היה האדם מתרגז, אלא היה יכול להמשיך לחייך אל הילד, כי היה מבין אתו, ויחד עם כן שהיה מבין אותו, כשהיה מוצא שעת הכושר, היה מדבר אתו ומסביר לו בליצנותא דע"ז עדינה, ולא היה מאריך בזה יותר מדי, אלא מיד היה חוזר אל הדברים החשובים.

והכינו את אשר יביאו

ובכן, לשבת יש את הכוח שהאדם יכול לכתחילה לראות את הדברים נכונה. ובחזרה אל הדוגמא של החוזר לביתו בליל שבת ויש שם בוקה ומבולקה. כשהאדם מכין את עצמו נפשית קודם לכן, היינו שאומר לעצמו מראש: הקב"ה מזמין בכוונה תחילה מצבים מעניינים, והדרך לעבד אותם היא לבוא בישוב הדעת ובשמחה על-ידי תורה ותפילה ואמונה, וכשרואים את המצב, לנסות דבר ראשון להגדיר את המצב על-ידי ביטוי הפה כפי שהתורה מגדירה אותו. לפני שאתה עושה משהו, אמור לעצמך מה קורה כאן. תן לזה שם. כשהאדם עושה כן, הוא יכול למצוא פתרונות אחרים, וכיון שהוא עצמו נשאר בשלווה, אינו מוסיף דלק למדורה.

רוצה ליתן לי. וההשתדלות היא, כאמור, להגדיר את המצבים ולזכור שהקב"ה זימן אותן כדי להסתכל עליהם נכונה, והיא זו שגורמת לכך שהאדם יזכה לראות את הפנימיות ולמצוא פתרונות ועצות עד שיואר לו ויזכה לשבת שלום ומבורך ולששת ימי המעשה שמחים ומאירים.

את הפנימיות של קב"ה ואת הפנימיות של ישראל, שכאשר אסתכל על האדם, אצליח לראות אותו יותר רוחני, נשמה שמתמודדת, נשמה שמחפשת את הדרך, נשמה שהקב"ה רוצה שאעזור לה ואאיר לה, שאראה אנשים כך, שאראה את המצבים ואת הנסיונות כך. זה מה שהקב"ה

לזכות

החתן ישראל ישעיה בן פרומט שרה
הכלה לאה בת אסתר יהודית

יום ראשון פרשת וישב י"ד כסלו תשפ"ה

מעלימים את החושך על-ידי נר אחד קטן

חושך לא מגרשים במקלות

מפני האור. באותה תקופה הנסיון לא היה פשוט. היוונים הביאו קליפה נוראה של חכמה יוונית ושל עוד דברים שדחו הצדה את כל החמימות והדביקות בה'. והנה לא היה אפשר להילחם בהם בגדרי מלחמה רגילים, אך **המעטים באו ודחו את הרבים במסירות נפשם ורצינותם.** לא בגלל שהיה להם חשבון איך לדחות אותם. **כשהאדם לוחם עם החושך,** אין הוא בא עם מקלות כפי שנלחמים עם אויבי המדינה, אלא **באים עם מסירות נפש,** ולכן **אין שום חסרון בכך שהם מעטים, כי זה שהם רוצים לעבוד את ה', זה אור, ואור דוחה את החושך.**

דבר פשוט הוא, וזהו הכוונה ברבים ביד מעטים שאומרים בעל הניסים. לו היו באים בכוחות טבעיים, היו צריכים לחשב בין רב למעט ולבדוק אם יוכלו לנצח במלחמה זו. אכן כיון שאנו רואים שהמעטים נצחו את המרובים, אנו מבינים שהם לא באו בכוחות טבעיים. אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר. **הם באו ברצון לעבוד את ה', הם נכנסו למלחמה כדי לעבוד את ה' באמצעות המלחמה.** אם כן זה כבר לא רבים ביד מעטים. הוא הביא חושך ואתה הבאת אור, ודחית את החושך.

מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך

כך הוא תמיד. אפילו כשהאדם נלחם עם היצר הרע, אינו בא להילחם עם

כשאנו מתכוננים לימי החנוכה הבעל"ט, אחד מהיסודות שאנו מחזירים לעצמנו הוא **שכל יו"ט מלמד לאדם יסודות בעבודת ה',** ואע"פ שאפשר ללמוד את היסודות הללו מהתורה עצמה, מכל מקום **כשרואים שיהודים התנהגו בפועל על פי אותם יסודות** ורואים את התוצאות, **זה עוזר לנו וממריץ אותנו להתנהג ג"כ כך.** ובוודאי זה לא רק הלימוד של היו"ט, אלא **היו"ט אף מאיר לאדם ומכניס בו את הארת היו"ט.** כמה מהימים טובים מלמדים אותנו איך הקב"ה מתנהג עם בני ישראל. בפסח הקב"ה מראה לנו למשל שהוא גואל את האדם אף כשהוא שקוע במ"ט שערי טומאה, האהבה שיש לו להקב"ה לבני ישראל. שביעי של פסח מלמד אותנו איך היהודי צריך להתנהג כשהוא עומד מול מים שאין להם סוף. מסירות נפשו של נחשון בן עמינדב, מה היתה התוצאה, אמירת השירה. כך כל יו"ט מלמד אותנו ומזכיר לנו מה יש לו לאדם לעשות במצבים מסוימים, וכשהאדם יודע מה לעשות ומתנהג בדרך הנכונה, הוא זוכה בס"ד להצלחה מרובה.

ובכן, כשמדברים על ימי החנוכה, הדבר ברור שאחד מהיסודות הגדולים ביותר שאנו למדים ממנו הוא שחושך אי אפשר לגרש במקלות. אך **מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך.** כשיש מקום חשוך, מדליקים נר אחד קטן. למטה מעשרה. **תדליק נר במקום הנמוך והחשוך ותראה איך החושך נדחה**

החושך הוא חלק מהתכנית

נרחיב בזה מעט כי זה נוגע לכל אחד בכל יום במשך כל החיים. אחת מהסיבות שאנשים טועים ביסוד זה, היא מפני שמסתכלים על העולם כאילו החושך הקיים בו הוא כשלון. אף אחד לא תכנן אותו וצריך לראות להיפטר ממנו כמה שיותר מהר, ולכן קמים להילחם בו בכוחות עצמיים. ולמען האמת, **כשהקב"ה ברא את העולם, ברא את החושך**. יוצר אור ובורא חושך. התכנית לא היתה לבטל את החושך. **התכנית היה לעשות ביניהם שלום** כסוף הפסוק שם: עושה שלום ובורא רע אני ה' עושה כל אלה. פירושו: **כשהאדם יוכל להכניס את האור בתוך החושך, אז יוכלו להכיר את ה' בתוך החושך**. לחושך יש תכלית. חושך אינו דבר שצריך להתרגו עליו ולהרעים עליו בקול. פעמים שאנו כל-כך נבהלים מהחושך, וזה באמת מגיע ממקום טוב, מזה שהאדם רוצה לעבוד את ה' ורואה כמה תאוות יש בעולם וכמה הנסיונות הולכים ומתגברים, ונשמטו צועקת אני רוצה לעבוד את ה'. אבל **הקב"ה ברא את העולם ככה**. זה לא שהגיע איזה גוי בעל תאוה וברא את הנסיונות האלה. הקב"ה ברא את הגוי, וברא את התאוה. הוא ברא את הכל. **והקב"ה אומר לו לאדם: נתתי לך יצר הרע, נתתי לך תורה תבלין**. שמע מה שאני אומר לך. תראה להוסיף אור. **כשהאדם מוסיף אור, מתקיימת התכלית שצריכה להתקיים**. יש כאן חושך, אך נעשה כאן כמין אור בתוך אותו חושך אשר אי אפשר להסבירו.

גן עדן בתוך (מתוך) הגיהנום

הזכרנו כמה פעמים מה שכתב רמ"ע **מפאנו ז"ל על מאמר חז"ל שיליהי מסכת תענית** עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד

החושך. אין דבר כזה. ניתן קצת דוגמא לזה. כשיש לו לאדם צורך לעשות גדר וסייג שלא להיכשל בנסיון ולא יפול לתוך החושך, **אין הוא בא לרחות את החושך, אלא רצונו הטוב להתבטל לה'**, הוא נר, **ולו יש כח חזק בהרבה**. וגם לאחר מכן, **התשוקה שהיתה להם לחשמונאים להדליק את המנורה**, היא בוודאי מאותו יסוד. הם אמרו לעצמם: **כל עוד נוכל לעבוד את ה' בקדושה ובטהרה עם פך אחד שמן, יהיה אור**, וכשיהיה אור, הכל יידחה. כל האומות וכל הבעיות האחרות. והקב"ה הראה להם שזה מהלך נכון והמציא להם את הפך האחד של שמן. ואח"כ תיקנו חז"ל שזה יהיה מצות החג, זה יהיה הלימוד עבור האדם, שלא רק ילמד את זה, אלא גם יקלוט אותו בנשמטו. הלימוד הוא שכמה **שיהיה חושך, כמה שיהיה למטה מעשרה, עבודתך אינה להלחם בזה, אלא שתתכופף שמה, תדליק את הנר ותמשיך הלאה**. כפי שנקטינן להלכה שהדלקה עושה מצוה. הדלקת את הנר? זהו זה. אתה יכול להתקדם הלאה. אתה יכול כבר לשיר, והשירה היא רק כדי שתבין מה כוחו של נר אחד. אין זה דרש, אלא הפירוש הפשוט, ובזה נזכר האדם שכך הוא לגבי כל מיני החושך שיש לו אצלו. זה מה שיועיל לו, כי זה מה שמועיל, ואם כן אין לו להתפעל מגודל החושך. האדם מתפעל מגודל החושך רק מפני שהוא סבור שהוא זקוק למקל גדול, אבל **כשהוא יודע שאינו זקוק למקל אלא לאור, אין לו מה להתפעל מגודל החושך, כי אור יש לו. יש לו נשמה, יש לו תורה ומצוות, ועליו רק להכניס מעט אור. המעלה היא שאפילו מעט מן האור מספיק לך**. על פי הלכה יוצאים ידי חובה בנר אחד, ואף המהדר ומדליק שמונה נרות ביום השמיני, הלא החושך גדול כהר. אך התשובה היא שזה לא עובד בכמות. זה עובד בכוח הרבה יותר גדול.

הכוחות. כעת הבה נדבר על הנסיונות הפשוטים שיש לו לאדם. הנסיונות היומיומיים. **הפתרונות האמיתיים אינם מגיעים לאדם כשהוא מנסה לדחות את הנסיונות.** הם פתרונות שמחזיקים אולי זמן מה ואח"כ מתפוגגים.

דוגמא לדבר: מי שמתמודד עם דיבור בתפילה. זה עכשיו נסיונו לפי דרגתו. הוא מכין לעצמו פתקים, הוא מבטיח לעצמו פרס אם לא ידבר, ומצד שני קנס אם ידבר. אכן אם נתבונן, נראה שהבעיה שלו איננה מה שהוא מדבר באמצע התפילה, אלא מה שאינו מרגיש טעם בתפילתו. אין הוא מבין מה שהוא ממלמל בשפתיו, והתפילה נראית לו ארוכה כאורך הגלות, כי אינו מבין פירוש המילות ואין לו ריכוז, ואינו מבין מה צריך לעשות בעת התפילה ואף חסר לו באמונה בנובל כוחה של התפילה. חסרים לו יסודות הדת. כעת רוצה אדם זה לגרש את החושך של הדיבור בעת התפילה. ואחרים ממתפללי בית הכנסת עורכים סעודת מלוה מלכה ומקימים ארגון גדול - רבותי! הולכים להיזהר בכל הכוח שלא לדבר בעת התפילה מתחילתה עד אחר קדיש בתרא. אבל אתם מנסה לדחות את החושך. עוד פעם, זה דבר נפלא שלא מדברים באמצע התפילה, אבל התבוננו קצת, יש כאן חושך ואתם מנסים לדחות אותה. נסלק את האדם מבית הכנסת, הוא ובניו כל הימים...

אם ילמד האדם מהי תפילה... לאט לאט. תדליק נר. סידור חדש. הבנה אחת. עוד הבנה. חיזוק האמונה. פלוני התפלל והואר לו. הוא התחיל להצליח ברוחניות ובגשמיות. ביתו הואר באור גדול. **דבר כזה מועיל ומחזיק לאורך זמן.**

נניח שהאדם מצליח שלא לדבר בעת התפילה, אבל אינו מתהלך מלא שמחה

מראה באצבעו, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, שמחול זה עתיד להיות בחללה של גיהנום. והביא דבריו ה'בית אהרן' פרשת וירא. **יש חושך, ובתוכו יורח אור. אי אפשר לדחות את החושך.** אתה יכול לעשות משהו אחר. **אתה יכול להוציא את האור שקיים שם.** אם מתבוננים במאמר חז"ל הני"ל, הצדיקים אומרים: זה ה' קוינו לו. קוינו לו פירושו **שהיה לנו חושך ולא עזבנו את ה', אלא קוינו והאמנו והתקדמנו הלאה, והתוצאה היא שנעשה שם גן עדן.**

שמעתי פעם מיהודי שהלך לבקר בעל יסורים גדול וראה שאינו יכול לזוז, אבל הוא לומד שעות רצופות בהתמדה גדולה. אמר: מעולם לא ראיתי כזה גיהנום, כזה כלא, כזה חושך, כאשר האדם אינו יכול להניע אבר מאבריו, אך מעולם לא ראיתי כזה גן עדן בתוך הגיהנום, איך שהאדם יכול להיות דבוק בקונו וללמוד ולהתעלות ולחדש ואין שום דבר בעולם. אינך יכול לקבל כזה גן עדן אם אין כזה גיהנום. אי אפשר לדחות את הגיהנום. כשאתה דוחה אותו, אתה דוחה את האור. תדליק שם נר.

מזדמן לו לאדם נסיון והוא מנסה לדחותו. אי אפשר לדחותו. הקב"ה ברא אותו. זה בריאה. אך אתה יכול לעשות דבר הרבה יותר מועיל. **אתה יכול להדליק שם נר ולהסתלק.** אחר-כך **אתה יכול להוסיף עוד נר ולעשות מזה אבוקה, עד שיורח שם אור גדול.**

הפתרון לדיבור בעת התפילה

עד כה הסברנו מה הטעות שיש לו לאדם במוחו, שהוא חושב שהחושך הוא בעיה, שהחושך הוא דבר שלא היה צריך להיות, וצריך לנסות לדחותו החוצה בכל

חזקים. אין ספק בדבר ויסוד גדול הוא בדת - חובה מן התורה. אך עם כל זה, כשהאדם מותיר את עצמו בטל כאשר אין לו מה לעשות עם זמנו, ומתהלך מהכא להתם ומהתם להכא בחוסר מעשה, ברור שמתעורר בו 'צר הסקרנות, וממנו הוא נשאב ל'נייעס', ומה'נייעס' ל'נייעס' מסוג אחר וכו'. ובכן, אתה יכול לדחות את זה עם הגדרים וסייגים בלבד ולהתייטר כל היום. הוא עבר את הגדר, הוא לא עבר את הגדר...

זה מזכיר קצת ישיבה שאין בה שום 'געשמאק' [תענוג] ללמוד. אף אחד אינו מכניס שם חמימות בבחורים. אף אחד אינו נותן שם כלום לנפשותיהם. ולכן צריך כל היום לריב עם הבחורים. הוא כן התחמק לתוך המטבח, הוא לא התחמק לתוך המטבח. מסלקים אותו, מכניסים אותו בחזרה, צועקים עליו. אפשר להתעסק בזה. זה בסדר גמור. אבל אם אתה רוצה להיות עסוק בזה כל החיים - תמשיך במהלך זה.

אכן **אם הולכים ומכניסים אור, אין צריך להתעסק בזה.** נר אחד. הן כך מספרים על בחור אחד בעל כשרון שסילקו אותו מיישיבה אחת ואחר-כך מעוד ישיבה, ואז יעץ לו אחד לבוא לדבר עם ה'חזון-איש'. הוא הסכים. לפני שנכנס למעונו של ה'חזון-איש', הכין הלה את ה'חזון-איש' ואמר לו שהוא מביא אליו בחור שכבר סולק משתי ישיבות וזקוק לטיפול מיוחד. כשנכנס ה'חזון-איש', ה'חזון-איש' התחיל לדבר אתו בלימוד והשתעשע בו הרבה. כשיצא, שאל הלה את ה'חזון-איש' מדוע לא דיבר אתו כלל על מצבו הרוחני? חייך ה'חזון-איש' ואמר: **אל תדאג! אם יהיה לו 'געשמאק' בלימוד - הכל יבוא על מקומו בשלום.**

נכון **שהדבר דורש סבלנות**, ופעמים

מחמת כן. אולי יש לו קצת סיפוק מכך שהוא יותר טוב מכפי שהיה פעם, אבל אין מתקיים בו מה שאמרו **חז"ל** על רב ברונא שלא פסק חוכא מפומיה כל היום כי זכה להסמיך גאולה לתפילה. נניח שאתה נכנס לבית הכנסת עם כל הכוחות וכל ההכנות כדי שתוכל לשמור על שתיקה בעת התפילה. אתה מביא לעצמך גליונות שיהיה לך מה לקרוא כשתשתעמם, אתה מגיע באיחור, וכך אתה מצליח לבלום את פיך עד סוף התפילה בכוחות ברזל, אבל אינך מתהלך זורח מאושר. מדוע? כי לא הדלקת נר. היית עסוק במלחמה עם החושך. שוב פעם, איננו מזלזלים בזה, אך עלינו להבין את היסוד הפשוט. **מכניסים עוד קצת אור ועוד קצת אור, ואז כבר לא צריך להתעסק בכלל באיסור הדיבור בעת התפילה.** זה נעשה כדבר פשוט.

אמנם כן, פעמים שיש אנשים שאינם רוצים בשום אופן ללמוד את סוגיית התפילה, ובאמת צריכים להשתדל שלא ידברו בעת התפילה ולא יפריעו לאחרים, אבל לא זהו הפתרון. הדבר דומה לבית שצריך לחנך שם את הילדים ולהדריכם, אך יש שאחד מהילדים עדיין צעיר מדי, ועד שיגיע לגיל שיוכל להבין מה שמדברים אליו, צריך לשים אותו בצד שלא יהפוך את שולחן השבת. צורך הוא להשית את הסדר והמשמעת, אבל לא זהו הפתרון.

מים אין בו - נחשים ועקרבים יש בו

כך הוא ג"כ כשהאדם מצא את עצמו שבזזו זמן והסתכל בדברים שאין צריך להסתכל, ונכשל והמצב ביש. כשהוא מתבונן במה שקרה, הוא עלול להתרגז על עצמו ולומר: איזה 'שייגעץ' אני. הוא יכול לקום ולזרוק ולשבור, וכך הוא יכול לעשות הרבה דברים של דחייה וסילוק. אמת נכון הדבר שהאדם צריך להניח גדרים וסייגים

עם מצב קשה לא נלחמים

הסברנו עד כה את היסוד בדוגמאות כאלה, אך בוודאי זה נכון גם לגבי מי שיש לו נסיון של קושי בחיים, כי אף שם האדם נעשה עסוק בלדחות אותו. נסיון של כסף, פרשה של בין אדם לחבירו. זה לא קל. הנסיון נסיון. אף כאן, יש שהאדם מגיע עם מקלות. הולכים לבטל את הנסיון. ויש שהוא נכנס להכחשה - לא יכול להיות שזה קרה לי. העיקר לא להיות בחושך, מדוע? כי החושך הוא נורא ואיום.

על כן אומרים לו: **מה שהקב"ה עשה - הקב"ה עשה.** אתה סתם נלחם, זה **ביטול זמן וכוחות נפש. אם תלך ותדליק שם נר של אמונה ובטחון... הקב"ה אינו הולך לעזוב אותי במצב הזה, ועוד נראה את הטובה שיצא מזה.** ותלמד מזה, ותכיר את טעויותך על-ידי זה, **ותזדכך מזה, באמת תודה אח"כ להקב"ה על המצב.** כן, אתה בעצמך. **תדליק את הנר. זה מצוות דאורייתא ודרבנן, והאדם קונה את עולמו כשהוא עושה כן.**

הזירות שלא להיסחף

והנה אחד מהדברים שצריך להיזכר בזה, הוא הנושא שדיברנו עליו לאחרונה בשיעורי הבטחון - **להיות משפיע על המצב ולא מושפע ממנו.** בדרך כלל **כשהאדם מגיב למישהו, הוא מגיב לפי סגנון דיבורו.** הוא שואל כענין ומשיב כהלכה. אם הלה שואל אותו בטון נמוך - הוא עונה לו בטון נמוך. מה השעה? תשע ורבע. אבל אם ניגון השאלה הוא: תגיד לי, אתה נורמלי?! אף הוא עונה לו בסגנון כזה, לפי תרבות ומנהג המקום. אגב, זה קיים גם לטוב, לא רק למוטב. כשמכבדים את האדם - האדם מכבד בחזרה; כשמחייכים אליו - הוא מחייך בחזרה; כשנפתחים אליו - הוא נפתח בחזרה. זה דבר שעובד בשני הכיוונים. כח גדול הוא בבריא, כי האדם

שצריך להתכופף לא רק למטה מעשרה, אלא למטה מחמש, כי הנר היורד למטה מעשרה אינו עובד עליו ברגע זה, ועל כן יש לצמצמו עוד יותר. **לפעמים צריך לעשות זאת עם חיות ועם הרעפת אהבה, עוד לפני שעוברים אל חלק התורה.** אבל הכלל אינו משתנה. חושך אי אפשר לגרש במקלות. זה לא עובד ככה. תמיד החושך יחזור מפה או משם. **רק דבר אחד מועיל - להפיץ שם אור.**

הפתרון לקימה מאוחרת

דוגמא נוספת: מי שרצה לקום באשמורת הבוקר. הוא החליט: זהו זה. נגמר. אני קם מוקדם יהיה מה שיהיה. הוא הכין לעצמו עשרה שעונים מעוררים ובנוסף לכך סיר מלא מים שישפכו עליו, ומישהו שיתקשר אליו, ולמעשה, הקב"ה עזר לו והוא באמת קם בשעה הנקובה. הוא מסתובב ואומר ברכות השחר, וכעת הוא מחכה לשחרית. אין הוא יודע עכשיו במה להעסיק את עצמו. הוא מתלבט, אולי ילמד מסכת פלונית ואולי מסכת פלונית. הוא נזכר שלא גמר להעביר את הסדרא. הוא פותח את החומש. מכין עוד קפה, ולמעשה הקפה לא עוזר לו והוא נרדם על החומש. הוא בילה את השעתיים האלה והנה הוא הולך להתפלל שחרית. מגיע יום המחרת, לך תעיר אותו. מה מושך אותו לקום?

אילו היתה לו חברותא. נניח שהשכים ללמוד חצי שעה בלבד קודם התפילה, אבל הוא למד בכזה 'געשמאק'. הוא מחכה כבר למחר. למחר הוא לא זקוק לעשרה שעונים. הן הצליח כל-כך טוב. הוא לא רוצה להפסיד את זה בשום אופן. זה הכלל. אל תהיה עסוק בדחיית החושך. תוסיף אור. **כשאתה מוסיף אור, הנפש נמשכת. בסדר הזה ברא הקב"ה את העולם, וזה מה שאנו צריכים לעשות כשיש חושך. תוסיף אור.**

אף בחינוך זה ככה. הילד עשה עוולה, צריך לראות להעמיד את הדת על תלה. רוץ ואומר לו... אל תרוץ, ואל תאמר לו, הבנת? **דבר ראשון דבר בענין עם הקב"ה.** הגיע קצת חושך. זה באמת חושך. יש שהאדם חושב שאם אינו מגיב לעוולה שבנו עשה, סימן הוא שחסר לו ביראת שמים או באחריות, ועל כן הוא טוען שהוא מוכרח לומר לו. **אתה באמת מוכרח לומר לו, אבל ברגע שאתה מתחיל לצעוק, אתה נופל לרשת היצר.** אנו לא מדברים עכשיו על הענין הפרקטי שזה חסר תועלת. אנו מדברים על כך שאתה שוכח מהקב"ה. **אתה מתפעל מן החושך ואתה מתיישב בתוך החור ונלחם אתו.** אם אתה יושב בתוך החור, כבר לא נוגע כלל מה אתה אומר. אם האדם יכול להכניס אור...

כשהבן מסולק מהישיבה

יש יראי שמים שעשו כך ושעושים כך, וניתן לכך דוגמא: יש לו לאדם בחור שאין לו כל-כך 'געשמאק' בלימודו, ויום אחד תפסו אותו באיזו עוולה. קחו לכם דוגמא מיראי השם. צריך באמת הרבה ישוב הדעת לזה שלא להתפעל מהמצב. בדרך כלל האדם נעשה ברוגז על המשגיח וכועס אש להבה על הבחור ומרגיש אבוד לגמרי, כל המרעין בישין. תארו לכם שהבחור חוזר הביתה עם תפיליו, והאב דווקא אינו יושב בחדר הפנימי, אלא יושב בסלון הפתוח ולומד בקול תורה ערב. הבחור נכנס והאב מקבלו בסבר פנים יפות ואומר לו: **דבר על זה לעת ערב. כעת הבה נירגע.** האב אומר בלבו: **אני רוצה שהבן ישמע עכשיו את קול התורה הערב, ויטעם את טעם היהדות.** אני מרחם עליך. אינני מסתכל לך עכשיו בפניך. אני רוצה שהתורה תחדור בנפשך. **חז"ל מספרים במסכת שבת על רבי יהושע בן חנניה שאמו הביאה אותו**

הוא יצירה מאוד רגישה. **הקב"ה עשה את זה כי יש בזה תועלת גדולה שהאדם מתפעל ומתרגש תוך רגעים אחדים באהבה ויראה ורק צריך לעבד את זה שזה יבוא לידי שימוש רק באופן הנכון.**

האמת היא שזו אחת מהסיבות שצריכים גדרים וסייגים כה חזקים בעניני יחוד וכדומה, כי **תיכף ומיד האדם מתפעל.** עוד לא היה כלום והוא כבר מתפעל. **על כן הוא צריך להשתדל כבר קודם לכן שלא יהיה כלום.** אך מדה טובה מרובה, **כשיש קצת יראת שמים בחדר, זה מדביק את האחרים.** יש על זה המאמר הידוע של **הבעש"ט הק' זיע"א** על שנים שישבו ויש ביניהם דברי תורה - שכינה עמהם, כי **אם יוצא מביניהם דברי תורה, סימן הוא שבעבר כבר ישבו כאן יהודים ועסקו בתורה והמקום נעשה מקום קדוש והתפעלת מהקדושה.** אבל אם הם יושבים ואין ביניהם דברי תורה, הרי זה מושב לצים, כי **בוודאי ישבו כאן בעבר לצים.** שם מדובר על הרושם שנשאר באותו מקום, אך **כל שכן וכל שכן שאם נמצאים בחדר שיש בו אוירה של יראת שמים שמואד מאוד מתפעלים ונדבקים ממנה.**

עצת היצר להגיב בלי דעת

ולענייננו, כשמגיע קצת חושך, **הדרך שהיצר הרע עובד עם האדם היא שהוא מפתה אותו להילחם בו באותו מהלך שהוא מדבר אתו.** כשאחד מנסה להכעיס את השני והשני מתחיל לצעוק בחזרה, הלה מחייך - הצלחת! אתה יכול לצעוק, זה בסדר גמור. הצלחתי לגרום לך לאבד את שלוותך ולהכניס אותך למצב של הצטדקות. כך הוא גם כלפי היצר הרע, אם אתה מנסה לפתור את המצב באותה שפה שהמצב מדבר אליך - בסדר, אם כן אנו הולכים לעשות כך וכך. אני כבר הולך לדבר אתו... אל תדבר אתו עכשיו, הבנת?

נפש מוזיקאלית במקצת. הדבר ידוע לכל. ובכל התחומים זה ככה, כגון בחינוך ועוד.

שתי דרכים בתיקון המדות

קצת נחזור לענייננו. ניקח דוגמא: אתה רואה אחד שמתמודד בשלום בית, או שאינו מגיב נכון לילדיו, או שמתמודד במקום עבודתו. הוא מסתכסך שם עם כל אדם שני. אומר לו משהו: אני רוצה להסביר לך משהו. לא נולדת עם חכמה זו - ההבנה הנדרשת להבין מה אומרים ומה לא אומרים. אתה צריך להתלמד קצת. חבל! אתה סתם מתייסר. בא תלמד בקורס. הוא הולך לקורס ואכן מלמדים אותו: את זה לא אומרים כי זה עלול לפגוע, את זה לא שואלים כי זה גורם לשני להרגיש בחוסר נוחות. את השאלות האלה לא שואלים, בסדר? לא שואלים אותם. הוא לומד ולומד, וזה באמת חשוב מאוד. אפשר להועיל הרבה בקורסים כאלה, והם מאוד נצרכים.

לעומתו יש אברך אחר שיש לו ג"כ בעיות בשלום בית, אך לקח את עצמו ללימוד התורה. יש לו תשוקה גדולה, הוא רוצה ללמוד תורה, והוא רוצה ללמוד כפי שהיהודי צריך ללמוד, כלומר, עם עשיית תשובה קודם לכן ומתוך ביטול הכנעה וענוה, והוא באמת לומד. הוא לומד עוד ועוד, ואז הוא מתחיל ללמוד גם על אמונה ובטחון, שהרי הוא לומד כדי להתקרב אל ה'. הוא לומד מה צריך לחשוב ואיך צריך להתבטל לה'. והנה קורה דבר פלא. בעיותיו בשלום בית קצת נעלמות. נוות ביתו מעידה עליו שהוא לא אותו בן אדם. מה קרה?

כשהתורה נעשית סם החיים

ובכן, הבה נתבונן במה שקרה כאן. נהוג לומר בנוגע לשידוכים וכדומה שלימוד התורה זה לא הכל. צריך להכיר גם את

לבית המדרש בהיותו קטן מוטל בעריסה כדי שישמע את קול התורה. אם זה פועל בנפש הקטן המוטל בעריסה, האם זה לא יכול לפעול בנפש הבחור?! בוודאי זה פועל! **זה נוגע בנפש, זה מעורר תשוקה לתורה. אתה יודע מה נר יכול לעשות!?**

אך מה? היצר הרע מושך את האדם ומפתה אותו להגיב. הוא הולך להראות לו מתי סוף זמן ק"ש. הוא הולך להדביק לו דפים גדולים ליד מיטתו: דע לך שמי שאינו קורא ק"ש בזמן שרוי בנידוי. עוד פעם, **הכל אמת, אבל האור יותר חזק מכל מקל שקיים בעולם.**

שתי מדות במוזיקאים

עוד נקודה יש לנושא זה, שהאדם צריך להבין שאם יש אצלו איזה ענין של חושך, כגון שנכשל באיזה ענין של בין אדם לחבירו, **אחת מהסיבות שהוא צריך לעסוק בעשה טוב ובהוספת אור היא מפני שהגורם למכשול זה היה חסרון אור. לא רק מפני שהאור עובד יותר טוב לדחות חושך, אלא גם מפני שזה קרה לכתחילה בגלל שהיה חסר אור, ואם כן כמה שתנסה לגרש את החושך, החושך בוודאי יחזור, כי לכתחילה זה קרה בגלל זה.**

ובכן, פעמים הרבה יש פתרונות שהם יותר יסודיים. דוגמא לדבר: לימוד מוזיקה. אנשים לומדים לנגן על כלי נגינה. יש מהם שלוקחים קורסים ובאמת מצליחים ללמוד לנגן, אך יש מהם שלומדים בכוחות עצמם, כי יש להם נפש מוזיקאלית והמוזיקה משתפכת להם מתוך הנפש, וידוע שהללו מצליחים פי כמה וכמה מאלה שהשקיעו אלפי דולרים ושעות. מדוע? כי יש להם את זה. זה בא מתוכם פנימה. ופעמים שזה מתבטא בדקויות, כלומר, אם יש לו נקודה אחת בנפשו שהיא יותר טבעית, הוא עולה על כל האחרים, אף על אלה שיש להם ג"כ

ולקיים, ובאמת לקיים כדי שהקב"ה יסכים ללמדו עוד תורה.

הניסים המתגלגלים משולחן התורה

אך נקוט כלל זה בידך. **אם האדם באמת לומד כדי להשתנות ובדוק את עצמו לעשות דברים יותר טוב, התורה תראה לו את חסרונותיו**, כמו שכתוב בזה"ק פרשת ויקרא: **אורייתא מודעת ליה לחוביה**. זה יקרה. אנו אומרים זאת משום שיש שהאדם כאוב על כך. האדם שואל לפעמים בכאב גדול: אני מכיר מישהו תלמיד חכם גדול ולדאבון לב אינו מתוקן במדותיו. לאדם זה ושכמותו אנו אומרים דבר אחד: כמה אלפי אנשים יש שמפריכים את הנחתך. תחילה נדבר על כך. אתה מקשה קושיא. אין זו קושיא, כפי שאמרנו לעיל **שצריך ללמוד את התורה בגישה הנכונה. צריך ללמוד תורה בחבורה**, ואחד מהעניינים של הלימוד בחבורה הוא שיהיה פתוח עם אחרים בענין חסרונותיו, **ולא יהיה אחד לעצמו שאינו שם לב לחסרונותיו. הוא לומד בחבורה ענייני עבודת ה'.** הוא רואה את חבריו מסכימים לדבר על חסרונותיהם ואף הוא מסכים לדבר על חסרונותיו.

אכן כן, **יש כמה דברים שצריך לעשות כדי שהלימוד יהיה באופן הנכון, וכשהוא באופן הנכון, הנס של השינוי כל-כך גדול.** אנשים אומרים עליו: אנו מכירים אותו מהעבר. הוא היה אדם קשה עם תכונות קשות. כל משפחתו היא כזו. היו לו שנים של הרגלים ושל תכונות נפש קשות. תסביר לנו איך היום הוא נראה כפי שנראה. הוא רך כקנה, הוא מוותר, הוא רוצה שאחרים יצליחו אף גם על חשבוננו. האם רק אדם אחד כזה יש? יש אלפי אנשים כאלה בימינו שזה קרה להם. אברכים צעירים, אנשים יותר מבוגרים, הקב"ה עזר להם והתורה חוללה בהם שינוי. הם השתנו בשמירת

תכונות נפשו של האדם ואת מדותיו. אדם צריך להיות בן אדם על כל המשתמע מכך ולא רק ללמוד תורה. איך יתכן אפוא שזה ישיב ולמד התעדה ובעיותיו התחילו להיעלם? אמנם מדובר בנקודה עדינה כי פעמים רבות זה לא נראה מבחוץ, אבל האמת נשארת אמת. הנקודה היא **שכאשר האדם לומד באמת באופן הנכון**, עוד קצת ועוד קצת, **יש לזה כוח לעזור לו בכל התחומים ממקום טבעי.** אף אחד לא לימד אותו מה בדיוק לומר. אף אחד לא הסביר לו. אבל **נפשו הבינה זאת לבד על-ידי ידיעה פנימית**, כי באורייתא ברא קב"ה עלמא, **וכשהאדם מוסיף אור, אע"פ שאינו מגיע מבחוץ, אלא מבפנים, הוא מתחיל להתנהג באנושיות.** הוא לא הלך לקורס של שלום בית, הוא למד איך צריך לדבר ולהתנהג. הוא רק הלך ולמד תורה.

וכאן החובה להדגיש שכדי שזה יקרה, **צריך האדם באמת ללמוד בעונה ובכל עת לבדוק את עצמו, והוא צריך גם לעסוק בספרים המלמדים את האדם להשתנות.** הוא צריך באמת להכניע את עצמו. אם אינו מכניע את עצמו ומשאיר חלקים בנפשו שאינו רוצה לגעת בהם, הוא נשאר כמו שהיה, ולכן מצוי לראות אדם שלומד ולומד בלי סוף ועדיין הוא לקוי עד מאוד בבין אדם לחבירו.

עכ"פ האמת נשארת אמת. **ההבנה שבאה ממקום טבעי שבנפש לעשות מה שנכון, היא הבנה יותר חזקה.** היא יותר מוזיקאלית מזה שלומד מוזיקה מבחוץ. כתבו לכם את השירה הזאת. הקב"ה קורא לתורה שירה. אחת מהסיבות שהתורה נקראת שירה היא כי שירה היא תנועה עדינה מאוד שבנפש שמכירה טובה ומשתפכת בנגינה. לתורה יש את זה. אכן **עבודת החיים היא ללמוד את התורה באופן זה ולבקש מה' לשמור ולעשות**

בכעס, וכשמסעד לבו, לבו שמח ומרחם ביותר ואינו מתאכזר כל-כך, כמה דאת אמר ונשבע לחם ונהיה טובים (ירמיה מד, ז), וכמה דאת אמר ויאכל בועז וישת וייטב לבו (רות ג, ז), וכן קבלנו ממרן הקדוש מהרמ"מ ז"ל מנחותו כבוד ברימנאב שבבוא האדם מהדרך יראה שלא לבוא לביתו ברעבונו בכדי שלא יתכעס על אנשי ביתו (אלא יטעם דבר מה קודם לכן), כל זה גם הם חשבו למשפט דלמא אכזריותם וכעסם הוא מחמת שאינם בטוב לב מחמת הרעבון, על כן וישבו לאכל לחם לנסיון דילמא אחר שייטיבו לבם תשכך כעסם מעליו, והנה מאת ה' היתה נסיבה ותהי להיפך, והנה ארחת ישמעאלים וכו', שכבר כתבנו שסברתם היה שהוא וזהמת אביהם דמיון עשו ושמעאל, וכאשר ראו שהנה ארחת ישמעאלים וכו', המה ראו כן תמהו מה זאת עשה אלוקים לנו, אך הוא להורות להזכירנו שסברתינו אמת, על כן חשבו ימצא מין את מינו".

ולענינו, כמה החלטות בלתי נכונות עושה האדם רק בגלל שהוא רעב? פשוט רעב. הוא לא למד, הוא לא נתן לנפשו מה שהיא צריכה, הוא לא התפלל, והוא עושה עכשיו החלטות ונוסע אתן, ואח"כ הוא מנסה לדחות את החושך שהוא יצר בהחלטותיו. זה הרי מופרך מכל וכל. אם אתה מבין מה השורש, עליך להבין שהדבר הראשון שצריך לעשות כדי לתקן הוא להוסיף בתורה ותפילה. הנה חז"ל אמרו במדרש (פרשת קדושים): "נכשל אדם בעבירה ונתחייב בה מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה? אם היה ללמוד לקרות דף אחד, יקרא שני דפין, ואם היה ללמוד לשנות פרק אחד, ישנה שני פרקים". אכן יש שהאדם חושב שהסיבה היא משום שהתורה מכפרת בדומה לקרבן. בוודאי זה נכון, אבל יש לזה עוד סיבה. הן אתה צריך לקבל על העתיד

הקדושה, הם השתנו במדותיהם, הם השתנו בבין אדם לחבירו. תסביר לי איך? הגוי רק מתדרדר והולך. התשובה היא שהאור דוחה חושך, וכפי שאמרנו, כי הסיבה שבכלל היה חושך היא מפני שהיה חסרון אור, ולכן כשהאדם מביא לשם אור, הוא עוקר את החושך מן השורש, כי כשסיבת החושך סולקה - אין חושך.

לפני שמחליטים משקטים את הרעבון

בספה"ק אגרא דכלה (וישב) לבעל בני יששכר זיע"א יש דיבור נפלא. בפסוק נאמר אחרי שהאחים מכרו את יוסף: וישבו לאכל לחם. הוא שואל: איך יתכן שיתיישבו לאכול לחם אחרי מעשה כזה, ואפילו האנשים הקשוחים ביותר לא יעשו כן? ובלשונו: "הנה לזר ייחשב לצדיקים עמודי עולם כמוהם, הגם שכל המעשה הלזו לזר ייחשב בשכל האנושי רק מאת השי"ת היתה נסיבה, עם כל זה אעפ"כ צריך למצוא בסברתם על פי פשוטו איזה טעם".

מבאר ה'בני יששכר' והוא פלאי: "ויש לומר הטעם להיות שראו שהוציא את דבתם רעה, סברו שגם הוא דמיון עשו וישמעאל ועדיין לא פסקה וזהמא מאביהם מחטאו של אדם כמו באברהם ויצחק כנודע. אבל הדבר היא לזר מאוד, לו יהיה כדבריהם, איך יערב להם לאכול בעת אשר הבן יקיר מתמרמר וצועק ובוכה מתוך הבור, ואפילו הרוגי בית דין שהבית דין המיתווה בדין תורה נצטוו שלא לאכול על הדם, ונראה לי דהכתוב מספר בה רוב צדקתם, להיות דהם בעצמם תמהו על הדבר איך יש להם אבירות לב עליו כל כך ולא נתפעלו מצעקתו ותחנוניו ואינם חוששים לצרת אביהם והכל כמישור לפניהם, וחשבו דלמא הם בכעס מחמת הרעבון, כנודע הדבר כשהאדם רעב הוא

להשתמש בהבנה זו בשביל ההכנה לחנוכה היא להתרגש מהחיוזוק. מהו החיוזוק? החיוזוק הוא כאמור לעיל. אילו היה צריך לגרש את החושך במקלות, הלא זה היה קשה מאוד, כי החושך כל-כך גדול ומאין לנו מקלות גדולים כאלה שאפשר באמצעותם לגרשו? **ועכשיו שאני יודע שגר אחד יכול לדחות בבת אחת את כל החושך, הלא אני יכול לרקוד ולפזז ולכרכר בכל עוז להשיי"ת יהודות ולהלל, מדוע? כי אור יש לי. יש לי בבית ש"ס, יש לי חמשה חומשי תורה, ויש לי שאר ספרים. יש לי עם מה להדליק את הנר. אפילו מחשבה של אמונה ובטחון. אני יכול לומר ק"ש, אני יכול לחשוב על מה שאני אומר בק"ש, וזה יותר חזק מכל החושך הקיים, וכי יש להתפעל מגודל החושך?! גודל החושך אינו סיבה להתפעל ממנו. מי אינו זוכר את הילד הקטן שכאשר רוצים לתת לו מטבע של שקל, הוא מעדיף לקבל את המטבע של החצי שקל שהיא יותר גדולה. גודלו של דבר אינו צריך לגרום לך להתפעלות. אם אתה מבין ערכם של דברים, אתה מבין שאתה קרוב אל האור הרבה יותר מכפי שאתה חושב. כשמדליקים את הנר ומודים לה' על כל הטובות שעשה עמנו ושיעשה עמנו - כל החושך נדחה.**

ועליך לספק הסבר מדוע לפי דעתך זה לא יקרה שוב. אתה אומר שאתה עושה משהו, אבל סתם להוסיף בלימוד זה לא מספיק, כי עד כה גם למדת וזה לא עזר לך. **עליך להבין שהאופן שבו למדת עד כה, לא היה נכון.**

האדם צריך לחשוב על איכות לימודו.

אם עד כה למדתי ובכל זאת קרו כאלה דברים - חסר לי בתורה, או בכמות או באיכות, או בשתייהן, כי אם הייתי לומד כראוי בכמות ובאיכות, הייתה התורה משמשת כתבלין, כי אם התורה אומרת שהתורה היא תבלין, אין מה לערער על כך. כפי הנראה איני לומד מספיק, כפי הנראה איני לומד בהכנעה. זו מציאות. הוא רואה את זה כדבר פשוט עד מאוד, שחור על גבי לבן, וזה מה שהוא עושה, הוא מוסיף אור.

כי נר מצוה ותורה אור

האדם יכול לראות זאת ולשים לב לכך. זה המהלך הנכון מכל כיוון אפשרי, אך גם מצד חכמת חיים. בעבר נעשה חושך משום שלא היה אור, ולגבי העתיד, אם אתה רוצה שייראה טוב יותר, אתה מוסיף לו אור. אתה מסדר אותו, אתה מעמיד אותו נכונה פעם אחת ולתמיד. האדם צריך להכין עצמו לחנוכה עם הבנה זו. ואחת מהדרכים

לע"נ

הילדה יוכבד ע"ה

בת יבלחט"א הר"ר נחמיה הי"ו

יום שני פרשת וישב ט"ו כסלו תשפ"ה

חכמת התורה כנגד חכמת יון

המקדש, אף שאין לך כאן בית המקדש ומנורה, בזה שאתה מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר חנוכה, אשר הרמב"ן אומר בפרשת בהעלתך שזה כנגד המנורה בבית המקדש, יש בכוח זה להביא אור זה בעולם. ובכן, האהבה שלך והיראה שלך וההתלהבות שלך, בורא מצב כזה. עכשיו אתה הולך ומדליק את הנר בידיים, ובכך אתה מביא את האור. אח"כ כשמישהו עובר ורואה את זה, הוא רואה את הרוחניות, ולכן הוא מברך: שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם וזמן הזה.

וכי לאורה הוא צריך?!

יסוד נפלא הוא שעוזר לנו גם להבין איך לגשת להדלקת נר החנוכה, כי עכשיו האדם מבין שהוא צריך להדליק משהו אחר. זה שהוא מחזיק בידיו נר ופתילה ושמש, אינו אלא כדי שיהיו לו כלים לקבל את האור הרוחני. אך העיקר הוא האור הרוחני, והאור הזה נמשך ככל שיש לו לאדם חמימות והתלהבות. האהבה והיראה שלו לה', הן אלה שמביאים את האור האמיתי והניסי.

והנה כשמתבוננים, הרי גם קודם נס החנוכה, היה האור של המנורה אור רוחני, אך מעולם זה לא נתברר כל-כך כפי שזה נתברר על-ידי נס החנוכה, כי תמיד היה לזה מציאות גשמית. הקב"ה צוה להדליק את המנורה וכך עשו. אמנם היה נס הנר

הרואה נר חנוכה מברך שעשה ניסים

ב'שפת אמת' לחנוכה הביא בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' זיע"א בטעם שאמרו חז"ל שהרואה נר חנוכה מברך שעשה ניסים, כי הלכה היא שהרואה מקום שנעשה לו נס או לאבותיו, צריך לברך שעשה לי נס או שעשה לאבותי נס במקום הזה, כי בראיית המקום הוא נזכר בנס שעשה הקב"ה ומתעורר להודות לו על כך. אף כאן, כשהאדם רואה נר חנוכה, הוא רואה ניסים, כי הארת הניסים של חנוכה היא בתוך הנרות. ולכן אמרו חז"ל הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם, כי הנר הגשמי הוא כלי להארת הנס, והארת הנס היא קדושה.

מבאר ה'שפת אמת' יסוד הדבר, כי הנה כשהחשמונאים הדליקו את המנורה, היה להם שמן ליום אחד בלבד, ואיך הנרות דלקו שמונה ימים? בדרך נס, בלי שמן. והנה אנחנו הרי באמת רוצים להדליק את המנורה בבית המקדש (כמו שכתב הרמב"ן) אשר זה מה שמכניס את אורו של הקב"ה בזה העולם, ובכן, אם אין לך מנורה של בית המקדש, הרי שקודם נס חנוכה, היית אומר לעצמך: תשמע, אם אין מנורה ואין שמן - אין. אבל עכשיו שנתברר לנו שהמנורה בבית המקדש יכולה להאיר בלי שמן, אם כן כשאתה נעמד לקיים תקנת חז"ל להדליק את המנורה דומיא דבית

לאברהם אבינו: מה יעשו בניך כשלא יהיה להם בית המקדש? הם ילמדו פרשת עולה. הם יבואו ויאמרו סדר הקרבנות. כך מתנת המנורה היא מתנה נצחית, שהקב"ה מסכים ליתן לך אור כזה שיאיר לך במצבך, ועל זה אנו מודים, על הכוח שקיים תמיד במתנה זו שנתגלה בחנוכה.

ספר המדות לא עזר לאריסטו

קעת נבוא לבאר מה זה אותו אור. הנה ב'שם משמואל' (חנוכה תרע"א) כתב שאנו רואים דבר פלא. ידוע שהמנורה מרמזת על חכמת התורה, והנה הדבר ידוע ונראה לעין שלתורה יש כח לשנות את מדות האדם ולהפכו לגמרי. יש על כך הרבה מאמרי חז"ל שיתכן שיהיו לו לאדם תכונות נפש קשות ומדות רעות בכל התחומים. הוא נמשך אחר התאוה, הוא נמשך אחר הקנאה, הוא אוהב לפגוע באחרים ולהיות צר עין, וכן הלאה. אך כיון שיכניס את אור התורה לתוכו, התורה תוכל לשנותו מן הקצה אל הקצה. רואים את זה שוב ושוב. זו היתה המציאות בכל הדורות, וזו המציאות בדורנו.

אומר ה'שם משמואל': כשתסתכל על שאר החכמות בעולם, תראה שאין להן כח זה. יותר מזה, אף שילמד האדם חכמה המלמדת לשנות מדה מסוימת, כגון אם יקח קורס איך לחייך לאחרים או ילמד כמה זה מאוס להיות להוט אחר התאוה, בפנים לא ישתנה כי הוא זה אף שילמד את כל החכמה הזאת, "ואף שלפעמים יתגבר כח השכל הטבעי למנוע מתאוה זו, מכל מקום התאוה הנטועה בלב במקומה עומדת, כמו שסיפרו על אריסטו ראש הפילוסופים שהוא בעצמו חיבר ספר המדות, והבין בשכל אנושי שבו כמה גרוע הוא בעל תאוה, ומכל מקום מת מחולי שהעלה לבו טינא" (לשון ה'שם משמואל'). והדבר ידוע

המערבי, אבל עדיין זה לא נתברר מספיק, ולמשל, לגבי שאר הנרות מלבד נר המערבי, לא נתברר מספיק שהם מביאים אור רוחני לעולם. לעומד מן הצד יכול היה להיראות שהמנורה היא דבר פשוט, כי נאה הוא לבית המקדש שיש בו מנורה. אך כל זה עד לאותה פעם שלא היה שמן והנרות דלקו בלי שמן. גילוי הוא זה. רגע אחד. מה היה עד היום? אה, עד היום זה גם היה ככה, אך לא שמת לב, כי לא יצא לך לראות. אם הקב"ה מצוה אותך להדליק מנורה, זה לא כדי להאיר באור גשמי, וכפי שאמרו חז"ל: וכי לאורה הוא צריך? האם נראה לך שהקב"ה צריך שתעזור לו להאיר את בית המקדש? אכן הקב"ה נתן אפשרות לכהן להטיב את הנרות מדי יום ולהביא לעולם איזה אור קדוש ורוחני המאיר לכל נשמה יהודית. אז זה נתגלה, ואז ראית את החיבה היתירה שיש לו להקב"ה לכלל ישראל. ולכן כשמודים לה' על הניסים שעשה לנו, זה כולל לא רק את נס החנוכה, אלא נס החנוכה פתח חלון להודות לה' על הניסים שעושה לנו במה שהוא נותן לנו את האור ואת היכולת להשתייך אליו באופן זה.

והיום כיון שקבעו חז"ל שאתה יכול להדליק מנורה כזו בביתך, הרי אתה מבין הרבה יותר איזו קדושה קיימת באותם נרות, כי אם זה יכול היה להיות בבית המקדש, ואף שם זה היה רק כדי להביא איזה אור רוחני, וראית שזה יכול להאיר גם בלי שמן, ואם כן כמו שבזמן הזמן התבטל והנרות האירו שמונה ימים, כך במקום, אף שאין כאן בית המקדש, נס הוא הרי למעלה מדרך הטבע, ואם כן המתנה שהקב"ה נתן לנו אז, היא מתנה לדורות לבני ישראל שתהיה להם מנורה להאיר. כפי שסדר הקרבנות הוא מתנה לבני ישראל שיהיה להם מהלך לחזור בתשובה ולהיטהר, כדאיתא סוף מסכת תענית שהקב"ה אמר

וכשמצאו את פך השמן, שמחתם לא היתה סתם על שיכולים להדליק את המנורה, אלא מפני שאמרו: אם כן **עדיין יש לנו את האחיזה לאור זה שמביא לנו אלוקות**. וזה לדורות. ועל כן קבעו החכמים להדליק את המנורה כדי להזכיר לעצמנו שיש לנו כח זה. וכפי שדיברנו בתחילת דברינו, אתה יכול להדליק מנורה ועם האהבה ויראה שלך ועם קיום תקנת חז"ל **אתה מדליק את הנר ואתה ממשיך את הנס וגורם לעצמך שיהיה לך יותר קל לשבת וללמוד ושהלימוד יפעל בך מה שהוא יכול וצריך לפעול באדם**.

הגויים לומדים חכמה כאמצעי בלבד

כעת נבין עוד נקודה חשובה בענין זה. ה'שם משמאל' ממשיך שהחכמה היונית עצמה למעשה ינקה את חיותה מחכמת התורה, כי אין עוד חכמה. כל החכמות החיצוניות שבעולם, מאין ינקו את חכמתם? מהתורה, אלא שנתנו לה פנים חדשות. אם כן מה הפשט שכאשר אתה נוגע בחכמה שבאה במקורה מן התורה, אין זה פועל בך ענין זה? ומדוע זה כל-כך חשוב? לא מפני שצריך לעורר עכשיו את העולם - רבותי! אל תלמדו חכמת יונית. אלא מפני שאם מבינים נקודה זו, יכולים להבין שאפילו אין האדם לומד חכמה יונית, **אם הוא ניגש אל חכמת התורה כפי שהיוני ניגש אליה, אין התורה פועלת בו מה שהיא יכולה לפעול בו**, כי חכמה יונית עצמה מגיעה ג"כ מן התורה, אחרת לא היה לה אחיזה במציאות.

ובכן, ניכנס לביאור הענין. הנה מדוע לומד האדם חכמה? כל אחד בעולם, גוי ולהבדיל יהודי, מדוע הוא הולך ללמוד? מה דוחף אותו לכך? התשובה בדרך כלל היא כי הוא חושב שזה יעזור לו. איך זה יעזור לו? בדרך כלל הוא חושב שזה יתן לו מקצוע. הוא ילמד להיות רופא או עורך דין,

ומפורסם, וכן ידוע ומפורסם שגדולי חכמי אומות העולם, אף שהשיגו את גדולתם מחכמה שקשורה לאנושיות ועדינות, יותר מחמישים אחוז מהם נתפסו בחמורות שבחמורות, ובוודאי היו יותר, אלא שלא נתגלו קלונם. רק לתורה יש את הכוח הזה. **כשהאדם ניגש אל התורה באופן הנכון ולומד באופן הנכון, הוא ממשיך לתוכו את אור התורה, וזה משנה אותו לגמרי מן הקצה אל הקצה**.

מלחמת יון עם החשמנאים

והנה היונים שלטו אז על ישראל וכל מגמתם להשכיחם תורתך ולהתנהג על פי שכל אנושי. הם רצו שיתנהגו בחכמה של שכל אנושי, אך לא הועיל להם. זה הרי היה המלחמה הגדולה בין הטומאה והקדושה, בין החכמה שיש בכוחה לעשות זאת, לחכמה שאין בכוחה לעשות זאת. וכפי שראינו בתחילת דברינו, **הקב"ה נתן לנו את התורה שהיא חכמה שיש בכוחה לעקור את כל הדברים הקשים שבלב האדם**, ועוד נתן לנו מצוה להדליק את המנורה, **וכשאתה מדליק את המנורה, אתה ממשיך אור זה לזה העולם. אתה ממשיך את אור התורה שיהיה יותר קל להבינה ולקלוט אותה ולזכור אותה**. והיונים נלחמו כי רצו לעקור כח זה מן העולם. ואף שלא כל יוני ידע מדוע הוא נלחם בכזו רציחה לעקור את הקדושה, הקליפה ששלטה על היונים ידעה היטב. מגיע כח בעולם ומחפש לעקור את האור. ואחד מהדברים שהיוני עושה זה שאינו נותן להדליק את המנורה, ולכן הוא מטמא כל השמנים, כי **ברגע שאין מדליקים את המנורה, נחסר אחד מהצנורות/הכלים שמביאים אור זה לעולם, ואז אף שהיהודי יש לו תורה, קשה לו להתחבר לפנימיותה**, היינו לנקודה שיש בה הכוח לעשות זאת.

כדי להגיע למקום אחר, לכתחילה אינו ניגש בכוונה להתדבק בחכמה עצמה. הוא לא צריך אותה. כל רצונו אינו אלא להגיע למקום אחר, ולכן כשהוא לומד אותה, הוא רק צריך את הדבר הבא.

לכן אין הרופא חוזר בתשובה

זה יכול לענות על שאלה. כשיהודי אינו בריא ל"ע ומגיע לרופא והרופא מסביר לו איך כל המערכת פועלת ומדוע אצלו יש בעיה ואיך הרפואה פועלת בענין זה, והיהודי הגם שהוא במצב של מצוקה, יוצא מהתפעלות באומרו בלבו 'מה רבו מעשיך ה', ואינו יכול להבין איך הרופא לא התגייר או לא חזר בתשובה רק מדברי חכמה כאלה. אכן אחת מהתשובות לזה היא שאינו צריך את החכמה. הוא לא יכול להתפעל מדבר שבשעה שהוא לומד אותו, כל מאווי נתונים בנושא האחר שהוא רוצה שיגיע. פעמים הרבה אפשר לראות כשרופא מדבר עם פצינינט שהוא כל-כך מלא גאווה, מראשו ועד כף רגלו הוא כל-כך עסוק בגאותו, שהוא לא יכול אפילו לדבר נורמלי. אי אפשר לדבר אתו. הוא רק עסוק בלהצדיק את עצמו. סיבת הדבר כי הכלל הוא שאף שיש לך אותו ממש בידך, **אם כל כולך שקוע בכך שכל מה שיש כאן אינו אלא אמצעי למשהו אחר, אינו נוגע בו ובוודאי אינך מתפעל. הוא לא מתפעל. הוא עסוק במשהו אחר.**

לולי תורתך שעשועי

האמת שהביאור יותר עמוק, כי להתפעל מן הדבר פירושו - אני נהנה מהדבר עצמו. אפשר לראות לפעמים להבדיל כשיהודי לומד גמרא. זה אחד מהסימנים. אין זה סימן שהאדם מזוכך לגמרי, אבל זה יותר קרוב אל האמת. מי שלומד גמרא, כל-כך נהנה מקושיא, אף שהיא מפריכה את חידושו. קושיא של

ואחרי שילמד את החכמה ויבחן עליה ויידע אותה, יוכל לעשות מזה פרנסה. בסדר, יש לו כבר פרנסה מזה. מה הוא הולך לעשות עם הפרנסה? אה, יהיה לו כסף. מה יעשה עם הכסף? הוא יתן לעצמו דרור. עד שהוא מגיע לתשובה, הסיכום הסופי, שיהיה לו תענוג וכבוד. פעם התענוג מדבר אליו יותר, פעם הכבוד מדבר אליו יותר, ובדרך כלל הם מעורבים יחדיו. זוהי הסיבה שהוא עובד כל-כך קשה וארוך. הוא לוקח הלוואה ללמוד רפואה במשך חמש או עשר שנים, הכל כדי שבסוף תהיה לו פרנסה ויוכל להשיג תענוג וכבוד.

נשאל אפוא לאדם שאלה: מדוע אינך הולך אל הצרכים עצמם? מדוע אתה צריך לעבוד קשה כל-כך מסיבי סביב ויקח לך חמש עשרה שנה עד שתגיע למחוז חפצך? לך וקח את הדבר שאתה רוצה מבלי ללמוד כל החכמה קודם לכן. אכן התשובה פשוטה שאינו יכול. אין לו אפשרות לקחת תענוג וכבוד עם כף, כך שאין לו ברירה כי אם לעשות את הדרך הארוכה. ראשית הוא צריך להתלמד, ואז הוא מקבל את התואר, ואח"כ הוא מנסה להיכנס לשוק, ועד חמש עשרה שנה הוא זוכה לקבל את אשר אהבה נפשו. אין לו ברירה. אילו היתה לו ברירה, בוודאי היה לוקח את הכבוד והתאווה ונח על מקומו בשלום. זהו הסדר של חכמה יונית. בלי זה לא היה עובד ומתייגע כל-כך. הוא עובד ומתייגע רק מפני שבסוף תהיה לו תועלת מכך.

נמצא שיש כאן כמה סיבות מדוע אין האדם מגיע אל החכמה עצמה, כל החכמה שהוא לומד, כמו איך הרפואה פועלת ואיך הטבע פועל. מדוע האנשים האלה פעמים הרבה אומרים שקר ונשארים מושחתים? כי בחכמה עצמה לא נגעו מכמה סיבות. ראשית, **כי כשהאדם משתמש עם החכמה**

שאנשים מרגישים הרבה פעמים. פלוני השתמש בי ועכשיו הוא כבר לא צריך אותי, הרי שמעולם לא רצה אותי. הוא היה זקוק רק לטובות שעשיתי לו. ברגע שהוא מצא מישהו אחר, הוא עזב אותי בין רגע והמשיך הלאה בדרכו. בבין אדם לחבירו זה תופס מקום מאוד עמוק בלב. עכ"פ אם האדם בחכמה חתר להגיע אל הדבר הבא, הוא כבר לא צריך את החכמה עצמה. זה יכול להיות גם אצל מי שמזלזל במי שלימדו א"ב. הוא היה המלמד שלי בכיתה א', אני כבר לא צריך אותו, יש לי עכשיו דברים יותר טובים. זה הרי מופרך מכל וכל. אך עכ"פ המושג קיים.

קליפת יוון לגעת רק בלבוש

ובחזרה אל נקודת הדברים, נמצא דבר נפלא. חכמה יונית באה מחכמת התורה. היא לא עוד חכמה. אין עוד חכמה. יש רק דבר אחד - החכמה שהקב"ה הכניס בבריאה, וכשהאדם נוגע בחכמה, הוא הולך אל הקב"ה. אך החכמה היונית מלמדת את האדם לגעת בלבוש ולא לגעת באור. אל תעמיק יותר מדי. יש שהאב רואה את בנו הבחור מסתובב באיזה מקום ושואב משם חיות, ואינו שבע רצון מזה, כי הוא חושש שימשך לשם יותר מדי. אומר הוא לו: לך לשם, אבל קח לך רק מסביב. אח"כ אתה יכול להתקדם הלאה. אל תימשך שם פנימה. היונים אומרים כך: אתה יכול ללמוד חכמה מהתורה, אבל אתה צריך ללמוד אותה בצורה שהיא לא תגרום לך להתפעל, כי כשאתה לומד אור של תורה, זה חודר לתוך הנקודה עצמה ומשנה את כל מהותך. חידשו היונים חידוש. למד את הלבוש החיצוני אך הישאר עם תאוות ועם חוזה הגוף. אם אתה נשאר באלה - זה בסדר גמור. לכן נלחמו בדברים שהם אות, מילה ושבת, הדברים שהם הנקודה/הנשמה.

תוספות. איזה תענוג. והאמת שאפשר לראות לפעמים אצל מגידי שיעורים מתחילים. הוא אומר איזה חידוש ובחור מקשה עליו קושיא. אם הוא נהנה מן התורה, באמת נהנה מהקושיא אף שהיא מפריכה את חידושו. הוא מתפעל מהקושיא. הוא לא נכנס עכשיו ללחץ - אוי וויי, יהיו כאן בושות. עלי לחזור בי מכל השיעור ו מה יחשבו עלי אנשים? אין לו זמן לזה כי הוא באמת משתעשע עם הקושיא. הוא חוזר על הקושיא באזני אחרים: שמעת את קושייתו? היא קושיא טובה. איני יודע. אכן אם זה כך, בדרך כלל יש גם תשובה, כי כשהאדם רוגע ומיושב בדעתו, מוחו נעשה פרה ורבה והוא יכול למצוא תשובה אמיתית. אבל הוא משתעשע עם זה כי הוא נוגע בחכמה עצמה.

לעומת כן, מי שמשתמש בזה רק כאמצעי, אם תבדוק תראה שאינו משתעשע עם החכמה, ולכן אינו מתפעל. הוא כמעט נוגע בה. הוא נוגע בלבושיה. זה קצת הוספה למה שאמרנו. ראשית, הוא רק משתמש בזה כאמצעי. שנית, כשאתה משתמש עם דבר רק בתור אמצעי, אינך נוגע בנקודה. אתה מסתובב סחור סחור ולמעשה אתה ממשיך הלאה. רואים הרבה פעמים את האדם משמיע איזה דבר ומתפללים: הוא מסתובב סביב הנקודה ואינו אומר את הנקודה עצמה. זה דבר מאוד מצוי. האדם שקוע בכל הדברים החיצוניים.

ובנוסף לזה, וזו אחת מהנקודות החזקות, אחרי שכבר למד את החכמה והוא יודע אותה, אם אח"כ כבר הגיע אל הדבר שאליו חתר להגיע, הוא זורק את כל החכמה, כי הוא אומר: זקוק הייתי לה כל עוד הייתי צריך אותה. עכשיו אני כבר לא צריך אותה. זו נקודה מאוד כאובה,

העשתונות, והכל מפעיל אותו, הקנאה וצרות העין והחשיבה שהטוב נמצא בצד השני של העולם. אם אהיה שם, יהיה לי תענוג וכבוד. כל אלה הם בלב אשר אינו מסודר. הלב אינו מעובד. זה הכל שקר וכזב. זה לא מתחיל בכלל וגורם לעגמת נפש. ועל גבי זה, אנשים הם בעלי כשרונות, והרי הם הולכים ומוסיפים עוד בעיות. הם מגיבים בחזרה ועושים מעשים בידיים כי הלב מושך, ואח"כ צריך ללכת ולטפל בתוצאות הקשות. ומדברים על אדם שלומד תורה. נמצא שהוא לומד תורה והוא מסביב לתורה וכמעט שיש לו את התורה, והתורה יכולה היתה לעשות ממנו סדר, אבל הקליפה התגברה ואמרה לו: למד אבל תהיה קר, למד כדי להתפאר, למד כדי להתנצח וכו'.

קליפה נוראה היא שרשעותה עד להפליא. הוא כבר שם, הוא כבר קרוב, ומוציאים אותו ממנו. הרבה פעמים רואים לגבי רפואה שהחולה כבר היה כמעט בריא, כבר עשו לו את כל התהליך הרפואי, וברגע האחרון היה איזה כשלון והוא נפטר. זה נותן צביטה בלב. **האדם קרוב לתורה ועם כל זה הוא לא לומד אותה באופן הנכון - הצביטה מאוד מכאיבה.**

ואתם הדבקים בה' אלוֹקֵיכֶם

ומדה טובה מרובה מה שימי החנוכה מביא לנו. **ימי החנוכה מספרים לנו את האמת ואת המתנה הטובה שבתורה ואת הדרך להגיע אליה.** זוהי מתנה נפלאה. הדרך להגיע אליה היא בראש ובראשונה על-ידי הכחשת השקר, עם הידיעה שזה מונח בתורה הקדושה. ובחזרה אל מה שדיברנו לעיל על החילוק בין חכמה יונית לחכמת התורה. קח חכמה יונית ועשה את ההיפך. בחכמה יונית לומדים חכמה כדי להגיע לתענוג וכבוד, ולכתחילה אין

נתקדם בעוד פסיעה. האמת היא שכל מה שברא הקב"ה בא ממנו יתברך. כל מציאות גשמית, שולחן, ספסל, עץ, הכל. אך מה? בדברים הגשמיים יש הרבה לבושים. יש להם כבר צורה גשמית וכבר אפשר לממש אותם בידיים. לחוש המישוש יש כח חזק למשוך את האדם לגשמיות. זה מחבר אותו עם חושיו שירגיש שהגשמיות היא מציאות חיה. זה מפריד את האדם מן הפנימיות מן האור הקיים שם. אבל לפי המעשה מאין מגיע הדבר? מהקב"ה. **הדבר העדין ביותר שהקב"ה מתגלה על ידו בעולם הוא החכמה. אינך יכול לגעת בו באצבעך. זה רק אור שחודר לשכל והוא מגיע ישירות מהקב"ה.** אתה חונן לאדם דעת בלי כל הלבושים. זה כל-כך לא מגושם. **לכן יש לו הכוח החזק ביותר לחבר את האדם לרבש"ע בלי מחיצות.** וזה מה שכתב התניא בפרק ה' שהדביקות הגדולה ביותר שיתכן שיהיה לו לאדם בה', היא דביקות של חכמת התורה. אין דביקות יותר גדולה מזו. וסיבת הדבר, כי היא בלי לבושים. היא נקשרת במוח ומשנה את האדם לגמרי.

לפיכך הקליפה משקיעה בזה כח חזק מאוד. היא גורמת לו לאדם שיהיה קרוב אל החכמה, אך לא יקח את הדבר עצמו, כי אם יקח את הדבר עצמו, החכמה תשנה את האדם לגמרי. על זה היתה מלחמה גדולה מאוד.

עומד ליד התורה ואינו נוגע בה

והנה כשהאדם מבין זאת, הוא מבין איך לשנוא את הקליפה, לראות איך הוא כבר היה ליד התורה, הוא כבר היה ליד המנורה, ולא לקח את הדבר עצמו. בינינו, העגמת הנפש הגדולה ביותר שיש לו לאדם היא תוצאה של מדות שאינן מתוקנות, ולכן כשמישהו אומר לו משהו, הוא מאבד את

לצאת ידי חובה. ללימוד כזה יש כח כי אתה לכתחילה מכניס אותה בכזו התפעלות. אמנם האדם צריך לחזור כי הקב"ה רוצה שהאדם יהיה דבוק בכל עת, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, אבל הענין הוא יותר שהאדם יגש בגישה זו שהוא מבין שכאן הוא מקבל את החיים עצמם.

יותר מזה, לא רק שאינו לומד אותה כאמצעי, ולא רק שהוא מתפעל מהחכמה עצמה, ולא רק שאינו זורק אותה אחרי שהוא מקבל את עניניו, אלא כפי שאמרנו בתחילה. קח מי שלומד חכמה חיצונית. מי שלומד חכמה חיצונית, לכתחילה לא היה פונה אליה אם היה יכול לקבל את מה שהוא רוצה לקבל בלעדיה. הוא לא צריך להיות רופא. הוא רוצה את התענוג והכבוד והכסף שיקבל אח"כ. אילו היה יכול, היה לוקח מיד את הכסף. אתה שואל את הגוי: מדוע לא לקחת אם כן את הדבר עצמו? והוא משיב: לא יכולתי. הייתי רוצה, אך מה אעשה שאין לי כף שאתה אני יכול לקחת לבד? הייתי חייב ללמוד את החכמה כדי להגיע לדבר עצמו.

היהודי, הקב"ה נתן לו כזו מתנה שהוא אכן יכול לקחת את הדבר עצמו. זו מתנה נפלאה של ההודות ולהלל. הקב"ה אומר ליהודי: **אני נתון לך תורה שאם תיגש אליה מתוך הכרה שממנה אתה לוקח שייכות למקור החיים, אתה מיד יכול לקחתו מחיי החיים.** אתה יכול לקחתו עם כף. שב ולמד בחמימות, ואתה מקבל חיות תיכף ומיד וכל מה שאתה צריך. והאדם יכול להרגיש זאת. כשהאדם לומד קצת באופן נכון, הוא יכול להרגיש שהוא נהפך לאיש אחר. רואים לפעמים אנשים שיש להם נסיונות קשים, והם מתנתקים מהכל ויושבים ולומדים ב'געשמאק'.

החכמה נכנסת בהם, ולכן הם נראים כפי שהם נראים. אכן מי שלומד תורה ומחפש קודם לכן להגיע אל הקב"ה. רצונו הוא להגיע לרבש"ע כי הוא יודע שהוא חיי החיים, והוא לומד תורה כדי להגיע לזה... אפשר לומר זאת בדרך פשוטה. האדם אומר כמה מזמורי תהלים, מזמורים המדברים על התשוקה לרבש"ע, ואח"כ הוא לומד עם 'געשמאק' ועם מהלך מחשבה שזה מה שהתורה תעשה עמו. היא תקרב אותו לרבש"ע, כי בתורה יש חכמה אשר על ידה אפשר להתקרב אל הקב"ה.

כל עוד אינך משתמש בה כאמצעי, אלא להגיע אל הקב"ה... ברור שהתורה היא אמצעי להגיע לרבש"ע, אך היות שהקב"ה מונח בכל אות של תורה, נמצא שזה מה שאתה רוצה. אתה רוצה את הקב"ה... אזי מתדבק האור בנפש, כי לכתחילה רצית את החכמה עצמה, ואתה נדבק בנקודת החכמה, לאמת שבה, לחכמה עצמה, ואז אין האדם רוצה לעזוב אותה. הוא רוצה לזכור אותה, הוא רוצה לחזור עליה, הוא רוצה להישאר אתה, כי הוא צריך אותה בעצמה. ואז החכמה נדבקת בו, ואז מגיע כל מה שצריך להגיע עמה.

השמר לך פן תשכח

זו אחת מסיבות מדוע בתורה 'השמר לך פן תשכח' תופס מקום גדול, מדוע צריך לזכור את התורה. יש שהאדם אומר: בסדר, יש עילויים, מוחות גדולים. אני איני זוכר מה שאני לומד, מה אני יכול לעשות? זה כאב, אבל חייבים להשלים עם זה, אחרת, סתם אשבר ברוחי ואפסיק ללמוד. אך בעומק הקב"ה רוצה מן האדם שילמד בגישה כזו. הוא לומד כי הוא רוצה לזכור כל מילה, כי הוא צריך להישאר עם זה. אני רוצה ללמוד תורה כי אני רוצה שהתורה תישאר אתי, לא כי אני צריך

וואלפסאן זצ"ל, בה כתב לאחד ששאל אותו מהי חסידות: רצית לדעת מהי חסידות, אומר לך האמת, איני יודע. אך דע לך שאילו היית שואל אותי מה זה חיים, הייתי עונה לך גם כן איני יודע, כי אי-אפשר להסביר במילים מה זה חיים. ואולם מי שכל אבריו עושים את עבודתם ודמו הולך וסובב את גופו כפי הטבע, בידוע שיש לו חיים. כן הדבר לענין החסידות ששאלתני. איני יכול להסביר לך מה זו חסידות, אך דבר זה אני יודע, שאם האדם מתנהג כראוי ומקיים את כל יסודות החסידות, הרי הוא חסיד.

הוי אומר: כשהאדם נוגע בדבר שהוא חיים, קשה לו להגדירו באותיות, כי אותיות הן צמצום ולבושים. כסא ושולחן ועץ אתה יכול להגדיר באותיות. אבל כשאתה מדבר על החיים עצמם, אינך יכול להגדירם באותיות. הם גבוהים מזה, נעימים מזה, הם החיים עצמם. וכשמדברים על חסידות, הלא היא **הכוח לגלות את החיות שבתוך הדבר**. את השבת בדרך משל אפשר להגדיר בהגדרה חיצונית - לא תעשה כל מלאכה. לא שחש ושלוה המילים האלה אינן מבטאות את השבת. הלא הן מילותיה של התורה הקדושה. כוונתנו לומר שהעומד מן הצד ואינו יודע מה היא השבת, יכול לתפוס אותה באופן זה - אל תעשה מלאכה. אך הדרך לעזור לאדם לטעום מהחיות שמונחת בלא תעשה כל מלאכה, זה **שכאשר הוא שובת מדברים גופניים, הוא מתחיל להרגיש את נשמתו, הוא מרגיש כוז חיות שהוא לא רוצה לעזוב אותה**, הוא לא רוצה להסתלק מכאן, לא מושך אותו לחזור לימות החול. אחר-כך כשכבר חזר לימות החול, שוב מתחילים למשוך אותו דברים אחרים, אבל לחסידות יש דרכים להגיע לאור זה.

רק התורה עוקרת מדות רעות

זה מחזיר אותנו למה שהתחלנו בו,

כלים לריכוז המוח

אכן האדם צריך להשתמש בכלים כדי להתלמד איך ללמוד ב'געשמאק'. דוגמא לדבר: **הרבה אנשים אין להם 'געשמאק' בתורה בגלל בעיית ריכוז**. מוחו בורח לו לארבע כנפות הארץ ולכן אין לו 'געשמאק'. ובכן, אחת מהעצות להתרכז, ורואים כל-כך הרבה אנשים, כולל בעלי בתים ואף גם כאלה שנחשבים למתחילים, שנעזרים בה. אחת מהסיבות שהאדם מתמודד עם קושי להתרכז היא משום שבפעם הראשונה כל מילה שניה הוא לא מבין, והוא מסתכל ברש"י, ובדרך לרש"י, ראשו בורח כבר למקום אחר. מסתכל הוא למטה בהערות לראות אולי הם אומרים פשט, ואז הוא כבר נעצר על הערה אחרת. בקיצור, **מוחו בורח, ולכן אין לו תענוג**. האדם לא ניסה לחזור. הוי אומר: **אחרי שאתה לומד היטב, דף אחד, שני דף, שלושה דף. עכשיו תקדיש לך זמן וחזור עליהם מבלי שתצטרך כל רגע להסתכל לצדדים**. סע. המוח רץ, אבל הוא רץ עם הבנה ועם 'געשמאק', עוד תשובה ועוד תשובה. עכשיו חזור על זה בשנית, כי בפעם הראשונה עדיין היו חורים. פעם שלישית. כשהוא עושה כן, יש לו את הריכוז. **ריכוז פירושו שהוא מנכס את כל חושי. בוודאי ירגיש 'געשמאק'**.

אכן כן, יש עצות כל-כך פשוטות. היצר הרע מבלבל את המוח עם שטויות. זה לא מי יודע מה. ממש שטויות. אבל **כשהאדם לוחם כי הוא רוצה את הקב"ה ומתפלל אליו, הקב"ה מראה לו שהוא יכול ליגע באור עצמו והוא ממש מרגיש טעם חיים**. זה לא משל. כי כשהאדם אוכל מזון, הוא מקבל חיות.

את החיים קשה להגדיר באותיות

בעבר הבאנו איגרת של הגה"צ רבי משה

שנוכל לקיים דע מה שתשיב לאפיקורס - האפיקורס שבתוכנו. מה החילוק בין מי שרחוק מה' למי שקרוב אליו? כשיש לך בעיה ואתה מנסה לעזור לעצמך, יש לך מושג כמה דברים אתה צריך לעשות כדי שתוכל לעזור לעצמך להגיע אל החיים? אתה צריך להשיג כסף, ואתה צריך ללמוד משהו כדי שתוכל להשיג את הכסף, ואתה צריך לנסות להפוך את הכסף לתענוג, ואחרי שטעמת את תאוותך - אתה נעשה שבור ומדוכא. אך היהודי, הלא הולך עם הגמרא'לע שלו. הוא יש לו יכולת לנגוס תיכף ומיד בתוך החיות. מה הבעיה? חסר לי חיות? יש לי יכולת ליטול אותה תיכף ומיד. יש לי רבש"ע.

ולכן מאוד נחוץ שהאדם ישיקיע את עצמו בהבנת התורה. אנו מדברים באופן פשוט, שהאדם ישתמש במוחו לחשוב מה ההוה אמינא, מה המסקנא, מה סיכום הדברים, מה החילוק. כשהאדם עושה זאת מתוך ענוה, השילוב של ללמוד היטב וללמוד בביטול כי הוא רוצה להכיר חכמתו יתברך, הוא רוצה להגיע למה שמעבר לאותיות - עוזר לו לאדם לקבל את התענוג הקיים שם.

כלל הדברים הוא שכל דבר הוא כלי לדרגה אחת יותר גבוהה. אפשר לראות זאת גם בכלי הנר עצמו. הכוס היא כלי לשמן, השמן הוא כלי לפתילה, הפתילה היא כלי לשלהבת, ואף השלהבת עצמה, החלק הראשון האחוז בפתילה הוא אש שחורה, והוא כלי לאש הלבנה, וכל אלה כלים הם לאור הרוחני.

כשהאדם יושב ולומד ומנסה להבין את התורה ולזכור אותה, הסיבה שהוא עושה כך היא, כי הוא רוצה לעשות כלי לדבר הבא. אם אני נמצא שלושה שלבים קודם לכן ולא הבנתי כלל מה שלמדתי - איני

שהקב"ה נתן לנו תורה שאחת מהנקודות לתאר אותה היא שהקב"ה נתן יכולת להגיע אל הדבר שהוא מעבר ללבוש. בכל מה שנמצא בעולם, אתה יכול להגיע רק אל הלבוש. כשיהודי רואה מה רבו מעשיך ה', הוא רואה את הקב"ה, אבל זה לבוש, אתה עדיין צריך לטפס ולהתבונן בחכמה שקיימת, ואז אתה רואה שזה חידוש, אתה שואל איך יתכן שמעץ שנתייבש בחורף יוצא תפוח כל-כך מרהיב עין, ומזה את מגיע למסקנא שיש אלוקים בעולם. אבל זה כבר עבודה להתבונן ולחשב מתוך הלבוש. אומר הקב"ה: לבני ישראל אני נותן מתנה, ומשמעותה, שאני נותן לך את הכוח לומר את המילים של התורה עצמה. לומר בראשית ברא אלוקים, לומר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. אני נותן לך כח להרגיש חיות בלי כל הלבושים.

וכדי שהאדם יצליח לגשת אל התורה באופן הנכון, הקב"ה נתן לנו מנורה שכאשר מדליקים אותה, נדלק הדבר שמונח עליה, הנס שבתוכה, והיא היתה עדות לכל באי עולם כל עוד נר המערבי דלק, שמה? שדבר זה שנתתי לבני ישראל, יש לו דבר יותר עמוק, והסימן לכך, כי שום דבר אחר בעולם אין לו כוח לעקור מן האדם מדות רעות ותאוות רעות, כי אם דבר זה. כשאתה מתדבק עם הקב"ה בעצמו, אתה יכול ללכת מן הקצה אל הקצה. זוהי העדות הגדולה ביותר לכל באי עולם. בנרות החנוכה, בניסים שהיו להם, במסירות נפש שהיתה להם, יכולים היו לראות שהקב"ה לא נטש אותם, ובתוך החושך הניח להם פך שמן טהור, שוב כדי שיוכלו להיאחז בנס שבתוך החכמה. לא בחכמה החיצונית, אלא בנס שבתוך החכמה, הנקודה שאין לה לבושים.

ונתן לנו את תורתו

אפשר להסביר זאת במילים פשוטות כדי

והוציאו ישראל מהם חלקי הקדושה לגמרי. ועל כן איתא בספרים שמאז והלאה לא העמידו היונים פילוסופים בעולם, ולעומת זה נתרבה שפע החכמה אצל ישראל עד שעבר הגבול להאיר אף במקומות השפלים ברשות הרבים שהוא מקום החיצונים לסמא את עיניהם".

בדבריו אלו יש חיזוק גדול, שכאשר האדם רואה שהוא משתמש עם החכמה קצת בשביל גאווה וקצת בשביל להשיג דברים אחרים, הרי הוא מנסה לקחתו בחזרה. הוא מנהל את המלחמה בתוכו - הבה ננסה ללמוד בקדושה, הבה נחזור בתשובה, הבה נלמד יותר בשביל להתקרב אל ה' - הרי הוא מוציא את ניצוצי הקדושה מהמקום הבלתי ראוי ואז מתרבה האור אצלו. על זה צריך להודות ולהלל לה'. כל החכמות הקיימות בעולם הן רק חצוניות, וכמה יכול האדם להשיג עוד ועוד על-ידי לימוד התורה, ועיקר תשוקתו של האדם הוא שזה יקרבו אל ה', ואז זה עוקר את כל הרע מתוכו - ישמח לב מבקשי ה', כי ברגע שאתה מבקש את ה', כל אות של תורה פועלת בך מה שצריכה לפעול, ומקילה ממך את בעיותיך, וממילא אתה מתמלא שמחה.

יכול להגיע לדבר הבא. תחילה אני צריך לעשות הבנה כפי מה שהמוח תופס עכשיו, ואז אני צריך לחזור עליה שוב. מדוע? כי אני רוצה שיגיע אלי השלב הבא. אני מחפש את הדבר הבא. איני רוצה שזה יהיה כמו חכמה יונית. ולכן אני מבטל עצמי מצדי לבנות כלים ולהתפלל לה' שבתוך הכלים יחול ה'יפתח לבנו בתורתו'. מתנה נפלאה היא שהקב"ה נתן לנו.

עת אשר שלט האדם באדם

נסיים בעוד נקודה אחת: כתוב בקהלת (ח, ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. על פי פשטות הכוונה שכאשר אחד שולט על השני, אין זה טוב לנשלט, כי הוא כאילו נמצא בתפיסה. אך ב'שם משמאל' הביא מכתבי האר"י וזה לשונו: "זה שהאדם בליעל שולט על האדם דקדושה, הוא לרע לו, לאדם בליעל, ליקח ולהוציא ממנו חלקי הטוב ולהתוסף על אדם דקדושה (צד הקליפה רוצה לגזול חכמה מן המקור, אך בסוף, כשהאמת מתגבר על השקר, צד הקדושה מוציא מצד הקליפה כל כוחות הקדושה שבו ולא נשאר בו מאום). והיונים ששלטו אז על ישראל בכח החכמה שבהם, שהיו בה מעט מניצוצי קדושה כנ"ל, היה לרע להם

מדור אור החיים

ערש"ק פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"א

הדרך היחידה לישא חן וחסד בעיני אחרים

שהיה לו ממילא, אלא שהרכיב איזה אמצעי בעין שר בבית הסוהר כדי שיוכל לראות אותו חן) והוא **אומרו ויתן חנו בעיני וגו' והבן.**

יאר ה' פניו אליך ויחונך

הנה ראשון לכל אנו רואים מכאן שכאשר **הקב"ה מטיב עם האדם**, הוא מטיב עמו פעמיים. פעם ראשונה הוא **משרה עליו את שכינתו ואז יש לו הכל, חן וחסד ורחמים וכל טוב.** ופעם השניה הוא **גורם לזולתו להכיר בזה באופן שימצא חן בעיניו.**

ובספר "דגל מחנה אפרים" (נשא) כתב שאפשר לכוון זאת בברכת כהנים, וזה לשונו: **יברכך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחונך.** צריך להבין, הא ממילא ידעינן כשיאיר ה' פניו אלינו, בודאי יהיה לו חן, ומאי שוב הברכה ויחונך. ויש לומר על דרך דאיתא באור החיים על פסוק ויתן ה' את חנו בעיני שר בית הסוהר, היינו כי החן שהוא שורה על האדם הוא חסד עליון וקדושה עליונה, ויש מי שאינו יכול להבין זה החן ולקבל אותו, כי הוא אדרבא ההיפוך מזה, ועל כן אמר שם ויתן ה' את חנו בעיני שר בית הסוהר, היינו שהוצרך הקב"ה לשרות על שר הנ"ל שיוכל לקבל חנו של יוסף, עד כאן עיין שם בצחות לשונו, וזה

ויהי ה' את יוסף ויט עליו חסד

לאחר הנסיון שהיה לו ליוסף עם אשת פוטיפר, הושם בבית הסוהר, וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְטַלְטֵל אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חָנוּ בְּעֵינָיו שֵׁר בֵּית הַסֹּהַר (לט, כא). כתב האוה"ח הק': **פירוש, כי בהשראת שכינה על האדם, יושפע הנסמך** (זה שהשכינה שורה עליו) **מהמשרה שכינתו ממה שבו, וידוע הוא חן המקום ברוך הוא כי הוא מקור החן** (יש דבר שנקרא חן שקשה להסבירו, כי הוא דבר רוחני ששורה על האדם, וכשהאדם נושא חן בעיני אנשים, סימן הוא שהשכינה שורה עליו, כי אין דרך לקבל חן כי אם מה' שהוא מקור החן), **והוא אומרו ויהי ה' את יוסף, ובה ויט אליו חסד, פירוש ממילא** (הוא לא היה צריך לעשות שום פעולה בשביל זה, אף לא לקיים איזו מצוה שיש בה סגולה לכך. השכינה שרתה עליו וממילא היה לו חן. וזהו שאנו אומרים בברכת שים שלום: ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך, וממילא תשים עלינו טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים). **ואומרו ויתן חנו** (ולכאורה אין צורך בכך שהרי הוא כבר נושא חן ממילא), **להיות כי לא תרגיש בחינת הרע במתק החן** (מי שיש לו בחינת רע, אינו מרגיש שהאדם העומד מולו יש לו חן, שהוא רחוק מן הרוחניות בתכלית הריחוק), **לזה הוצרך ה' להרכיב בעין שר בית הסוהר אמצעי לערב אליו חן צדיק** (לא שהוסיף על חן חינו של יוסף

העולם מי שהוא עניו באמת, היינו שאינו עושה רעש מעצמו, באופן ממילא בני אדם נמשכים אליו, וכל כך למה? כי היהודי הוא כלי להשראת השכינה, אלא שכאשר הוא מתגאה, הוא דוחק את רגלי השכינה ואינו נותן לה לשרות עליו, וממילא בני אדם סולדים ממנו. אבל אם הוא מחזיק את עצמו בענוה ונותן לשכינה לשרות עליו, ממילא יש לו חן.

יש שטועים בזה וחושבים שהענוה היא סיבה למציאת חן. לא בגלל הענוה הוא מוצא חן. הוא נושא חן מחמת השכינה ששורה עליו, אשר שלמות נפלאה היא שגורמת לכולם להתפעל, אלא שהשכינה אינה יכולה לשרות עליו, רק מפני שיש לו ענוה, כי המתגאה הקב"ה אומר עליו: "אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת".

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו

הנה בסוף הפרשה מבואר שמה שיוסף ביקש משר המשקים להזכירו לפני פרעה, נחשב לו כפגם בבטחונו בה' לפי מדרגתו, ומפני כך נענש ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. ועמדו המפרשים על כפל הלשון, ולא זכר וישכחהו, וברש"י פירש: ולא זכר שר המשקים בו ביום (ביום צאתו מבית הסוהר), וישכחהו לאחר מכן. ועל זה הביא מהמדרש: מפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הוזקק להיות אסור עוד שתי שנים, שנאמר (תהלים מ, ה) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח על מצרים הקרוים (ישעיה ל, ז) רהב.

ובאור"ח הק' הוסיף בזה עוד ביאור, וזה לשונו: ואולי שירמוז באומרו וישכחהו על זה הדרך, וישכח הוא (שר המשקים שכח), אבל הקב"ה לא שכחו ויזכרהו לטובה, והיה מקץ שנתיים ימים וגו' ואז שר המשקים זכר אותו בעל כרחו.

יש לומר גם כן כאן הפירוש, שזהו ברכה אחרת ויחונך, היינו שיתן ה' חנך בעיני כל ושידעו כולם מן החן שלך.

מה תעשה ומה תפעל

ועוד שמעינך מדברי האוה"ח הק' והוא נוגע למעשה, שחן אינו דבר שאפשר לעשות משהו כדי לקבלו, כי דבר רוחני הוא, קדושה עליונה. החן נובע מהאלוקות ששורה על האדם, כי אלוקות היא שלמות, ובני אדם מתפעלים משלמות. כמה שישתדל האדם וייפה את עצמו, זה לא יועיל לו. רק דבר אחד הוא יכול לעשות, להתקשר להשי"ת, לכוון בברכת הכהנים, לדעת שהדבר תלוי בהשראת השכינה, ואז תשרה עליו השכינה ויהיה לו חן.

בספר "דברי ישראל" (תחילת פרשת נח) להרה"ק ממאדו"ץ זיע"א הביא בשם אביו על הפסוק הנאמר סוף פרשת בראשית "ונח מצא חן בעיני השם". כפי שמציאה באה אל האדם בהיסח הדעת, כך החן בא אל האדם בהיסח הדעת. הוא אינו יכול לקחת אותו בידים. ונח מצא חן בעיני ה' - זה הגיע אליו בהיסח הדעת.

בידוע שהוא יראת שמים

האמת שהדבר כבר מבואר בדברי חז"ל במסכת סוכה (מט, ב): "כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים, שנאמר חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו". פירוש, מי שבני אדם מתפעלים ממנו, אם יכולים להסביר ממה מתפעלים, כגון מהחוש הומור שלו או מזריזות הידיים שלו וכדומה, אין זה נקרא חן, אבל אם אין יכולים להסביר ממה מתפעלים, הרי זה מפני שחופפת עליו קדושה עליונה, ואם כן יש בכך כדי להעיד עליו שהוא ירא שמים.

עקב ענוה יראת ה'

והנה אם נתבונן, נראה שעל-פי סדר

חן בעיני פלוני, ואז יוכל הקב"ה לעזור לך שתישא חן בעיניו".

אחרי שבר גאון

אחד סיפר לי שפעם פנה לגיסו שהוא גביר אדיר וביקש ממנו עזרה כספית בתארו לפניו את מצוקתו, וגיסו הוציא אותו בשן ועין בהאשימו אותו במצבו, ולא נתן לו אפילו פרוטה אחת. הוא נעשה שבור ורצוץ מזה, ואז הלך לחבר טוב ושפך בפניו את מר לבו, ועל אתר הוציא פלוני את מלוא הסכום ונתן לו.

הרבה פירושים יש לזה, ואחד מהם הוא על-פי האמור. כשהאדם מגיע מוכן ומזומן עם כלי עבודה בידו לישא חן וחסד בפני זולתו, אין לו נשיאות חן. ורק לאחר שפלוני מגלגל אותו מכל המדרגות, רק אז הוא יכול לישא חן, כי עכשיו הוא עומד בכל הכללים לישא חן בעיני אחרים. וכך ראינו הרבה מאוד עובדות על דרך זה. **כשהאדם נוחל כשלון גדול, משום מה הוא מתחיל מאז לישא חן, כי יש עליו השראת השכינה.**

הנה אף זה יש בו מיסוד האמור לעיל. האדם אין לו את היכולת לחדור ללב זולתו. הקב"ה נתן לו רק את היכולת לפעול בידיו לפי בחירתו, אבל אינו יכול לחדור ללב זולתו ולשלוט עליו. את זאת רק הקב"ה יכול. הדבר נוגע כשהוא רוצה לדוגמא להזכיר משהו לפלוני. הוא מזכיר לו ומתרה בו ומזהיר אותו, ובסוף הלה שוכח. הקב"ה אינו שוכח, אבל האדם מאחר שרצה לעשותו לבדו, סתם את הצינור. זהו היסוד שראינו בענין החן. **אין האדם יכול לחדור ללב זולתו ולגרום לו להתפעל ממנו.** רק דרך אחת יש לו, **ליתן לשכינה לשרות עליו, זאת על-ידי התכוננות בטובותיו של הקב"ה והתבטלות מוחלטת אליו, וכיון שתשרה עליו השכינה, ישא חן בעיני אחרים.**

יש ששומעים האחד מאחל לחבירו: "אתה הולך לאסוף כסף לצורך מצוה, אתה הולך להשתדל בשביל שידוך, ה' יעזור שתמצא חן בעיני פלוני". פירוש המילים הוא: "ה' יעזור שתזכור שאינך יכול לישא

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"ד

הקב"ה מנמיך עצמו לדרגתו של כל אחד באשר הוא שם

שפתה וסגנון דיבורה לגיל של הילד, כי המבוגר יכול לצמצם את עצמו לילד, והילד אין בכוחו להשכיל כמו המבוגר.

בטרם הדליק את הנר, רצה הצדיק שיבינו מה פשרו של דבר שאור החנוכה מאיר למטה מעשרה, והסביר הכוונה שהקב"ה מדבר עם האדם בשפתו וסגנונו לפי דרגתו. **אם יש לו לאדם טמטום הלב ובגלל כן אינו מבין במשך השנה מה שמדברים אתו**, הקב"ה שולח לו רמזים ואינו מבין... בסדר, אבל עדיין יש לו רמזים שיוכל להבין. יש רמזים שאף מי שאינו בבחינת חכימא - מבינם. **אומר הקב"ה: בסדר, נדבר אתו בשפתו כדי שיבין. בחנוכה הקב"ה מצמצם את התורה ואת הקשר עם האדם יותר מבכל השנה.**

שם הוי"ה עם דל"ת

בספה"ק **'בית אהרן'** על הפסוק: **'ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדולמי ושמו חירה'**, אומר כך: יהודה הוא שם הוי"ה עם אות דל"ת באמצע, כי **יש לו להקב"ה כעין דל"ת שהוא נפתח ויורד אל האדם ומדבר אתו לפי דרגתו. הוא לוקח אורות גדולים ומביאם אל**

איתתך גוצא גחין ותלחוש לה

הרה"ק **רבי מרדכי דוב מהארניסטייפל** זיע"א נשא את בתו של ה'דברי חיים' מצאנז זיע"א, ושהה למשך תקופת מה אחר נישואיו אצל חותנו. בתום התקופה, נסע בחזרה לעיר מולדתו ובדרך עבר את העיר טאלנא ונכנס אל הרה"ק **רבי דוד זיע"א** שהיה אחי זקנו הרה"ק מטשערקאס זיע"א. היה אז ליל ראשון דחנוכה, הרה"ק **מטאלנא** עמד והתכונן להדלקת הנר, ופתאום הסתובב לאחד מהחסידים שעמד מאחוריו ושאל: איך אתה מדבר עם נוות ביתך? הן נמוכה היא ממך, ובכן, מה אתה עושה? אתה מתכופף אליה או שהיא עולה על הכסא? וכיון שסיים את שאלתו, מיד הסתובב בחזרה ובירך על הדלקת הנר. כולם תמהו לפשר הדבר, אך הרה"ק מהארניסטייפל שפך אור על התמיהה. הוא אמר: הצדיק בוודאי התכוון למה שאמר **חז"ל** (ב"מ נט, א): **איתתך גוצא גחין ותלחוש לה**. אם אשתך נמוכה, התכופף ודבר אליה. התכוון לומר **שכאשר הקב"ה רוצה לדבר אתנו, אינו ממתין שנעלה למעלה, אלא הוא כביכול מנמיך את עצמו ויורד לדרגת האדם ומדבר אתו לפי שפתו**, והוא כדרך האם שמדברת עם בנה אשר מתאימה את

מה זה משנה שזה נעשה בצורה ובשפה ילדותית? סוף סוף מתרחש אותו דבר.

יותר מזה, האדם רגיל ללגלג על מי שצעיר ממנו בשנתיים. הוא אומר לו: כשתתבגר - תבין. כל החיים זה הולך ככה. כל אימת ששנים נפגשים ואחד מהם כבר נמצא בשלב יותר מתקדם בחיים, הוא מסתכל על השני כעל טיפשי קצת. הוא אומר לו: נו-נו, תעשה לבד את הטעויות, אח"כ תחזור וכבר תבין לבד. כך כל אחד צוחק מזה שצעיר ממנו בשנתיים, כאילו אומר בלבו: אני חכם וטיפש.

תנינת פרס למבוגר

נמצא **שכלפי הקב"ה, השפה הזו שמדברים אתך**, בעל כשרון נפלא, והסגנון הזה של קרבת אלוקים שמשוחחים אתך, הוא ג"כ **צמצום גדול כפי המקום שבו אתה נמצא עכשיו**, ואם כן **מה החילוק אצל הקב"ה אם הצמצום הוא עד כאן או שהוא צמצום עוד יותר גדול?** הרי בין כה וכה הקב"ה מדבר עם האדם כפי השפה שהוא מבין, ואם הוא כבר כן קצת 'עובד' - בהשוואה למי? אם ישווה את עצמו רק לדור אחד קודם, יראה שמצב היראת שמים שלו ממש בזיונות. אך מה? יש מהלך של ירידת הדורות והקב"ה ממציא את התורה לאדם ויכול לדבר אתך בשפתך. אם אתה מדבר בשפה כזו, אף הוא ידבר אתך כך.

כך מסופר על **אחד הצדיקים** שבעת אמירת 'ברכי נפשי את ה' התלהב ואמר: וכי ראוי אני לברך את ה'?! מי אני ומה אני? אך ה' אלוקי גדלת מאוד הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה' **ואם הקב"ה משפיל את עצמו מרום גדלותו לעטות אור כשלמה ולהטות שמים כיריעה שאף זה צמצום גדול הוא, יכול הוא להשפיל את עצמו גם אלי ולקבל את ברכתי שלי.**

האדם. בזה הוא מפרש 'משפיל גאים עדי ארץ'. גאים הם **אורות גבוהים, גבוה מעל גבוה. הקב"ה משפילים עדי ארץ באופן שגם האנשים הפשוטים יוכלו להיאחז בהם**, וזאת כדי **'להגביה שפלים עדי מרום'**, היינו שהאנשים השפלים יתרוממו. כך יש **בהפטרה לשבת שובה**: אני כברוש רענן. ופירש שם **רש"י**: **"אני לו נכפף להיות אוזח ידו בי** כברוש רענן הנכפף לארץ שאדם אוזח בענפיו, כלומר, **איהיה מצוי לו"**.

תנינת פרס לילד

ענין זה מתקיים במיוחד במצות נר חנוכה שקיבלנו, ונרחיבו יותר לדבר עליו בשפתינו. **הרמב"ם** הרי אומר **בפירוש המשניות** בהקדמת **פרק חלק** (סנהדרין פ"י) **שרצוי ונכון ליתן פרס לילד עבור דבר טוב שעשה, בכל גיל כפי שמתאים לאותו גיל, עד שכאשר תתחזק דעתו, יבין שאין פרס גדול מקרבת אלוקים**. ולכאורה יש להבין איך מותר ללכת במהלך זה שנדמה כמהלך של שקר? והאמת שיש לשאול כן באופן כללי על מה שאמרו **חז"ל** לעולם יעסוק אדם בתורה וכו' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. אכן אחת מהתשובות היא כזו: נניח שהילד חוזר הביתה ומבקש מההורים שיקנו לו משהו (כי לכל החברים יש). ההורים מחליטים לקנות לו, אך יערכו לו תחילה מבצע. הם אומרים לו: אם תלך לישון עד שעה שמונה במשך שבועיים - תקבל. הנה מקופיאי זה נראה ילדותי, אבל כשמתבוננים, זה ממש לא כך, כי הנה הקב"ה הוא זה שברא את הצעצוע, למי הוא ברא אותו? לילד שזקוק לו, ואף נתן לו הורים שיוכלו לתת לו. נמצא **שכאשר הוא מקבל את הפרס לפי גילו, נכון שזה יותר מצומצם, אבל למעשה מדובר בחיור שהקב"ה נותן לו**. הוא אומר לו: איזה יופי שהלכת לישון במשך שבועיים בזמן! קיימת מצות כיבוד אב ואם. אתה הולך ומתעלה.

עדיין דרך ארוכה להסיר את הטמטום, הקב"ה ממציא לו עצמו ומדבר אתו בשפה שהוא יכול להבין עכשיו. ולזה האדם זקוק יותר מכל. הוא הרבה אנשים אומרים לו תורות. זה אומר לו מצדיק פלוני, זה מצדיק פלוני. מדוע אין זה מדבר אליו? מדוע זה עדיין לא שינה אותו? כי זה לא מדבר אתו בדיוק לפי המקום שבו הוא נמצא. אין הוא מבין מה שמדברים אתו. אך כאן הקב"ה ממציא לו עצמו.

כשהאדם מבקש שהקב"ה יאיר עיניו ולבו בתורתו, הוא מגיע עם הכנעה נפלאה ואומר: אני מכיר את מצבי, ואני יודע שזה בגלל טמטום הלב שגורם לי שלא אבין, אבל אתה ממציא את עצמך. הקב"ה מנמיך את עצמו למטה מעשרה, בדומה לפרס שנותנים לילד. זה הכל רבש"ע. הקב"ה יכול ללמוד גמרא בלי רש"י, גמרא עם רש"י, וכן הלאה. הוא מביא לאדם מאמרי חז"ל, אגדות חז"ל. כל מי שאינו רוצה לשמוע את חסרונותיו, יש איזו דרך שאם נאמר לו אותם על ידה, הוא יסכים לשמוע, אך בדרך כלל אין זה מגיע אליו בצורה זו. אומרים לו אותם בחריפות, או שאין אומרים לו בכלל כי כבר ניסו לומר לו והוא ברח. אכן הקב"ה יש לו את המפתח. הוא יודע איך להשמיע לאדם את חסרונותיו מבלי שייפגע ומבלי שיתפרק. הקב"ה אינו עוזב את האדם, כפי שרואים בחוש. הוא תמיד בא אל האדם ומסביר לו שוב ושוב עד שהוא מבין.

בסייעתא דשמיא אינו מצליח

חיוק נפלא מאוד הוא. אם יאמר אדם: רבוננו של עולם! אינני מבין את השפה הזו. דבר אתי בשפתי - יראה שהקב"ה מתחיל לדבר אתו בשפתו. כבר דיברנו בעבר על המושג שיש שהאדם רוצה לעבור עבירה ולא הולך לו. זהו דוגמא לכך. אי אפשר

הקב"ה מדריך את האדם בכל מצב

החיוק שבדבר הוא שהאדם מתבונן ורואה שהסיבה שהוא מסובך ואינו מוצא את הדרך להיחלץ מסבכו היא טמטום הלב. הוא לא מוצא את הדרך, הוא באמת בצער, הוא שרוי בצער רוחני, ואע"פ שיש לו צער רוחני, אינו מצליח למצוא את הדרך, והוא בוכה ואומר תהלים, הוא באמת רוצה למצוא את הדרך אל שער השמים, אך עדיין הוא תועה ביער. אי אפשר לומר שזה בכלל לא זו. משהו זו. אבל עדיין מר לו ממר. מצבו אינו כפי טוב. מדוע זה כך? כי האדם יש לו פרשיות שונות שכבר נשכחו ממנו. מאכלות אסורות הן בעיה. כל האופנים של מאכלות אסורות, ואפילו מה שאכל באונס, כמו שכתב ה'אור החיים' הק'. זה בעיה גדולה. וכן פגיעה ביהודי. מי יכול לומר על עצמו שלא פגע ביהודי? זה טמטום הלב. 'וְנִטְמָתָם בַּם'. ומי מתייסר בגלל זה? האדם עצמו. יש לו הרבה 'חבילות' שהוא סוחר בלבו.

אומר לו הקב"ה: הבה ואסביר לך. האם אתה מבין את החילוק בין מי שכבר נעשה בן בינה לילד בן אחת עשרה שלומד גמרא? החילוק גדול ואעפ"כ אפשר ללמוד עם ילד בן אחת עשרה גמרא והוא יכול להצליח ולהבין. הא לך שאפשר לצמצם את התורה. ובכן, דע לך שטמטום הלב גורם לך להיות פחות מהפוטנציאל שלך, ומקשה לך להבין איך לעבוד את ה'. מאה אחוז. זה בעיה מאוד גדולה. אך תבין שאני מתקרב אליך כשאתה עושה תשובה הגם שלא הסרת עדיין את כל הטמטום.

האדם צריך הרבה לעבוד כדי להסיר את כל הטמטום, אבל הקב"ה אומר: אני כבר שומע לך. תיכף ומיד אני מקשיב ושומע מה שאתה מבקש, ואני קרוב אליך, ותפילותיך כבר מתקבלות. ואף שיש לו

את התורה ולהסביר לו היכן הוא תועה ומה הצעד הבא שהוא צריך לעשות.

האמת היא, **שוהו הדבר היחיד שהאדם צריך לדעת.** מה האדם צריך לדעת ברגע זה? אמנם האדם תמיד רוצה לדעת מראש מה יהיו מאה הצעדים הבאים. אך לא זה מה שהוא צריך. לך-לך אל הארץ אשר אראך. **לך נחוץ לדעת עכשיו מה עליך לעשות כאן ועכשיו, הצעד הבא, והצעד שלאחר הצעד הבא, יתגלה לך רק אחרי שתעשה את הצעד הבא הנכון.** זה מה שאתה צריך שהקב"ה יסביר לך מה עליך לעשות היום, ולא מה תהיינה התוצאות של מה שאתה מתכנן ומה יהיה עם בניך וכו'. אותן אתה יכול לדעת, כי אינן נקבעות רק אחרי שאתה בוחר בטוב, ואתה יכול לבחור רק במה שמוטל לפניך. מה אתה טוען, שעכשיו אינך בשום מקום? הפלא ופלא, **כאן הקב"ה נכנס ומדבר אתך בשפתך. וכשמודים על כך, ומקווים לכך, ומבקשים על כך, זוכים לקבל הבנה הרבה בענין.**

לדבר אתו עכשיו בשפה האחרת. מה, אתה רוצה שנלמד אתו עכשיו קדושת לוי?! הוא לא נוכח בכלל. הוא באמצע לעסוק בעבירה. אבל כשהוא מנסה בכל הכוחות ואינו מצליח, הרי זה מפני שהקב"ה מדבר אתו. הבה ונדבר אתך בשפתך. אתה בא ליטרה. אינך זוכר. לפני כמה שבועות ביקשת ממני שאעזור לך. הנה אני מסייע לך. לא הולך לך. הקב"ה עושה דברים כאלה.

אחד מהמקומות שרואים זאת בחוש, הוא כשהאדם נכנס לכזה חושך שיש לו נסיון של מאבד עצמו לדעת, וכפי הנראה בחמישים אחוז מהמקרים, זה לא מצליח. ההסבר הוא כזה: מי שאל אותך? יש לך מספיק סייעתא דשמיא שלא יתנו לך. הוא מנסה מפה, מנסה משם, ולא הולך לו. צריך לשים לב לכך. וכי אין זה נקרא 'אני כברוש רענן'? וכי מפני שהאדם נמצא בחושך כפול ומכופל הקב"ה לא ידבר אתו?! הקב"ה ממציא את עצמו. **אין אדם שיותר מדי רחוק עד שהקב"ה לא יוכל לצמצם לו**

ליל שישי פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"ד

בענוה ושפלות זוכים להארת החנוכה

זיע"א. אם רוצים לדעת קצת מה זו שפלות וענוה, יכולים לשאול את היהודים שזכו להכירו ועדיין נמצאים עמנו היום. איש פלא היה והיה משפיל עצמו ומדבר עם כל ילד, קטן כגדול, ולא היה רואה בזה שום תמיהה. נביא כמה עובדות וסיפורים על כך, אך תחילה נקדים להבנת הדבר. היום פחות מצוי לראות אדם שנחשב מקצת כתלמיד חכם, או מקצת דמקצת, פונה לילד מילדי קהילתו: מה נשמע? מה שלומך? כיום נקבע שרמת המשכל (I-Q) של האדם צריכה להיות מאוד נמוכה כדי שיקבל את ההכשר לגשת לדבר עם ילד. אבל יהודים חסידיים בעל לב חם, לא היה להם שום בעיה בכך. הגם שהיו בקיאים בש"ס ופוסקים, היו פונים לילד ומתעניינים: מה נשמע? איפה היית אתמול? לא הגעת לבית הכנסת! הם לא ראו זאת כביטול זמן ואף לא כדבר ילדותי. אתמול התפללת טוב.

מתי זה נפסק? זה נפסק כשהגאווה הרימה ראש, כי מאז ואילך כל אחד מנהיג את המוסד העצמאי שלו ואינו מסתכל החוצה. אכן התורה אומרת לו לאדם: מדוע לא תתנהג כהנהגתו של הקב"ה? מדוע לא תפתח שיחה עם ילד? תעשה את זה. תנסה. גש לבחור בן שלוש עשרה ודבר אתו. אינך צריך מיד להתחיל לדבר אתו במשך שעה. אבל לתת חיוך, לומר 'גוט שבת', לשאול בשלומו. תקיים בעצמך אני כברוש רענן. רד ממרומי הסולם ותנקוט בפעולות כאלה, ואז אף הקב"ה יתנהג אתך כך.

ואנכי תולעת ולא איש

בחנוכה יכול האדם לזכות שהקב"ה ינמיך עצמו וידבר אתו לפי שפתו ודרגתו. ואף בזה חל הכלל של 'ה' צלך', שכדי שיזכה האדם שהקב"ה יתנהג עמו במדה זו, עליו להתנהג ג"כ במדה זו, כי כפי שהאדם מתנהג, כך הקב"ה מתנהג עמו. וכך כתב ה'בת עין' שהאדם זוכה להארת החנוכה על-ידי שהוא מתנהג בענוה ובשפלות. ובלשונו: **"עיקר הבחינה להשיג על ידה למצות נר חנוכה מבחוח, הוא דוקא על-ידי שפלות וענוה באמת"**.

ומוסיף: "דוד המלך ע"ה אמר 'ואנכי תולעת ולא איש', ואפשר לומר קצת רמז שלזה תקנו הגאונים לומר הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם, פירוש שקדושה גדולה יש בוודאי בהנרות, ומי שזכה לבחינת תולעת ולא איש, בחינת שפלות באמת, הוא יכול להשיג על-ידי נרות של חנוכה השגה נפלאה וכו' אבל אנחנו שאין לנו בחינת שפלות בחינת תולע"ת, וזהו ואין לנו רש"ת גימטריא תולע"ת שמרמז לבחינת ענוה, להשתמש בהם היינו שעל-ידי בחינת רש"ת, בחינת ענוה, היינו יכולים להשתמש בהם ולהשיג על ידם השגה נפלאה בחינת קדושה כנ"ל, אלא לראותם בלבד, פירוש עכ"פ מצוה היא לנו לראותם בלבד אף על פי שאין לנו שום בחינה להשתמש בהם עד אשר יערה עלינו משמים שזוכה לשום בחינת עבודה תמה, כן יהי רצון אמנ".

ירידת הדורות ועליית הגאווה

יום ראשון של חנוכה הוא יומא דהילולא של הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא

שיעור טוב בישיבה הוא מי שיכול גם להבין את נפש הבחור על פי גילו וגם את שפתו. הוא לא מעקם לו את האף ולא בא למכור לו דברים גבוהים. הוא לא הולך להתלונן בפני משגיח הישיבה שצריך להעלות את רמת הלימודים בכיתה הקודמת כי כעת התלמידים לא באים אליו מוכנים מספיק. אם הוא אכן מתלונן באופן זה, תוך שנה שנתיים יצטרך לחפש לעצמו עבודה אחרת. מגי"ש טוב אשר אהוב על התלמידים והוא והם ביחד מתעלים, הוא כזה שמקיים בעצמו גחין ולחיש לה'.

אכן האדם צריך להפוך את עצמו לאדם כזה. לא משנה מי שמדבר אתך ובאיזה אופן. אתה מדבר אתו בחזרה לפי שפתו בלי גאווה והתנשאות, וכך אתה זוכה להארת החנוכה במדה כנגד מדה.

פגישת הצדיקים בחנות המכולת

ראיתי שאמו של האדמו"ר מאמשינוב שליט"א, הידוע בפשטותו וענוותנותו, סיפרה שבתחילת הנהגתו היה מוליך בעצמו את בניו לת"ת ואף הלך בעצמו לקנות בחנות, ואנשים העירו לו על כך באמרים שאין זה מתאים למנהיג עדת חסידים. באחד הימים כשדיבר עם אמו, אמר לה: אומרים עלי שאני עניו. הבה ואגיד לך מה זה עניו. כשהייתי בחנות במקום מגורי, פגשתי שם את הרבי מטאלנא. שאל אותי הרבי מטאלנא מה אני עושה בחנות, והשבתי לו שאני קונה לחם וחלב לבית. אמר לי הרבי מטאלנא: היתכן שמנהיג בישראל יקנה בעצמו את צרכי ביתו? זה לא מתאים! הדבר עורר בי צחוק בראותי אותו במרומי גילו וגדלותו קונה כמוני את צרכי ביתו, והבעתי בפני את המיהתי: הן אתה עושה בדיוק כמוני הגם

פיתוח השפה של ההרגשים העדינים

זה פועל לא רק בגלל ה'ה' צלך', אלא גם מפני שאתה צריך לפתח בנפשך הרגשים עדינים, כי רק כך תוכל לקבל השגה הדורשת הרגשים עדינים. הקב"ה רוצה לדבר אתך בשפה זו, אבל עדיין אינך מסוגל להבינה. עליך לפתח אותה. נאמר באופן חריף: יש לך בעצם השגה ושכל כמו ילד בן שלוש. גאווה יש לך כמו רשכבה"ג, אבל שכל? שכל יש לך כמו ילד בן שלוש. והקב"ה הלא מתחשב אך ורק עם האמת, ולכן הוא מדבר אתך לפי השגתך ושכלך, אבל אינך רוצה לדבר באותה שפה, כי לא מתאים לך, ואם כן אינך יכול להבין מה שהקב"ה מדבר אתך.

נקודת הדבר היא שכאשר אתה מפתח יכולת לדבר בלי חשבונות ובלי לזלזל בשפת הילדים, אתה מפתח בך עדינות ורוך, ואז הקב"ה יכול להנמיך עצמו ולדבר אתך. כוונתנו לומר שיש לזה דרך בעבודה שאפשר לקיימה פשוט כפשוטו. והראשונים שאפשר לעשותו עמהם, הם הילדים בביתו. עליו לרדת מן העץ ולדבר אתם בשפתם. הרעיון הוא שילמד האדם לרדת מדרגתו לצורך יהודי אחר. אכן לרדת אינו מוכרח להיות למי שקטן ממנו בשנים, אלא גם למי שחלש ממנו בהשגה ובשכל. אל תסתכל עליו בזוג עיניים בוהות, אל תדבר אתו על בחינות וסגולות. דבר אתו בגובה עינים מבלי להראות לו שאתה גבוה ממנו.

איזהו מגיד שיעור טוב?

הכלל של 'אשתך גוצא גחין ולחיש לה' [אשתך נמוכה, התכוּפף ודבר אליה], נכון לגבי כל אופן שיש לפניך אפשרות להשפיע, כי עליך המלאכה להתכוּפף ולהשפיע עליו. אפילו באופן פרקטי, מגיד

לחשוב על זה. מישהו הזכיר לו והוא נזכר. הדבר דומה למי שמזכירים לו מאמר חז"ל ישן שנשכח ממנו, או ניגון ישן שכבר כמה שנים שלא התנגן.

מפסיקים להיות מרוכזים בעצמנו

אנחנו כאנשים פשוטים חושבים על עצמנו בהתמדה עצומה. לא מפסידים רגע. אנו מרבים לחשוב על עצמנו בין בכמות בין באיכות עד אפיסת כוחותינו, כפי שה'חזון איש' היה לומד עד אפיסת כוחותיו. ואז כאשר באים אל האדם ומספרים לו על יהודי שמתמודד עם איזה ענין וזקוק לעזרה, מיד מתעורר בו ספק של ביטול תורה: האם מותר לי להפסיק לחשוב על עצמי בשביל פלוני? לא יודע, חייך קודמיך.

אכן **הצדיקים האלה חשבו תמיד אך ורק על אחרים, ולא נותר להם זמן וחלקי נפש לחשוב על עצמם.** תגיד לי! מה קורה אתי? אני מצליח? מה העולם אומרם? זה הפשט הפשוט בסיפורים האלה. אומרם לו שהוא מנהיג, ולוקח לו זמן להיזכר. אנו יכולים ליגע במשהו של דבר כזה. **על האדם לשים לב כמה הוא חושב על עצמו,** ופעמים הרבה, זה יכול להיות בשבילו עצה להנצל מן המשבר. הוא יושב בתוך הבעיה שלו, הוא דן בבעיה שלו, הוא שוקע בה, ומחפש דרכים לצאת ממנה. יתכן שהמהלכים שהוא נוקט להתקרב באמצעותם אל ה' אינם מופרכים, אבל אם אתה רואה שאינך מצליח לצאת, הלא זה מפני שאתה שקוע בתוך הבעיה פנימה. תנסה למשך שבוע לשכוח לגמרי מעצמך. יש לך מושג איזה אור יאיר עליך?!

זהו המהלך של 'אשתך גוצא גחין ולחיש לה'. מתכופפים בכל עת אל הזולת. מה פלוני צריך? במה אני יכול לעזור לו? זה

שאתה מבוגר ממני בשנים הרבה ומנהיג ג"כ עדה קדושה בישראל! אך הרבי מטאלנא הסתכל עלי כאינו מבין - מה, אני?! אני איני רבי. איני מנהיג. אני אדם פשוט ואף פחות מזה. אבל אתה, הלא מנהיג בישראל אתה! זה מה שנקרא עניו - אמר הרבי מאמשינוב לאמו.

הצדיק שכח את ייחוסו

הרבי מטאלנא היה מקיים הרבה מצות ביקור חולים. פעם בעודו יושב עם חולה אחד מחסידי בעלזא ומדבר, נכנס האדמו"ר מבעלזא יב'לחט"א. כיון שראה הרבי מטאלנא את הרבי מבעלזא, הסתכל על החולה ואמר בשמחה: מובטחני שתקום מחלייך ותהיה לך רפואה שלמה. והסביר: הרבי מבעלזא הוא נכדו של ה'מאור עינים' וקבלה יש לי שכאשר נכד ה'מאור עינים' מברך, הברכה בוודאי מתקיימת. חייך הרבי מבעלזא ואמר: טאלנער רבי! הלא אתה נכד יותר קרוב של ה'מאור עינים' ממני. פתאום קלט הרבי מטאלנא כי אכן אף הוא נכדו של ה'מאור עינים'. הוא לא העמיד פנים. הוא פשוט שכח. לא נפל ברעיונו שהדברים אמורים גם עליו.

הרבה עובדות כאלה היו אתו, וכאמור, אי אפשר להעמיד פנים. צריך לעבוד עליו הרבה מאוד כדי להגיע למדרגה כזו. ברם יש דברים שאפשר לעשות ליגע עכ"פ בדבר כזה. לשון יש בתוספות מסכת ב"ק (כג, ב) "יותר יש לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק אחרים משלא יזוק". אכן השקפת התורה היא שהאדם יהיה כל-כך עסוק בפלוני, לעזור לו, לדאוג לו, לחשוב עליו, שפשוט לא ייצא לו לחשוב על עצמו. אילו היה עושה חשבון עם דף ועט, היה בוודאי נזכר שאף הוא נכדו של ה'מאור עינים', אבל הוא עדיין לא הגיע לשם. בשבועות האחרונים הוא לא זכר מזה, כי פשוט לא יצא לו

הלאה. אני לא חושב עכשיו על עצמי. בעיותיי בגשמיות וברוחניות חשובות מאוד, אבל לא עכשיו. וכאמור, כשהאדם חושב על אחרים, הוא מקבל אור נפלא, גם באופן טכני כי הוא פחות מסובך בנסיון להתיר עצמו מבית האסורים, והן באופן סגולי על פי מדה כנגד מדה.

ממלא את האדם בשמחה נפלאה. רואים בחוש שאלו שטורחים בשביל אחרים, לא משנה באיזו דרגה הם נמצאים, הם מתהלכים שמחים וטובי לב. ימי החנוכה הם זמן לזה. האדם צריך להרגיל את עצמו לחשוב על אחרים. צריך לעשות זאת לאט לאט. שעה אחת ביום, שעה וחצי, וכן

ליל שישי פרשת וישב כ"ד כסלו תשפ"ד

הזמירות הן הביאור של נרות החנוכה

צעקה לה', צעקה עמוקה ביותר אשר כל הגוונים קיימים בה. זו הרי הסיבה, שהשופר נבחר לכך, ואם כן מה אתה רוצה, שאגיד לך טעם אחד בלבד?! הלא זה יהיה מעילה בהקדש! אחרי כל הטעמים שאמרתי לך, עדיין אינך יודע כלום, אבל לכל הפחות אתה מבין שזה פועל מכל הכיוונים. הפירוש הוא שחזרה בתשובה והמלכת ה' חד הן, אבל איך אוכל לומר לך זאת? הרי אני חייב לומר לך שהם אותו דבר.

אכן ביהי רצון קודם הדלקת נר חנוכה שיסד ה'בני יששכר' אומרים: **מלוך על כל העולם כולו בכבודך**. הולכים עם הענין הזה. **זה כולל הכל. זה כולל חזרה בתשובה, זה מבטא את מסירות נפשו של אברהם**, זה המלכת ה', זה אורייתא, ישראל וקב"ה. זהו שופר. אבל אם האדם תוקע בשופר ואינו אומר פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות, אינו מבין מה שהוא עושה בתקיעת השופר. פסוקי המלכיות זכרונות ושופרות, הם ההסבר לשופר. הפירוש הוא כזה: מצד אחד אתה חייב לתקוע בשופר כי אסור לך לצמצם את הביטול והתפילה לרבש"ע שיהיו באותיות בלבד, אך מצד שני כיון שבוודאי אינך מבין, עליך לומר גם את פסוקי המלכיות זכרונות ושופרות. ומטעם זה מוצאים שהשופר נמצא בכל אחד מאלה. הוא נמצא בשופרות, הוא נמצא בזכרונות גבי אילו של יצחק, ונמצא במלכיות כי על-ידי השופר ממליכים את ה', כי כולם הסברים הם לשופר.

מלוך על כל העולם כולו בכבודך

אומר הרה"ק מאמשינאו ש כך הוא לגבי

דומה לשופר שכלול מהרבה טעמים

באמרי קודש מהרה"ק **רבי יצחק מאמשינאו** זיע"א מובא **שהזמירות שאומרים אחר הדלקת הנרות, הם ביאור והסבר לנרות**, כי אור הנרות גבוה מאוד ולא כל אחד זוכה ורואהו, ולכן אומרים את הזמירות האלה כדי להסבירם. ואמר שזה דומה למה שאומרים פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות שהם ביאור על התקיעות.

הקב"ה אמר (ר"ה טז, א): אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות. מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה - בשופר. השופר, מאחר שהוא למעלה מן האותיות ובא ממקום עמוק, יש לו בתוכו הרבה טעמים שונים, להזכיר עקידת יצחק, להמליך את ה', לעורר ישנים מתרדמתם, וכן הלאה. פעמים הרבה כשלומדים תוספות עם תלמידים, יודעים שלא כדאי לומר: רבותי! יש לנו כאן שבעה מהלכים. יש אנשים שעושים את זה, אבל אין לזה תועלת. לך עם מהלך אחד, תבין אותו, תתחבר אליו. אל תעמיס יותר מדי. אך כאן האדם מכין עצמו לתקיעת שופר ורואה במחזור עשרה טעמים שונים. הוא שואל: האם הם סתם חשבונות? אמור לי אם כן את הטעם העיקרי ויהיה לי יותר קל להתחבר.

ויצעקו אל ה'

אך כאן מבואר שיש לכך סיבה. הסיבה היא כי באמת קשה לצמצם באותיות מה פועלים בתקיעת שופר, כי אין זה אמת. הן בדווקא נתתי לך עבודה כזו שאתה יכול לחזור על ידה בתשובה ממקום כה פנימי -

חשוף זרוע קדשך וקרוב קץ הישועה

חוץ מזה, כשהאור הנ"ל יורד לעולם, מתקיימת התכלית. הן על זה אנו מבקשים בראש השנה - ויידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו. וכן אומרים קודם התקיעות - כל העמים תקעו כף. **אנו רוצים שהאומות יכירו שיש אלוקים בעולם, וזוהי תכליתו של היהודי. ככל הקב"ה מתגלה אצלו, כך הקליפה נופלת.**

כשרים מעוז צור ישועתי על כל חלקיו, הרי אומרים בזעיר אנפין הפיוט של ברוך ד' יום יום. עוברים על כל הגלויות, גלות אדום, גלות וון וגלות פרס, ומבקשים מהקב"ה אחרי הכל: **חשוף זרוע קדשך, שיתראה לנו ותבוא הישועה.** הסבר הוא לנרות. זה עוד אחד מהדברים ששרים ואומרים כדי להסביר את הנרות. האדם אומר כך: **הדלקנו נרות להאיר, וכעת נסביר. חלק מההשתוקקות שלנו לגאולה הוא שיתקיים ויידע כל פעול כי אתה פעלתו.** אנו מבקשים: דחה אדמון בצל צלמון. תדחה את אדום שיפלו בגיא צלמות. הקם לנו רועה שבעה. **שתביא לנו את שבעת הרועים ויחזור העולם להיות מלא אור.**

ואלה שנוהגים לומר רננו צדיקים לה' ומזמור קי"ט, הלא זהו פירוש המילות של אותם מזמורים. **מצד אחד האדם מתפלל האדם לה' שייבטל הרע וייעקר מן העולם,** ומצד שני שהוא מבקש שבני ישראל ייושעו, ועיקר הישועה הוא שיוכלו לעבוד את ה'.

במה שמשותקים זוכים לישועה

יש ב'שפת אמת' (תרמ"א) שבאמת היה להם לבני ישראל בשעתם הרבה בעיות. הן מלחמה היתה להם עם היונים אשר רצו

הדלקת הנר. הלא זה גבוה מהכל, כפי שהצדיקים מסבירים שיש כלי ושמן ופתילה שהם כולם דברים מגושמים, ועליהם מדליקים אש שהיא היסוד היותר רוחני מכל היסודות ונמשכת כלפי מעלה. אש היא דבר עליון, בפרט כאשר היא נר מצוה, היינו שנדלקה לשם מצות נר חנוכה וכדי לפרסם שהקב"ה מנהל את העולם. מה זה פרסומי ניסא אם לא מלוך על כל העולם כולו בכבודך. זה אותו דבר. אבל אני לא יכול לצוות אותך שבליל חנוכה תוציא רמקול מהחלון ותצעק: ה' הוא האלוקים ומולך על כל העולם כולו בכבודו. זה מה שהיית רוצה לעשות. לא רע. יש לך כוונה טובה מאוד. הבעיה שאתה מצמצם את זה. חבל. אתה רק אומר: מלוך על כל העולם כולו בכבודך. אינך מבקש כמו"כ: גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. אמרת את החצי הראשון. מה עם החצי השני? אני רוצה שגם תדליק נר, כי בנר קיים הכל.

בהשתוקקות כלפי מעלה גלום הרצון למסור את הנפש לה' ולהתקרב אליו יתברך. ובכן, לא די שתאמר מלוך על כל העולם כולו בכבודך. צריך גם שתדליק אש. אבל אחרי שאתה מדליק את האש, עשה טובה. התיישב ליד הנרות ואמור מזמורים. **תסביר מה גלום באש הזאת.** ובמזמורים האלה אתה צריך לבטא לכל הפחות מלכיות זכרונות ושופרות. בזכרונות הרי מדברים על התשוקה הגדולה בינינו ובין הקב"ה ברצוא ושוב. המסירות נפש שיש לו לאברהם למסור את בנו יחידו אשר אהב להקב"ה. האדם יודע שלנשמתו יש את זה, אבל היא כלאוה, היא נמצאת בתוך הגוף שאין נתן לה לצאת החוצה. **יש בנשמתו השתוקקות לעלות למעלה, ואני רוצה לתת ביטוי לתשוקתה, אני רוצה לדבר על זה ולשיר על זה.**

מתפלל על הגאולה, יש בזה גם הגאולה הכללית וגם הגאולה הפרטית.

יש שאנו חושבים כשאומרים שכוונתנו לבקש גם על הגאולה הפרטית, שאומרים זאת בדרך דרש. איננו קולטים את היסוד האמור: כשאתה מדליק נר, הכל כלול בזה, אלא שלא היתה לי ברירה, והייתי מוכרח לצמצם הכל באותיות. ולכן כשאתה אומר את האותיות האלה ושר אותן ומכוון על גלותך הפרטית, אין פירושו של דבר שאתה מכוון בדרך דרש. אדרבא, אתה חוזר אל המקור של הנרות אשר שם הכל היה כלול ביחד, ורק מפני שמצמצמים באותיות, צריך לדבר בשפה אחת. בניגון הרי אפשר לכלול כל-כך הרבה, בפרט בניגון בלי מילים. אכן בניגון בלי מילים יש לפעמים שחוזרים לאותה בעיה של נרות חנוכה, ואז צריך לניגון עם מילים להסביר מה שיש בניגון. עכ"פ אפשר אז לכוון עוד ועוד באופן רחב.

להשמידם. אך למעשה ההלל וההודאה והשמחה הן בעיקר על שזכו להדליק את המנורה, מדוע? כי עיקר כאבם היה על חסרון עבודת ה', וכיון שזה היה עיקר כאבם, היתה ישועתם ג"כ במה שזכו למצוא את פך השמן הטהור, כי כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה. כשהאדם כואב על חסרון הקדושה - הוא זוכה לישועה בריבוי הקדושה, כי במה שהאדם משתוקק, בזה הוא נושע.

ואף אנו הסיבה האמיתית שאנו כל-כך משתוקקים לגאולה השלימה היא מפני שאנו רוצים לעבוד את ה'. ברור שאנו רוצים שייפסק צער השכינה, אבל לא זהו העיקר. הסיבה העיקרית היא, שאנו עומדים ושואלים יום יום: מה יהיה עם הקדושה? מה יהיה עם הטהרה? מה יהיה עם השגה, עם תורה לשמה? וכשאנו מדליקים נר חנוכה, מתעוררת תשוקה זו. לכן כשהאדם

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במקומים הבאים:

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה צאנז	זית רענן	
מקווה דושינסקי	שמואל הנביא	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	בית שמש
ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל	
סופר מילר	רחוב אור החיים	
מעדניית יאצ'ק	רחוב עזרא	
בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'	
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	אשדוד
מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הגס	
ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12	
היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מב'עלזא רובע ג	
ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9	
ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א	
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון	מודיעין עילית
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	
בית מדרש באיאן	גרין פארק	
ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה	גבעת זאב
ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים	צפת
ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8	תל אביב
חנות ספרים טובים	קרית צאנז	נתניה

אם ברצונך לקחת חלק **בזיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבנינו' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamoriniestraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Antoon van Dyckstraat 41	גור	
Mercatorstraat 58	בית המדרש פשעווארסק	
Sint-Vincentiusstraat 26A	טשרנויבל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפוד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם **זיכוי הרבים**, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען **א חלק אין די הוצאות**, ביטע רופט: 718.387.1122